

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI
FILOZOFICKÁ FAKULTA

Optimalizace podpory VaVaI jako zdroje nových řešení pro ochranu životního prostředí a udržitelný rozvoj - role resortních organizací MŽP

Magisterská diplomová práce

Praha 2023

Alžběta Plachá Králová

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

FILOZOFICKÁ FAKULTA

**KATEDRA SOCIOLOGIE, ANDRAGOGIKY A KULTURNÍ
ANTROPOLOGIE**

Optimalizace podpory VaVaI jako zdroje nových řešení pro
ochranu životního prostředí a udržitelný rozvoj - role
resortních organizací MŽP

Magisterská diplomová práce

Studijní program: Management vědy

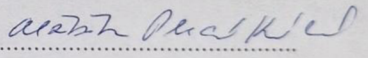
Autor: Ing. Alžběta Plachá Králová

Vedoucí práce: Ing. Rut Bízková

Praha 2023

Prohlašuji, že jsem magisterskou diplomovou práci na téma „Optimalizace podpory VaVal jako zdroje nových řešení pro ochranu životního prostředí a udržitelný rozvoj - role resortních organizací MŽP“ vypracovala samostatně a uvedla v ní veškerou literaturu a ostatní zdroje, které jsem použila.

V Praze dne 25.3.2023

Podpis

Poděkování

Ráda bych zde poděkovala vedoucí mé práce Ing. Rut Bízkové, která mi byla zdrojem motivace a inspirace a poskytla mi podnětné rady a doporučení.

Dále děkuji zástupcům resortních výzkumných organizací, kteří se mnou vedli rozhovory a poskytli mi zpětnou vazbu k závěrům, které jsem formulovala.

V neposlední řadě děkuji rodině za trpělivost během mnoha zimních víkendů.

Anotace

Jméno a příjmení:	<i>Ing. Alžběta Plachá Králová</i>
Katedra:	Katedra sociologie, andragogiky a kulturní antropologie
Studijní program:	<i>Management vědy</i>
Studijní program obhajoby práce:	<i>andragogika, kulturní antropologie, religionistika, sociologie – jeden z uvedených</i>
Vedoucí práce:	<i>Ing. Rut Bízková</i>
Rok obhajoby:	2023

Název práce:	Optimalizace podpory VaVaI jako zdroje nových řešení pro ochranu životního prostředí a udržitelný rozvoj - role resortních organizací MŽP
Anotace práce:	<p>Diplomová práce se zabývá podporou VaVaI v České republice prostřednictvím resortních výzkumných organizací a metodikami jejich hodnocení.</p> <p>Práce se zaměřuje na rezort Ministerstva životního prostředí a popisuje 5 jím zřízených výzkumných organizací se zaměřením na účel jejich zřízení, odborné zaměření, finanční zdroje, relevanci a excelenci jejich výzkumu. Porovnává implementaci Metodiky 17+ v rezortu Ministerstva životního prostředí s rezortem Ministerstva zemědělství.</p> <p>V první příloze diplomová práce poskytuje záznam z rozhovorů se zástupci vedení</p>

	<p>výzkumných organizací MŽP. Ve druhé příloze jsou uvedena pozorování nad daty souvisejícími s prováděním VaVaI ve výzkumných organizacích rezortů Ministerstva životního prostředí a Ministerstva zemědělství.</p> <p>Závěr přináší konkrétní doporučení pro zlepšení nastavení podpory a hodnocení rezortních organizací MŽP tak, aby prováděly kvalitní a mezinárodně dobře hodnocený výzkum, zabývaly se aplikovaným výzkumem s aplikovatelnými výsledky a mohly lépe podporovat stát v jeho odborných rozhodnutích.</p> <p>Diplomová práce také identifikuje několik oblastí, které jsou již mimo její rozsah, ale bylo by užitečné se jim věnovat. Jedná se například o hodnocení přínosu a dopadů výsledků výzkumu ve veřejném zájmu a o jeho finanční vyčíslení nebo o sjednocení terminologie a nastavení metodiky výpočtu parametrů pro analýzu a řízení VaVaI ve výzkumných organizacích zřizovaných rezorty.</p>
Klíčová slova:	Rezortní výzkumné organizace, metodika hodnocení výzkumu, odborná podpora státu, institucionální podpora, Metodika M17+, DKRVO
Title of Thesis:	Optimizing R&D&I support as a source of new solutions for environmental protection and sustainable development – role of the research organizations of Ministry of the Environment of the Czech Republic
Annotation:	<p>The diploma thesis deals with the support of R&D&I in the Czech Republic through departmental research organizations and their evaluation methodologies.</p> <p>The thesis focuses on the Ministry of the Environment and describes 5 research</p>

organisations established by the Ministry with a focus on the purpose of their establishment, professional focus, financial resources, relevance and excellence of their research. It compares the implementation of the Methodology 17+ in the Ministry of Environment with the Ministry of Agriculture. In the first appendix, the thesis provides a record of interviews with management representatives of the research organisations of the Ministry of Environment. The second appendix provides observations on data related to the implementation of R&D&I in the research organisations of the Ministries of Environment and Agriculture. It concludes with specific recommendations for improving the setup of support and evaluation of organizations of Ministry of Environment of the Czech Republic so that they conduct high quality and internationally well-ranked research, engage in applied research with applicable results, and can better support the state in its professional decisions. The thesis also identifies several areas that are already outside its scope but would be useful to address. These include, for example, the evaluation of the benefits and impacts of research results in the public interest and their financial quantification, or the unification of terminology and the setting of a methodology for calculating parameters for the analysis and management of R&D&I in research organisations. The thesis deals with the support of R&D&I in the Czech Republic through the governmental research organisations and the methodologies for their evaluation.

	<p>The thesis focuses on the Ministry of the Environment and describes 5 research organisations established by the Ministry with a focus on the purpose of their establishment, professional focus, financial resources, relevance and excellence of their research. It compares the implementation of the Methodology 17+ in the Ministry of Environment with the Ministry of Agriculture.</p> <p>In the first appendix, the thesis provides a record of interviews with the management of the research organisations of the Ministry of Environment. The second appendix provides observations on data related to the implementation of R&D&I in the research organisations of the Ministries of Environment and Agriculture.</p> <p>It concludes with specific recommendations for improving the setup of support and evaluation of MoE ministry organizations so that they conduct high quality and internationally well-ranked research, engage in applied research with applicable results, and can better support the state in its professional decisions.</p> <p>The thesis also identifies several areas that are already outside its scope but would be useful to address. These include, for example, the evaluation of the benefits and impacts of research results in the public interest and their financial quantification, or the unification of terminology and the setting of a methodology for calculating parameters for the analysis and management of R&D&I in research organisations in governmental departments.</p>
<p>Keywords:</p>	<p>Research organisations in governmental departments, Methodology for Evaluating Research Organisations and Research,</p>

	Development and Innovation, Institutional Aid, Methodology M17+ , LCDRO
Názvy příloh vázaných v práci:	Záznamy ze strukturovaných rozhovorů Údaje o VaVal rezortních VO MŽP a MZe
Počet literatury a zdrojů:	54
Rozsah práce:	136 s. (212 019 znaků s mezerami)

Obsah

1.	Vývoj hodnocení VaVal v České republice	14
1.1.	Hodnocení VaVal do roku 2017	15
1.2.	IPN metodika	18
1.3.	Metodika M17+ a její implementace.....	22
1.4.	Hodnocení rezortních VO v Metodice M17+	25
2.	Rezortní výzkumné organizace a jejich role v systému VaVal v České republice	31
2.1.	Definice role rezortní výzkumné organizace	31
2.2.	Právní formy rezortních VO	33
2.3.	Dílčí závěry	42
3.	Mezinárodní kontext pro hodnocení VaVal.....	43
3.1.	Dílčí závěry.....	50
4.	Implementace metodiky M17+ v rezortu MŽP a MZe.....	51
4.1.	Metodika hodnocení v rezortu MŽP	52
4.1.1.	Proces hodnocení	52
4.1.2.	Pětiletý cyklus	53
4.1.3.	Škálování.....	55
4.1.4.	Šablona DKRVO	55
4.1.5.	Průběžné hodnocení.....	56
4.1.6.	Závěrečné hodnocení	58
4.2.	Aktualizace metodiky hodnocení VO MŽP v roce 2022 na léta 2023-2027	58
4.3.	Metodika hodnocení v rezortu MZe	60
4.3.1.	Proces hodnocení	61
4.3.2.	Pětiletý cyklus	62

4.3.3.	Škálování.....	62
4.3.4.	Šablona DKRVO.....	64
4.3.5.	Průběžné hodnocení.....	66
4.4.	Dílčí závěry.....	66
5.	Podpora VaVal v rezortu životního prostředí.....	68
5.1.	Současný stav podpory VaVal v rezortu životního prostředí.....	68
5.1.1.	Účelová podpora.....	69
5.1.2.	Institucionální podpora.....	71
5.2.	Výzkumné organizace zřizované MŽP.....	73
5.2.1.	Výzkumný ústav Silva Taroucy pro krajin a okrasné zahradnictví, v.v.i. (VÚKOZ) 75	
5.2.2.	Výzkumný ústav vodohospodářský T. G. Masaryka, v.v.i. (VÚV TGM) 81	
5.2.3.	CENIA, česká informační agentura životního prostředí (CENIA).....	87
5.2.4.	Česká geologická služba (ČGS).....	91
5.2.5.	Český hydrometeorologický ústav (ČHMÚ).....	96
5.3.	Porovnání rezortních VO po oborech.....	101
5.4.	Dílčí závěry.....	103
6.	Závěr.....	105
7.	Literatura a zdroje.....	112
8.	Seznam obrázků a grafů.....	118
9.	Seznam tabulek.....	119
10.	Seznam zkratk.....	120
11.	Přílohy.....	120
11.1.	Příloha 1: Závěry ze strukturovaných rozhovorů.....	120
11.2.	Příloha 2: Údaje o VaVal rezortních VO MŽP a MZe.....	129

Úvod

Cílem diplomové práce je optimalizace podpory VaVaI jako zdroje nových řešení pro ochranu životního prostředí a udržitelný rozvoj prostřednictvím rezortních výzkumných organizací (VO) Ministerstva životního prostředí (MŽP).

Práce přináší odpovědi na výzkumnou otázku, jak by se měla metodika hodnocení resortních organizací (MŽP), zabývajících se výzkumem, upravit, aby resortní organizace

- prováděly kvalitní a mezinárodně dobře hodnocený výzkum,
- zabývaly se aplikovaným výzkumem s aplikovatelnými výsledky,
- mohly lépe podporovat stát v jeho odborných rozhodnutích,
- přinášely nová řešení pro ochranu životního prostředí.

Jedná se o velmi aktuální téma, metodika hodnocení VaVaI v České republice je předmětem mnoha diskusí a názorů. V čase se mění poměr poskytované účelové a institucionální podpory, klíčová podporovaná témata, důraz na excelenci výsledků a mnohé další. Ráda bych svou prací přispěla ke stabilizaci hodnocení VaVaI, spravedlivějšímu rozdělování podpory a klidnější práci výzkumníků.

Odpovědi na výzkumnou otázku této práce jsou spojeny s nastavením podpory VaVaI v České republice, způsobem jejího rozdělování mezi VO (a konkrétně mezi VO rezortní), a se způsobem řízení VaVaI uvnitř výzkumných organizací.

Diplomová práce se zabývá prvními dvěma oblastmi, a to konkrétně v rezortu Ministerstva životního prostředí. Samotné řízení VaVaI uvnitř VO je další samostatnou oblastí, které se již tato práce nevěnuje.

Nejprve bylo potřebné se seznámit s problematikou role a fungování rezortních VO, jak bývaly a jsou hodnoceny, poznat konkrétní implementaci aktuální metodiky hodnocení VaVaI a problematiku projednat se zástupci VO.

V teoretické části je popsán vývoj hodnocení VaVaI v České republice, s větším zaměřením na aktuálně platnou metodiku hodnocení rezortních VO založenou na Metodice M17+¹. Práce zdůrazňuje některé závěry z IPN metodiky², která byla zpracována zahraničním dodavatelem, a měla pomoci nastavit nový systém hodnocení VO a rozdělování veřejné podpory. Přes její podnětné a relevantní závěry byla implementována jen v omezené míře.

V této části se autorka také zamýšlela nad rolí rezortních VO, jaké jsou mezi nimi rozdíly a konkrétně se podrobněji podívala na 3 právní formy těchto organizací. Teoretickou část práce uzavřela uvedením stručného mezinárodního kontextu pro hodnocení VaVaI.

Pro seznámení se s konkrétní implementací aktuální metodiky hodnocení VaVaI byl kromě rezortu životního prostředí zvolen rezort zemědělství. Tyto dva rezorty se liší počtem i různorodostí typů výzkumných organizací, způsobem implementace metodiky i zkušeností poskytovatele podpory. Na druhé straně mají obdobné (navzájem související) předměty zájmu. V předložené práci se metodiky porovnávají. Rozdíl v implementacích odpovídá nejasnostem v instrukcích Metodiky M17+, na které je upozorněno v teoretické části práce.

Aby mohla autorka vést jednání se zástupci VO rezortu MŽP, seznámila se s účelem zřízení, posláním a odborným zaměřením těchto VO, se stavem jejich institucionální a účelové podpory a jak VO nahlíží na excelenci a relevanci svého výzkumu. Tyto poznatky jsou shrnuty v kapitole Výzkumné organizace zřizované MŽP.

S pomocí Ing. Bízkové byli osloveni zástupci vedení rezortních VO, kteří velmi ochotně sdíleli své názory a postoje k současnému stavu podpory VaVaI, a zejména k hodnocení VO v rezortu životního prostředí.

¹ Metodika hodnocení výzkumných organizací a hodnocení programů účelové podpory výzkumu, vývoje a inovací. Úřad vlády České republiky.

<https://www.vyzkum.cz/FrontClanek.aspx?idsekce=799796&ad=1&attid=915675>

² Metodika hodnocení ve výzkumu a vývoji a zásady financování, Souhrnná zpráva. https://www.msmt.cz/file/47201_1_1/

Tato jednání s rezortními výzkumnými organizacemi byla podložena sadou otázek. Vzhledem k tomu, že dotazovanými byli výhradně ředitelé nebo tajemníci odpovědní za VaVaI, byl rozhovor veden volně, s cílem především získat odpovědi v otevřené diskusi a jsou zaznamenány v Závěrech ze strukturovaných rozhovorů v Příloze č. 1. Organizace se mohly se závěry seznámit a okomentovat je, tuto zpětnou vazbu autorka do Závěrů z rozhovorů opět zapracovala.

Z veřejně dostupných dokumentů, jako jsou zřizovací listiny nebo výroční zprávy a z dokumentů od pracovníků MŽP, MZe nebo přímo od VO, vznikly tabulky s údaji, které charakterizují stav podpory VaVaI, její stabilitu a dostatečnost i rozdíly mezi rezorty a jsou Přílohou č. 2 této práce. Ministerstva v ní také mohou najít výjimky či specifika v podpoře a zaměřit se na ně.

V závěru práce jsou vyzdvihnuty některé dílčí závěry, které shrnují jednotlivé kapitoly, a jsou navržena konkrétní opatření pro optimalizaci metodiky hodnocení vzhledem k roli resortních organizací ve VaVaI a odborné podpoře resortu Ministerstva životního prostředí.

1. Vývoj hodnocení VaVaI v České republice

Cílem hodnocení VaVaI, na které je poskytována podpora z veřejných prostředků, je posoudit relevantnost, efektivitu, ekonomičnost, užitečnost a udržitelnost politických intervencí.

Podle dokumentu Hodnocení výzkumu a vývoje, k čemu slouží a jak se provádí, který je výstupem projektu Zefektivnění TA ČR, hodnocení přispívá

- k ověření a vysvětlení daňovému poplatníkovi, jaké výsledky přinesly vynaložené daňové příjmy,
- k vygenerování dat o efektivitě politických intervencí, která mohou sloužit jako zdroj informací pro budoucí rozhodování,
- k informování poskytovatele, jak může zlepšit způsob vytváření a řízení současných a budoucích intervencí. (Technologická agentura České republiky, 2016)

Na poli VaVaI sehrává hodnocení zásadní roli, protože hodnocení na různých úrovních by mělo pomoci účelně rozdělovat veřejnou podporu, přijímat a revidovat zásadní strategická rozhodnutí a konečně i rozhodovat, které instituce a které projekty či granty jsou hodné podpory. Jedním z nejzávažnějších úkolů hodnocení je ověřovat, jaké byly dopady provedených opatření (politická rozhodnutí, poskytnuté podpory a další) a zda tedy bylo dosaženo cílů daného opatření.

Nastavení jednotného systému hodnocení VaVaI představuje velmi náročnou úlohu. Výsledné metodiky jsou vždy výsledkem dlouhých jednání a diskusí mnoha aktérů s různými názory i zájmy.

V této kapitole je nejprve stručně popsán vývoj hodnocení výzkumu a vývoje v České republice do roku 2017. Následně se kapitola věnuje Metodice 17+ a zejména částem, které se týkají hodnocení rezortních výzkumných organizací.

1.1.Hodnocení VaVaI do roku 2017

Hodnocení výsledků výzkumu, vývoje a inovací se provádí od roku 2004 a vychází z Usnesení vlády ze dne 23. června 2004 č. 644 k hodnocení výzkumu a vývoje a jeho výsledků a dále vychází z Reformy systému výzkumu, vývoje a inovací v ČR schválené usnesením vlády ze dne 26. března 2008 č. 287.

Podle bodu II. 5) výše jmenovaného Usnesení je potřeba na všech úrovních hodnocení dodržovat základní principy, zejména:

- *„Hodnocení je pravidelné, probíhá opakovaně (nikoliv pouze vstupní hodnocení návrhu, ale i průběžné hodnocení a hodnocení závěrečné).*
- *Je předem vytyčen konkrétní cíl (programu, projektu, výzkumného záměru, instituce, ...), který může být pro každý případ specifický a kterého má být v daném čase dosaženo a o kterém je možné rozhodnout, zda byl splněn nebo ne.*
- *Kritéria hodnocení jsou*
 - *předem známá a závazná,*
 - *jasně formulovaná (a to tak, aby si vzájemně neodporovala),*
 - *kvantifikovatelná, měřitelná, zhodnotitelná,*
 - *vztahující se k danému cíli.“ (Vláda České republiky, 2004, s. 3-4)*

Od roku 2004, kdy bylo hodnocení VaVaI použito poprvé, došlo postupně k řadě změn³.

Národní hodnocení a s ním související financování výzkumu v České republice se od roku 2004 realizovalo téměř výhradně na principu bibliometrického měření badatelských výstupů. Nejvýraznější kritika někdejšího způsobu hodnocení, tzv. kafemlejnku, zaznívala především

³ Metodiky hodnocení a výsledky hodnocení jsou k dispozici na adrese <http://www.vyzkum.cz>, v sekci Hodnocení VaVaI.

od Akademie věd ČR, jež se od jeho využívání již od počátku distancovala.

Vývoj jednotlivých metodik po roce 2004 velmi dobře shrnuje Průvodce systémem veřejné podpory výzkumu, vývoje a inovací v České republice – 2021, ve kterém Kraus a Blažka uvádí:

„Metodika hodnocení výsledků výzkumných organizací a hodnocení výsledků ukončených programů (platná pro léta 2010 a 2011) se od Metodiky hodnocení výsledků výzkumných organizací a hodnocení výsledků ukončených programů (platné pro rok 2012) výrazně nelišila. Metodika umožňovala hodnotit pouze ty výsledky, které splňují definice výsledků a další předpoklady pro zařazení do IS VaVaI a jsou v něm uvedeny.

Metodika 2012 byla postavena zejména na následujících zásadách:

- hodnocení výsledků se provádí výhradně na základě platných údajů předaných do Informačního systému výzkumu, experimentálního vývoje a inovací,
- do hodnocení výsledků výzkumných organizací (dále jen „VO“) byly zařazeny pouze VO, které mohly být příjemci institucionální podpory podle pravidel schválených RVVI a podle vládou schváleného návrhu výdajů státního rozpočtu České republiky na výzkum, experimentální vývoj a inovace na rok, ve kterém hodnocení probíhalo, s případným doplněním VO podle výsledků jednání RVVI s poskytovateli o návrhu rozpočtu na rok následující,
- do hodnocení VO byly zahrnuty výsledky uplatněné za posledních 5 let bez ohledu na to, z jakého zdroje finančních podpor takové výsledky vznikly,
- do hodnocení VO byly zařazeny i nově předložené výsledky zařazené do Rejstříku informací o výsledcích (dále jen „RIV“) od 30. května předcházejícího roku do 30. května roku, ve kterém probíhalo Hodnocení, resp. do 29. května roku 2012.
- do hodnocení výsledků ukončených programů byly podle zákona zařazeny výsledky z hodnocení VO, vztahující se k programu a výsledky ostatních příjemců programových projektů předložené a zařazené do 250 dní po ukončení poskytování podpory do RIV.

Metodika hodnocení výsledků výzkumných organizací a hodnocení výsledků ukončených programů (platná pro léta 2013 až 2016) byla schválena usnesením vlády ze dne 19. června 2013 č. 457. V této Metodice byly uplatněny tři vzájemně propojené pilíře, které přinášely následující změny:

- **Pilíř I: Oborové hodnocení publikačních výsledků.** Pro každou oborovou skupinu metodika určovala relevantní druhy výsledků a jejich případné maximální podíly na bodových hodnotách. Tato část hodnocení byla doplněna o tzv. Podpilíř I., který definoval proces a způsob hodnocení peer review u vybraných druhů výsledků, tj. knihy, kapitoly v knihách a články v neimpaktovaných recenzovaných časopisech.
- **Pilíř II: Hodnocení kvality vybraných výsledků.** Cílem bylo uplatnit demokratický princip, kdy každá VO předložila omezený počet vybraných výsledků k expertnímu posouzení. Expertní panel, ve kterém měli mít výrazné zastoupení zahraniční experti, vybral v rámci každé oborové skupiny maximálně 20 % nejlepších výsledků, které si zasloužily zvláštní bonifikaci. Kromě toho zvláštní bonifikace za excelenci náležela výzkumným organizacím, jejichž pracovníci uspěli v získávání projektů ERC (European Research Council).
- **Pilíř III: Hodnocení patentů a nepublikačních výsledků aplikovaného výzkumu.** Na rozdíl od dosavadní praxe paušálního bodování všech výsledků nepublikačního charakteru zůstávalo paušální ohodnocení pouze u druhu výsledku patent. Za ostatní výsledky se bodové skóre odvíjelo podle finanční podpory jednak z projektů aplikovaného výzkumu a jednak ze smluvního výzkumu.

V roce 2013 měl být při hodnocení plně uplatněn pouze Pilíř I. a III. Pilíř II. a úplná verze Podpilíře I. měla být zavedena až od roku 2014. Přechodový rok 2013 a etapovitě spuštění dalších pilířů mělo umožnit včasnou přípravu výzkumných organizací na nově zaváděné postupy definované touto metodikou a současně nenarušit již probíhající proces sběru dat. Konečné výsledky hodnocení výzkumných organizací za rok 2013 byly zveřejněny se zpožděním dne 30. května 2014 na stránkách Rady pro výzkum, vývoj, inovace. Výsledky hodnocení za rok 2014 Rada pro výzkum, vývoj a inovace schválila na svém zasedání 18. prosince 2015 a návazně je zveřejnila (www.vyzkum.cz/v sekci Posuzování VO).

Hodnocení výzkumných organizací za rok 2015 a 2016 bylo provedeno podle upravené Metodiky hodnocení výsledků výzkumných organizací a hodnocení výsledků ukončených programů. Metodika, původně platná pro léta 2013 až 2015, byla prodloužena o jeden rok, tj. do roku 2016.“ (Kraus & Blažka, 2021, s. 26-17).

Dosavadní metodiky hodnocení VaV byly zaměřeny na posuzování výsledků již realizovaného výzkumu. Výzkumníci v okamžiku svého bádání většinou nevěděli, jak bude jejich výzkum hodnocen. Spolu s častými změnami tak metodiky vnášely nejistotu do výzkumné práce.

RVVI dlouhodobě připravovala nový systém hodnocení výzkumných organizací a poskytování institucionální podpory, mj. vycházející z výsledků IPN projektu OP VaVpI Efektivní systém hodnocení a financování výzkumu, vývoje a inovací. Touto metodikou se budu zabývat v následující části.

1.2. IPN metodika

Studie Metodika hodnocení ve výzkumu a vývoji a zásady financování byla zpracována v rámci Individuálního projektu národního (IPN) pro oblast terciárního vzdělávání, výzkumu a vývoje Efektivní systém hodnocení a financování výzkumu, vývoje a inovací (CZ.1.07/4.1.00/33.0003). Projekt byl realizován Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy a financován prostřednictvím Operačního programu Vzdělávání pro konkurenceschopnost (OP VaVpI) z Evropského sociálního fondu a státního rozpočtu České republiky.

Souhrnná zpráva této studie⁴ přinesla zajímavé závěry a doporučení:

- IPN metodika rozděluje výzkumné organizace do 4 kategorií:
 - **Vědecké výzkumné organizace** jsou instituce, jejichž primární funkcí je provádět výzkum ve veřejném zájmu, výuku výzkumných pracovníků nebo výzkum za účelem zlepšení svých služeb pro vědeckou komunitu. Typicky sem patří výzkumné

⁴ Dokument lze stáhnout ze stránek MŠMT https://www.msmt.cz/file/47201_1_1/

ústavy AV ČR, veřejné a soukromé vysoké školy, ale také fakultní nemocnice.

- **Průmyslové a podnikatelské výzkumné organizace** jsou instituce, jejichž hlavním posláním je rozvoj a přenos technologií a znalostí ve prospěch průmyslu a podnikatelského sektoru. Tato kategorie zahrnuje organizace pro výzkum a technologie a poradenské společnosti, které nabízejí odborné služby nebo jiné profesionální služby průmyslu a podnikatelským subjektům.
 - **Výzkumné organizace veřejného sektoru** jsou organizace, jejichž hlavním posláním je rozvoj a přenos znalostí a technologií pro veřejný sektor. Dle terminologie IPN metodiky to jsou vládní laboratoře nebo poradenské společnosti, které nabízejí služby veřejnému sektoru.
 - **Výzkumné organizace zajišťující národní zdroje.** Tyto výzkumné organizace poskytují služby v oblasti kultury: sbírají a ošetřují národní nebo regionální kulturní veřejné statky a zajišťují přístup k nim veřejnosti a výzkumným pracovníkům. Do této kategorie IPN metodika řadí archivy, muzea a galerie.
-
- Institucionální financování VO je odůvodněno rozsahem produkce veřejných znalostí touto organizací, nebo tím, že stát danou organizaci produkci určitých znalostí pověří.
 - Mezi klíčové principy financování patří zajištění **kontinuity, stability, udržitelnosti a odolnosti** institucionálního rozvoje institucionálním financováním. Jeho dlouhodobý nedostatek vede k „vyprázdnění“ výzkumných organizací.
 - Výzkum je dlouhodobá činnost a je potřeba nalézt takovou strukturu modelu financování, aby zajistila tlumení nadměrných rozdílů ve financování mezi rozpočtovými obdobími a zajistila stabilitu a svobodu pro strategické investice.
 - Možnost investování do dlouhodobých strategických témat umožní nevěnovat se pouze „aktuálním tématům“. Tento přístup také pomůže udržet rozmanitost ve výzkumném systému. Může hradit také zařízení a podpurné služby s obecným přínosem, které by nebylo snadné přiřadit k jednotlivým grantům.
 - Z hlediska dlouhodobého vztahu mezi poskytovatelem veřejného institucionálního financování a výzkumnou organizací vyjadřuje

toto financování zodpovědnost a správu státu, který tím projevuje svůj zájem na organizaci, kterou (spolu)financuje.

- IPN metodika rozebírá přístup k financování VO s respektem k jejich odlišnostem:

„Podíl různých zdrojů financování (institucionální, účelové) na celkovém rozpočtu se u různých typů výzkumných organizací liší, neboť různé typy VO mají různá poslání a funkce ve společnosti, jejich výzkum je realizován v různém kontextu a oslovuje různý okruh uživatelů (další výzkumníky, průmysl, veřejný sektor atd.). Z těchto a řady dalších důvodů, jako jsou geografické umístění nebo oblast specializace, nemají různé výzkumné organizace stejný přístup k účelovému financování.⁵ Proto musí být důležitou zásadou, aby systém financování zohlednil různá poslání a specifika VO, jakož i celkový stav financování výzkumných organizací. V ideálním případě by odpovědná ministerstva měla opírat svoje rozhodnutí týkající se financování o důkladné pochopení „rozpočtových profilů“ výzkumných organizací, tj. o komplexní přehled a analýzu různých zdrojů financování výzkumné instituce včetně účelového financování. To je nezbytné k pochopení, jak změny v institucionálním financování výzkumných organizací ovlivní jejich celkový rozpočet.“ (MŠMT, 2015, s. 45)

- Mezi další doporučovaná pravidla, která se uplatňují v mezinárodní praxi, IPN metodika uvádí:

Čím blíže je výzkumná organizace trhu, tím méně institucionálního financování získává.

- Je potřeba jasně rozlišovat mezi hodnocením samotným a způsobem použití výsledků hodnocení pro institucionální financování. Tato IPN metodika zohledňuje ve dvoustupňové struktuře hodnocení a systému financování. Systém hodnocení je zaměřen na uchopení oborových specifik, přičemž bere v úvahu také poslání VO. Systém institucionálního financování je postaven na tom, že akceptuje rozdíly v poslání jednotlivých typů VO pro společnost.

⁵ IPN metodika používá pojem účelové financování ve smyslu poskytování účelové podpory na programové projekty

- Ani vědecké obory, ani výzkumné organizace rozdílných typů by neměly být stavěny do vzájemné konkurence.
- IPN metodika se také věnuje detailněji způsobu, jak přiřazovat váhy kritériím při hodnocení VaVaI ve VO se zohledněním výše uvedených principů:
 Pokud určitý typ výzkumných organizací vykazuje konkrétní potřebu institucionálního rozvoje s cílem zlepšit výkonnost, měla by se odpovídající složce financování přiřadit vyšší váha.
 Je-li potřebné zlepšit kvalitu výkonnosti určité skupiny organizací, která je dostatečně homogenní pro dosažení pozitivního vlivu vzájemné přímé konkurence, mohla by být zvýšena složka financování, která odpovídá vyhodnocení výkonnosti VO.
- Při přidělování institucionálního financování by se měl poskytovatel zamyslet nad podílem účelové složky financování.
 Obvykle je vyšší v případě organizací aplikovaného výzkumu ve srovnání s organizacemi, které provádí i základní výzkum. Pokud skupina VO má vysoký podíl účelového financování, není potřeba navyšovat složku financování závislou na výkonu, a naopak pokud je podíl účelového financování poměrně nízký, mohou být podíly financování založené na výkonnosti navýšeny. V prvním případě pomůže institucionální financování zajistit stabilitu a příležitosti pro budování kapacit a ve druhém případě zvýší tlak na výkon VO.
- K poskytování institucionálního financování soukromým společnostem IPN metodika uvádí:
„Všeobecným principem je, že výzkumné organizace mohou obdržet institucionální financování VaVaI, a to bez ohledu na svou právní formu. Soukromé společnosti musí však v praxi fungovat jako neziskové organizace (v tom smyslu, že nerozdělují dividendy svým akcionářům) a musí jasně sloužit veřejnosti spíše než soukromým zájmům.“ (MŠMT, 2015, s. 84)

Na závěr studie autoři doporučují, aby RVVI provedla následující:

„• Dosáhla dohody o standardní definici FTE výzkumníka a postupech pro jeho stanovení.⁶

- Provedla revizi definice „výzkumné organizace“ a kritérií způsobilosti pro institucionální financování výzkumu.

- Provedla činnosti nezbytné pro spravedlivé hodnocení výkonnosti výzkumu, včetně vývoje kategorizovaného registru odborných časopisů⁷ a stanovení definic pro výstupy aplikovaného výzkumu.

- Rozvíjela implementaci aktualizací a rozšiřování informačního systému VaVaI.“ (MŠMT, 2015, s. 33)

1.3. Metodika M17+ a její implementace

Novou Metodiku hodnocení výzkumných organizací a hodnocení programů účelové podpory výzkumu, vývoje a inovací (dále jen „Metodika M17+ nebo M17+“) vláda schválila svým usnesením č. 107 ze dne 8. února 2017.

V úvodu této metodiky jsou shrnuty cíle hodnocení, jimiž jsou získání informací pro kvalitní řízení VaVaI na všech stupních, zvýšení efektivity vynakládání veřejných prostředků, podpoření kvality a mezinárodní konkurenceschopnosti českého VaVaI, rozdělení a zvýšení odpovědnosti jednotlivých aktérů systému VaVaI a získání jednoho z podkladů pro poskytnutí dotace na dlouhodobý koncepční rozvoj výzkumné organizace (dále jen „DKRVO“).

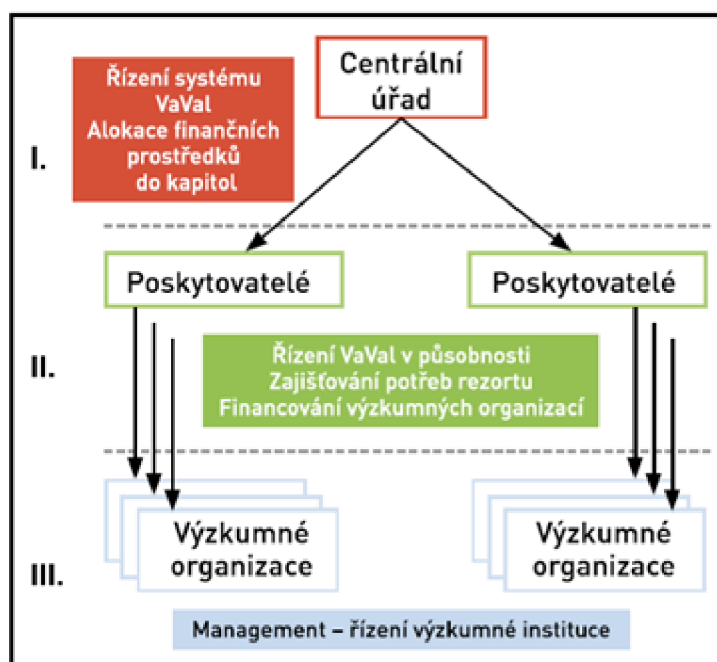
⁶ Počet výzkumníků v ekvivalentu plného pracovního úvazku (FTE) je jako ukazatel velikosti výzkumného subjektu důležitým prvkem jak pro samotné hodnocení, tak pro systém financování. Rovněž je indikátorem používaným pro výpočet celkové výkonnosti výzkumu (tj. jeden z prvků poskytujících informace k posouzení dílčího kritéria „výstup výzkumu“). V systému financování jsou údaje o výzkumných pracovnících zaměstnaných na plný úvazek zapotřebí pro převedení hodnotících skóre do finančních prostředků. (Metodika hodnocení ve výzkumu a vývoji a zásady financování, Souhrnná zpráva, 2015, s. 19)

⁷ V podkapitole 4.2.1 Podkladové zprávy 9 - IS VaVaI jako informační nástroj pro hodnocení se IPN metodika odkazuje na norské a belgické zkušenosti s vytvářením velkého registru časopisů, který se zabývá kategorizací publikačních kanálů. Takový registr časopisů umožňuje identifikaci akademických publikací oproti publikacím, které jsou určeny širší neakademické veřejnosti, tj. rozdíl mezi výzkumným sdělením a šířením informací. Také zde vzniká možnost rozlišení mezi kvalitativními úrovněmi časopisů, sérií a (knižních) nakladatelů - podobně jako u úrovní ERIH oproti národnímu a místnímu autorství.

Základní principy M17+ jsou shrnuty v následujících bodech uvedených v Souhrnu Metodiky M17+⁸:

1. **Tři různé úrovně hodnocení.** Metodika M17+ rozlišuje tři úrovně řízení hodnocení: hodnocení pro účely řízení a financování celého systému VaVaI - centrální úroveň - RVVI/ Úřad vlády ČR, hodnocení na úrovni poskytovatelů a hodnocení pro potřeby řízení VO.

Úrovně řízení VaVaI ilustruje následující obrázek:

Obrázek 1 Úrovně řízení VaVaI, metodika M17+

2. **Rozdělení VO do tří segmentů:** vysoké školy (VŠ)⁹, ústavy AV ČR a segment resortů.
3. **Společný rámec pro posuzování kvality VO,** a to v pěti základních hodnoticích modulech: M1 – Kvalita vybraných výsledků, M2 – Výkonnost výzkumu, M3 – Společenská relevance, M4 – Viabilita/Životaschopnost, M5 – Strategie a koncepce, kde je relativní významnost modulů různá podle

⁸ <https://www.vyzkum.cz/FrontClanek.aspx?idsekce=799796&ad=1&attid=915675>

⁹ Pro segment VŠ dále vznikla METODIKA HODNOCENÍ VÝZKUMNÝCH ORGANIZACÍ V SEGMENTU VYSOKÝCH ŠKOL dostupná z

<https://www.vyzkum.cz/FrontClanek.aspx?idsekce=799796>, která se zaměřuje na implementaci modulů M3-5

postavení a mise VO v systému VaVaI. Moduly tvoří rámec hodnocení, který může být upraven na úrovni poskytovatelů a přizpůsoben postavení VO v systému VaVaI. Hodnocení M1 a M2 probíhá na národní úrovni, hodnocení M3-5 provádí poskytovatel.

Pro VŠ a AV ČR je hodnocení doplněno „peer review“ a návštěvami členů hodnotících panelů na dané instituci.

4. **Periodicita hodnocení.** Každoroční hodnocení v modulech M1 a M2 (hodnocení výsledků bibliometrickou analýzou nebo vzdáleným recenzováním) a jednou za pět let kompletní hodnocení pomocí všech pěti modulů.
5. **Tři základní nástroje hodnocení.** Jedná se o bibliometrickou analýzu, peer review¹⁰ a hodnocení odborným panelem.
6. **Vstup VO do hodnocení.** Hodnoceny mohou být pouze ty VO, které jsou zapsány v Rejstříku veřejných výzkumných institucí¹¹ vedeném na MŠMT. Hodnoceny budou ty výsledky VO, které budou obsaženy v databázi RIV¹².
7. **Odborné panely.** Pro odborné posouzení VO bude ustaveno 6 odborných panelů podle oborových skupin OECD¹³ a zařazení výsledků do jednoho z pěti kvalitativních stupňů.
8. **Škálování VO.** Na konci pětiletého cyklu, po vyhodnocení ve všech modulech a po jednání, kterého se zúčastní zástupci poskytovatele (ev. zřizovatele), zástupců RVVI/ÚV ČR a (místo)předsedové panelů (s možností přizvat další experty), bude VO zařazena do čtyřstupňové škály. Výsledky hodnocení schvaluje RVVI.

¹⁰ Peer Review je recenzní řízení, během něhož jsou výsledky VaVaI posuzovány jinými lidmi, kteří jsou experti ve stejné oblasti.

¹¹ §6 Zákona č. 341/2005 Sb. o veřejných výzkumných institucích

¹² www.isvavai.cz

¹³

https://www.vyzkum.cz/storage/att/E6EF7938F0E854BAE520AC119FB22E8D/Prevodnik_oboru_Frascati.pdf

9. **Principy financování DKRVO.** Prostředky na DKRVO jsou rozděleny na dvě složky: stabilizační (základna) a motivační (nárůst). Základna byla v prvním roce rozdělování institucionální podpory tvořena 100 % DKRVO rozdělenými podle Metodiky 2013–2016 ve výši výdajů na r. 2016. Motivační složka, minimálně v rozsahu daném meziročním nárůstem DKRVO, má být rozdělena na základě hodnocení a rozdělení VO do 4 skupin A, B, C a D. (Odbor Rady pro výzkum, vývoj a inovace, 2017, s. 6-7)

Dále se práce soustředí na způsob hodnocení VaVaI v rezortních VO.

1.4. Hodnocení rezortních VO v Metodice M17+

K hodnocení rezortních VO metodika M17+ uvádí: „Pro jednotlivé segmenty představuje M17+ nejmenší společný rámec, který musí být při hodnocení v segmentech respektován. Hodnocení jednotlivých VO, případně organizací jednoho rezortu, se musí provádět postupem, který odpovídá hodnoceným institucím – jejich roli a poslání v systému VaVaI (princip subsidiarity)“. (Odbor Rady pro výzkum, vývoj a inovace, 2017, s. 8)

Na hodnocení rezortních VO se specializuje Kapitola 6 Hodnocení v segmentu rezortů a Příloha 1: Metodika hodnocení výzkumných organizací v segmentu rezortů.

V Kapitole 6 , v části Cíle hodnocení je shrnuto:

Poskytovatel hodnotí všechny VO, které:

- a) jsou uvedeny v informačním systému veřejné správy „Seznam výzkumných organizací“, jehož správcem je MŠMT podle § 33a zákona č. 130/2002 Sb., ke dni vydání výzvy VO k předložení podkladů pro poskytnutí institucionální podpory na DKRVO (dále jen „podklady“) se stanovenými náležitostmi,*
- b) spadají do působnosti daného poskytovatele institucionální podpory v souladu s § 4 odst. 2 písm. a) zákona č. 130/2002 Sb.,*
- c) předloží všechny podklady úplné a ve stanoveném termínu; v případě zjištěných nedostatků podkladů jsou hodnoceny ty VO, které nedostatky*

na výzvu poskytovatele odstraní ve lhůtě 14 kalendářních dnů. (Odbor Rady pro výzkum, vývoj a inovace, 2017, s. 30)

Příloha 1 definuje minimální rozsah, podmínky a kritéria hodnocení, která si příslušný poskytovatel specifikuje, popř. rozšíří, podle zaměření VO, jež institucionálně podporuje. V úvodu této přílohy je důležité ustanovení, že „M17+ je tedy společná metodika poskytovatelů institucionální podpory na DKRVO, kterou poskytovatelé dpracují a specifikují dle svého zaměření a potřeb s tím, že principy hodnocení nesmí měnit“ (Odbor Rady pro výzkum, vývoj a inovace, 2017, s. 33).

Následující principy hodnocení představují základní principy, které při specifikaci Metodiky M17+ příslušnými poskytovateli musí být dodrženy. Následuje citace celého jejich znění, neboť z těchto principů vychází obě dále porovnávané metodiky hodnocení VO rezortů MŽP a MZe a přesné znění je podstatné pro porovnání implementace těchto metodik:

„1. VO hodnotí poskytovatel a výsledky VO hodnotí RVVI/Odbor RVVI při Úřadu vlády ČR

Poskytovatel institucionální podpory na DKRVO hodnotí žádost VO o dotaci a podklady pro poskytnutí podpory podle § 14 odst. 3 zákona č. 218/2000 Sb., kde hodnotí zejména účel dotace popsany v DRKVO hodnocením „peer review“ pomocí odborného poradního orgánu nebo orgánů. V případě, že poskytovatel není totožný se zřizovatelem VO, jsou do odborného poradního orgánu nebo orgánů poskytovatele zapojeni též zástupci zřizovatele. RVVI zajišťuje zejména každoroční hodnocení výsledků VO s využitím IS VaVaI podle § 35 odst. 2 písm. d) a h) zákona č. 130/2002 Sb.

2. Výše podpory na DKRVO pro poskytovatele je dána SR¹⁴ VaVaI na daný rok

Výše podpory na DKRVO pro jednotlivé rozpočtové kapitoly je primárně dána výsledky jednání o návrhu státního rozpočtu na výzkum, vývoj a inovace, vycházející z platné Národní politiky pro výzkum a vývoj, střednědobého rozpočtového výhledu atd., nikoliv pouze hodnocením

¹⁴ Státním rozpočtem

výsledků VO prováděného RVVI při Úřadu vlády ČR. Hodnocení výsledků VO je podle § 5a odst. 2 písm. b) zákona č. 130/2002 Sb. jedním z podkladů pro přípravu prvního návrhu SR VaVaI. Vzhledem k odlišnému zaměření a účelu, ke kterému byly zřízeny VO v kompetenci jednotlivých poskytovatelů, nelze hodnocení přímo promítat do návrhu SR VaVaI. Pro jednání s poskytovateli o dané věci bude RVVI připraveno roční hodnocení a přehledný analytický podklad pro danou oblast výzkumu, vypracovaný pro potřeby sledování dlouhodobého vývoje VVI v dané oblasti především aplikovaného výzkumu.

3. Pětiletý hodnoticí cyklus poskytovatelů

Poskytovatel po zhodnocení DKRVO v roce 2017 specifikuje účel dotace, v dalších pěti letech sleduje jeho plnění s využitím hodnocení výsledků VO každoročně prováděného RVVI. V roce 2022 nejprve vyhodnotí splnění předchozí DKRVO v letech 2018–2022 a s využitím výsledků tohoto hodnocení, návazně hodnotí DKRVO na dalších pět let. Výsledky vstupního a závěrečného hodnocení poskytovatel zveřejní.

4. Výchozí stav podpory a jeho změny

Za předpokladu, že daná VO bude uvedena v Seznamu výzkumných organizací podle § 33a zákona č. 130/2002 Sb., a bude zhodnocena podle této M17+ specifikované poskytovatelem, který může výchozí podporu upravit maximálně o - 5 / + 10 % ročně. Rozšíření počtu podporovaných VO nezakládá nárok na navýšení podpory na DKRVO jeho rozpočtové kapitoly.

5. Postup při ukončení účelové podpory na činnosti zajišťované některými VO

Pokud dojde na základě usnesení vlády k ukončení účelové podpory na činnosti zajišťované některými VO, tj. dojde k převedení účelových do institucionálních prostředků (např. podpory na Národní program udržitelnosti I. a II. Podle usnesení vlády ze dne 21. prosince 2015 č. 1067), budou prostředky převedeny konkrétním VO navýšením jejich výdajů.

6. Výsledky hodnocení poskytovatelů slouží primárně k zaměření rozvoje dané VO

V případě, že DKRVO není v některé části při hodnocení poskytovatelem schválena, musí ji příslušná VO přepracovat podle připomínek z hodnocení a musí být poskytovatelem znovu zhodnocena. Teprve v případě opakovaného neschválení této koncepce poskytovatel přikročí ke krácení výše podpory odpovídajícím způsobem.

7. Postup při neprovedení hodnocení

Pokud nebude z jakéhokoliv důvodu hodnocení RVVI nebo poskytovatelem provedeno, platí výsledky posledního provedeného hodnocení.

8. Vazba hodnocení poskytovatele na přípravu návrhu SR VaVaI

Pro účely přípravy návrhu SR VaVaI má RVVI právo si od poskytovatele vyžádat úplné podklady k hodnocení na úrovni poskytovatele". (Odbor Rady pro výzkum, vývoj a inovace, 2017, s.33).

Metodika M17+ dále specifikuje požadavky na Dlouhodobou koncepci rozvoje výzkumných organizací na léta 2018–2022.

Z hlediska rozpočtových pravidel¹⁵ a podle Metodiky M17+ výzkumná organizace předložením DKRVO dokládá především účel dotace.

Jako hlavní pro hodnocení VO jsou uváděna následující kritéria:

- „1. výzkumné prostředí (úroveň koncepce VO a naplňování koncepce poskytovatele, podmínky a předpoklady pro výzkum atd.),*
- 2. mezinárodní a národní spolupráce (spolupráce VO s dalšími výzkumnými organizacemi),*
- 3. excelence ve výzkumu (hodnocení vybraných výsledků VO, další specifické výzkumné aktivity VO),*
- 4. výkonnost výzkumu (spolupráce s uživateli výsledků VaVaI, zdroje získané mimo DKRVO, účelnost využití požadovaných prostředků atd.),*
- 5. relevance výzkumu pro společnost a jeho dopady.“ (Odbor Rady pro výzkum, vývoj a inovace, 2017, s.38)*

¹⁵ Zákon č. 218/2000 Sb. o rozpočtových pravidlech a o změně některých souvisejících zákonů

Další kritéria může poskytovatel podle svých specifik doplnit, např. s využitím výstupů IPN Metodiky popř. dalších zdrojů.

Dále ovšem Metodika M17+ pod čarou u hlavních kritérií hodnocení VO uvádí:

„Hlavní kritéria hodnocení VO musí vycházet ze specifikací modulů podle M17+. Soulad metodik poskytovatelů s rámcem daným M17+ ověřuje RVVI“. (Odbor Rady pro výzkum, vývoj a inovace, 2017, s. 38)

Specifikace modulů je v Metodice M17+ následující:

MODUL 1 – Kvalita vybraných výsledků

Principem hodnocení je posouzení vybraných výsledků odborným panelem z hlediska jejich kvality, originality a významnosti ve srovnání s mezinárodní úrovní.

MODUL 2 – Výkonnost výzkumu

Celková výkonnost výzkumu je vícerozměrná kategorie a zahrnuje produktivitu, kvalitu a konkurenceschopnost v oblasti výzkumu a vývoje a sledovány jsou zejména bibliometrické údaje, které budou zabírat kompletní produkci výsledků VO v jednotlivých oborech za hodnocené období.

MODUL 3 – Společenská relevance

Tento modul je založen na posouzení parametrů, které sledují zejména: přenos výsledků do praxe; spolupráci s aplikační sférou; aktivity pro přenos znalostí a technologií na neakademické subjekty; dopad na kvalitu života společnosti a občana; ekonomický přínos, přínos v sociální oblasti, přínos pro formování národní a kulturní identity.

MODUL 4 – Viabilita

V tomto modulu je posuzována kvalita řízení a vnitřních procesů VO v těchto oblastech: Výzkumné prostředí, Mezinárodní spolupráce, Financování z externích zdrojů.

MODUL 5 – Strategie a koncepce

Modul se zaměřuje na kvalitu a formulaci výzkumné strategie a koncepce VO. (Odbor Rady pro výzkum, vývoj a inovace, 2017, s. 11-14)

Z důvodu nejednoznačnosti výše popsaných instrukcí a na základě svých dosavadních zkušeností si poskytovatelé vyložili kritéria pro hodnocení VO nejednotně a implementace Metodiky M17+ se v rezortech do značné míry liší. Některé vycházejí primárně ze zásad

hodnocení VO (hlavní kritéria hodnocení VO), jiné z definice modulů. Tuto skutečnost také potvrdila analýza souladu rezortních metodik s M17+ provedená v roce 2022¹⁶.

V této analýze hodnotitelé na základě podkladů od poskytovatelů institucionální podpory rezortním VO posuzovali následující oblasti:

Jsou v metodice uvedena hlavní kritéria hodnocení: výzkumné prostředí, mezinárodní a národní spolupráce, excelence výzkumu, relevance výzkumu pro společnost a jeho dopady?
Jsou v metodice popsány jednotlivé moduly a jejich cíle?
Jsou v rámci modulů M3, M4 a M5 popsána kritéria hodnocení?
Jsou v příloze metodiky specifikovány okruhy dat odpovídající kritériím hodnocení podle M3, M4 a M5 a sebehodnotící zpráva pro dodání z VO?
Je v metodice uveden rok, kdy podle metodiky proběhne hodnocení VO ve všech pěti modulech?
Jsou v metodice popsána kritéria škálování VO podle modulů M3 až M5 v souladu se škálováním podle modulů M1 a M2?
Je v metodice uvedeno agregované zařazení VO podle váhy modulů M1 až M5?
Je popsán postup hodnocení VO s odlišením fází hodnocení DKVRO, tj každoroční, kompletní 5leté?
Je popsán způsob rozdělení institucionální podpory využívající výsledků škálování VO a zahrnující stabilizační a motivační složku?
Je uveden harmonogram hodnocení VO v 5letém cyklu s roky, za které bude prováděn sběr dat?
Je popsáno hodnocení Dlouhodobé koncepce rozvoje výzkumné organizace (DKRVO) a jeho harmonogram v metodice nebo v příloze v souladu s Přílohou M17+?
Jsou popsána kritéria hodnocení a váhy modulů M3, M4 a M5 jako návod pro hodnotitele a výroky odborného orgánu poskytovatele?
Jsou v metodice požadovány a hodnotí se také nejvýznamnější konkrétní aplikační výsledky?

¹⁶ Posouzení shody metodik hodnocení výzkumných organizací resortů s M17+ metodou QFD. <https://www.vyzkum.cz/FrontClanek.aspx?idsekce=957708>

Je v metodice uvedeno nebo je z kontextu metodiky zřejmé, že komise jedná o zprávě VO a posudcích hodnotitelů na zasedání?
Je v metodice uvedeno nebo z kontextu metodiky zřejmé, že hodnotitelé hodnotí výroční (závěrečnou) zprávu o plnění DKRVO?
Je v metodice uvedena možnost provádět poskytovatelem nebo členy komise návštěvu na místě?
Je v metodice popsán postup hodnocení?
Je v metodice popsáno reklamační řízení vyvolatelné hodnocením?
Je v metodice uveden postup pro sledování a řešení případných závažných selhání v průběhu vědecké práce (tzv. integrita vědecké práce), včetně posuzování etických aspektů?

Tabulka 1 Oblasti posuzované v rámci analýzy souladu rezortních metodik s M17

Každá oblast mohla dostat od 0 do 9 bodů. Rozdíl v míře implementace vystihuje velké rozpětí bodových hodnocení. Nejvíce dostalo Ministerstvo zemědělství, a to 153 bodů, nejméně Ministerstvo životního prostředí, 44 bodů.

Rozdílně rezorty uchopily také implementaci průběžných zpráv a závěrečného hodnocení za období 2018 a 2022. Více se tomu věnuje kapitola Implementace metodiky M17+ v rezortu MŽP a MZe.

2. Rezortní výzkumné organizace a jejich role v systému VaVaI v České republice

2.1. Definice role rezortní výzkumné organizace

Pro identifikaci role resortní výzkumné organizace lze využít – na základě vyhledávání ve veřejně dostupných dokumentech a zákonech - stručnou definici v Metodice M17+:

„Rezortní VO a soukromé výzkumné instituce zajišťují zejména aplikovaný výzkum a vývoj v jednotlivých rezortech, případně plní funkci výzkumné a znalostní základny daného rezortu.“ (Odbor Rady pro výzkum, vývoj a inovace, 2017, s.10)

Dále definici výzkumné organizace¹⁷ obdobné role a poslání popisuje IPN metodika:

„Výzkumné organizace veřejného sektoru (nebo „vládní laboratoře“, PSRO¹⁸) jsou zřizovány státem s cílem poskytovat mu služby a/nebo vytvářet veřejné statky. Obvykle neexistuje žádný jiný zákazník pro tyto služby, takže zřizovatelem (vlastníkem) organizací je za normálních okolností stát. Bez ohledu na formu vlastnictví hradí náklady stát prostřednictvím institucionální podpory (a často dodatečně prostřednictvím smlouvy o nevýzkumných službách). Nicméně bez ohledu jak na vlastníka, tak na právní formu mívají PSRO nějaký druh výkonnostní smlouvy nebo jiné smlouvy s ministerstvem, jež je vlastní¹⁹. Takový vztah je výsledkem rozhodnutí státu vlastnit a provozovat konkrétní zařízení. Soukromé subjekty se nemohou jednoduše prohlásit za PSRO a žádat institucionální financování.“ (MŠMT, 2015, s. 5)

Na základě interních pracovních dokumentů MŽP lze význam a roli rezortních VO definovat tak, jak je uvedeno dále v textu:

Pokud má ministerstvo řádně a efektivně vykonávat své čtyři zásadní role – tvorbu a realizaci strategií, legislativy, mezinárodní vztahy a výkon státní správy, musí mít dlouhodobé a rozsáhlé know-how, které mohou výkonní úředníci ve státní službě získat jen z rozsáhlé a dlouhodobé odborné podpory. Pokud má být tato odborná podpora kvalitní, musí mít přístup k nejnovějším poznatkům (na nich se tvoří mj. evropské strategie, proto má Evropská komise výzkumná centra typu JRC²⁰ nebo EEA²¹) a musí tedy být součástí výzkumu. Tuto část představují rezortní výzkumné organizace. **Rezortní výzkumné organizace tak mají celkem tři role:**

- **Role výzkumné organizace**

Účastí na výzkumu – výzkumnou činností, vykonávanou samostatně nebo ve spolupráci s vysokými školami, dalšími

¹⁷ Samotný pojem výzkumné organizace definuje NAŘÍZENÍ KOMISE (EU) č. 651/2014 ze dne 17. června 2014, kterým se v souladu s články 107 a 108 Smlouvy prohlašují určité kategorie podpory za slučitelné s vnitřním trhem, článek 2, bod 83

¹⁸ Public Services Research Organisations/ Výzkumné organizace poskytující veřejné služby

¹⁹ V České republice zřizovatel výzkumnou organizaci nevlastní.

²⁰ Joint Research Centre, https://commission.europa.eu/about-european-commission/departments-and-executive-agencies/joint-research-centre_en

²¹ European Environment Agency, <https://www.eea.europa.eu/cs>

výzkumnými organizacemi a firmami, získávají resortní výzkumné organizace nejnovější poznatky.

- **Role organizace transferující znalosti**

Získané poznatky mohou resortní VO uplatnit obecně ve prospěch odborné oblasti rezortu a ve prospěch výkonu veřejné správy – vykonávají tedy ve specifické oblasti ochrany životního prostředí centrum transferu znalostí a odborné podpory veřejné správy.

- **Role dlouhodobého soustředění know-how**

Tato role je zcela zásadní, protože činí veřejnou správu nezávislou na vnějších dodavatelích, poskytuje efektivní způsob uložení a standardizace dat získaných (většinou na základě právních předpisů) za státní prostředky od povinných subjektů. Resortní VO jsou zřizovány příslušným resortem a bez vůle resortu je není možné zrušit. Zároveň činnost organizace je podmíněna spoluprací s resortem. Je to tedy způsob, jak stát neefektivněji vydá státní prostředky na získání a zpracování dat, které následně jsou pro jeho potřeby i pro potřeby široké veřejnosti.

Ve svých třech rolích jsou resortní VO nezastupitelné.

V České republice ke konci roku 2022 existovalo **105 rezortních výzkumných organizací zřízených 11 poskytovateli.**

2.2. Právní formy rezortních VO

Jedním z aspektů, kterými se resortní výzkumné organizace liší, je jejich právní forma.

Resortní VO jsou až **osmi právních typů**. Mohou to být státní příspěvkové organizace, veřejné výzkumné instituce, organizační složky státu, společnosti s ručením omezením, akciové společnosti, státní podniky, zájmová sdružení právnických osob, obecně prospěšné společnosti.

Ačkoliv všechny tyto resortní VO splňují požadavky na zařazení do seznamu VO, který je předpokladem pro získání institucionálního

financování, v mnoha parametrech se liší. Tyto rozdíly mají vliv na jejich formální postavení, práva a povinnosti, tudíž i vztah k poskytovateli podpory, na rozsah zákonem stanovených příležitostí, jež jsou přiznány výzkumným organizacím konkrétní právní formy. Zákon č. 130/2002 Sb. nedělá mezi jednotlivými typy subjektů rozdíl, a tak platí, že v rámci této specifické právní úpravy jsou různé formy organizací zabývajících se výzkumem, vývojem a inovacemi považovány za rovnocenné a explicitně se mezi nimi nečiní žádný rozdíl. Řadou oblastí fungování výzkumných organizací se citovaný zákon nezabývá, a vztahují se na jednotlivé typy subjektů ustanovení ostatních předpisů (např. daňových), jež přiznávají jednotlivým typům právních forem výzkumných organizací rozdílný rozsah práv a povinností. (Remr, 2014) Následuje popis **vybraných** právních forem se zaměřením na vliv rozdílných forem na provádění VaVaI. Pro detailnější popis byly zvoleny veřejné výzkumné instituce, státní příspěvkové organizace a obchodní společnosti, neboť jsou ve zkoumaných rezortech MŽP a MZe nejčastěji zastoupené.

Veřejné výzkumné instituce (VVI, v.v.i.)

VVI jsou nejčtenější právní formou výzkumných organizací zapsaných v seznamu výzkumných organizací v České republice.

Postavení a činnost veřejných výzkumných institucí upravuje speciální zákon č. 341/2005 Sb., o veřejných výzkumných institucích. Veřejná výzkumná instituce je právnickou osobou veřejného práva, jejíž hlavní činností je výzkum, včetně zajišťování infrastruktury výzkumu. Závazkové vztahy mezi veřejnými výzkumnými institucemi navzájem a mezi veřejnými výzkumnými institucemi na straně jedné a státem, územním samosprávným celkem nebo vysokou školou na straně druhé při realizaci hlavní, další nebo jiné činnosti veřejných výzkumných institucí, jakož i závazkové vztahy mezi veřejnou výzkumnou institucí a podnikateli se řídí NOZ²².

Veřejné výzkumné instituce vznikly transformací státních příspěvkových organizací a získaly tak plnou právní subjektivitu, což je

²² 89/2012 Sb. Občanský zákoník (nový)

významné proto, že mohou mj. vlastnit majetek a mohou rovněž ručit za své závazky.

Veřejné výzkumné instituce mohou vykonávat 3 druhy činností:

1. Hlavní činnost - účel, ke kterému je veřejná výzkumná instituce zřizována, a tomu odpovídající druh činnosti ve výzkumu,
2. další činnost,
3. jiná činnost, jsou-li další a jiná činnost definovány ve zřizovací listině organizace.

Zákon č. 341/2005 Sb. k tomu uvádí v § 21:

„(1) Veřejná výzkumná instituce je povinna majetek využívat k realizaci hlavní činnosti. K další nebo jiné činnosti může majetek využívat jen, stanoví-li tak tento zákon; další nebo jiná činnost veřejné výzkumné instituce nesmí být hrazena z veřejných prostředků určených na podporu výzkumu.

(2) Veřejná výzkumná instituce může kromě své hlavní činnosti provádět i činnosti, které nejsou výzkumem nebo jeho infrastrukturou, kde

a) další činností je činnost prováděná na základě požadavků příslušných organizačních složek státu nebo územních samosprávných celků ve veřejném zájmu a podporovaná z veřejných prostředků podle zvláštních právních předpisů),

b) jinou činností je činnost hospodářská prováděná za účelem dosažení zisku.

(3) Další nebo jinou činnost může veřejná výzkumná instituce provádět pouze za podmínky, že

a) navazují na hlavní činnost veřejné výzkumné instituce,

b) jsou prováděny za účelem účinnějšího využití majetku a lidských zdrojů veřejné výzkumné instituce,

c) není ohrožena hlavní činnost veřejné výzkumné instituce,

d) náklady a výnosy každé z uvedených činností jsou v účetnictví vedeny odděleně,

e) jejich předmět a podmínky jejich provádění jsou stanoveny ve zřizovací listině veřejné výzkumné instituce a jsou v souladu se zvláštními právními předpisy),

f) výnosy z těchto činností dosahují alespoň skutečně vynaložených nákladů.

(4) Výsledek hospodaření veřejné výzkumné instituce je tvořen výsledkem hospodaření v hlavní činnosti a výsledkem hospodaření v další a jiné činnosti po zdanění.

- (5) Pokud je na konci účetního období výsledkem hospodaření v další nebo jiné činnosti ztráta, veřejná výzkumná instituce neprodleně takovou činnost ukončí.
- (6) Zisk po zdanění veřejná výzkumná instituce využívá nejprve k úhradě případné ztráty z minulých období a dále prostřednictvím fondů k podpoře hlavní činnosti. Prostředky podpory výzkumu, vývoje a inovací z veřejných prostředků může veřejná výzkumná instituce použít pouze k účelu, ke kterému jí byly poskytovatelem poskytnuty, a to i v případě jejich převodu do fondu účelově určených prostředků podle § 26“

Remr k charakteristice veřejné výzkumné instituce uvádí:

„Veřejné výzkumné instituce jsou zřízeny buď ČR (ministerstvem, jiným ústředním orgánem státní správy nebo Akademií věd ČR v postavení organizační složky ČR) nebo územním samosprávným celkem. Role zřizovatele není jen jednorázová a neomezuje se jen na prosté zřízení instituce, neboť se zřizovatel určitou měrou spolupodílí na dalším fungování instituce. Zřizovatel však nezasahuje do fungování veřejné výzkumné instituce přímo, ale jen prostřednictvím zástupců v dozorčí radě, což je nutné z hlediska ochrany zájmů zřizovatele. V některých případech zřizovatelé v minulosti vložili do daných subjektů majetek, a tak je pochopitelná snaha o výkon kontroly nad tím, jak je s tímto majetkem nakládáno. Kromě toho zřizovatelé ručí za závazky, které byly na veřejné výzkumné instituce převedeny. Každodenní chod veřejných výzkumných institucí však řídí ředitelé a rady instituce, což naplňuje znak samosprávného řízení.“ (Remr, 2014, s. 28)

Dále Remr odvozuje, že vzhledem k tomu, že předmětem hlavní činnosti veřejné výzkumné instituce je výzkum včetně zajišťování infrastruktury, vymezený zákonem č. 130/2002 Sb., spočívá hlavní předmět činnosti veřejné výzkumné instituce v provádění základního a aplikovaného výzkumu. Dále, že ostatní činnosti rozlišované v rámci vědy a výzkumu smějí být pouze doplňkovou činností – jedná se aktivity experimentálního vývoje a podobně také inovace a smluvní výzkum smí veřejná výzkumná instituce vykonávat jen jako svou doplňkovou (resp. hospodářskou) činnost, která může dosáhnout maximální výše 20 %. Podle Remra způsob vymezení předmětu činnosti veřejných výzkumných institucí koresponduje s charakterem těchto subjektů jen částečně a vzhledem k tomu, že jde o bývalé rezortní ústavy historicky

zaměřené na provádění aplikovaného výzkumu a na realizaci činností, jež svým charakterem naplňují znaky experimentálního vývoje, jedná se o posun v jejich zaměření směrem k základnímu výzkumu. Remrův názor je, že posun ve vyloučení experimentálního vývoje z hlavní činnosti těchto institucí málo koresponduje s posláním těchto institucí. (Remr, 2014, s. 29).

Příspěvkové organizace

Příspěvková organizace je jednou z forem veřejného ústavu, právnickou osobou veřejného práva zřízenou k plnění úkolů ve veřejném zájmu. Příspěvkové organizace jsou veřejnoprávními neziskovými organizacemi.

V České republice upravuje základy právního postavení příspěvkových organizací Zákon č. 218/2000 Sb. o rozpočtových pravidlech a o změně některých souvisejících zákonů (rozpočtová pravidla) a Zákon č. 219/2000 Sb. o majetku České republiky a jejím vystupování v právních vztazích.

O vzniku příspěvkové organizace vydává zřizovatel zřizovací listinu. Zřizovatel dále jmenuje a odvolává jejího ředitele, rozhoduje o jeho odměňování, může šetřit stížnosti směřující proti němu a vůbec provádět kontrolu hospodaření celé příspěvkové organizace.

§ 54 Zákona č. 218/2000 Sb. o rozpočtových pravidlech a o změně některých souvisejících zákonů upřesňuje:

„Finanční vztahy stanovené zřizovatelem jsou:

- a) příspěvek na provoz ze státního rozpočtu nebo odvod z provozu do státního rozpočtu,*
- b) individuální a systémové dotace na financování dotačních investičních akcí,*
- c) návratná finanční výpomoc,*
- d) odvod z odpisů,*
- e) dotace na úhradu výdajů, které jsou nebo mají být kryty z rozpočtu Evropské unie včetně stanoveného podílu státního rozpočtu na financování těchto výdajů,*
- f) dotace na úhradu výdajů podle mezinárodních smluv, na základě kterých jsou České republice svěřeny peněžní prostředky z finančních*

mechanismů včetně stanoveného podílu státního rozpočtu na financování těchto výdajů.“

V roce 2007 se vyjmenované státní příspěvkové organizace, které jsou uvedeny v příloze č. 1 k zákonu č. 341/2005 Sb. o veřejných výzkumných institucích dnem 1. ledna 2007 staly veřejnými výzkumnými institucemi. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy k témuž dni zapsalo tyto veřejné výzkumné instituce do rejstříku veřejných výzkumných institucí.

Jak tvrdí Bárta, „cílem bylo odstranit příspěvkové organizace, které byly převládající formou v oblasti výzkumu“ (Bárta, 2017, s. 918). To potvrzuje Návrh zákona o veřejných výzkumných institucích z roku 2004, kde je uvedeno toto:

„Omezení vyplývající z dosavadní právní úpravy:

a) Mezi právníckými osobami v členských zemích Evropské unie nemá příspěvková organizace analogický protějšek, neboť její právní subjektivita je omezena tím, že nevládní majetek a není schopna ručit za své závazky. To může být překážkou v přímé spolupráci se zahraničními vědeckými institucemi, ale zejména v účasti v konsorciích při řešení projektů rámcových programů Evropské unie a jiných aktivitách Evropského výzkumného prostoru. V konečném důsledku se tak snižuje návratnost prostředků vložených Českou republikou do těchto aktivit (v zahraničí jde obvykle buď o samostatnou právní osobu se všemi s tím souvisejícími právy a povinnostmi, včetně vztahu k majetku, nebo o organizační složku příslušného státu).

b) Podle zákona č. 219/2000 Sb., o majetku České republiky a jejím vystupování v právních vztazích, ve znění pozdějších předpisů, nelze změnit strukturu státních příspěvkových organizací (s výjimkou jejich zrušení), tzn. státní příspěvkové organizace nelze slučovat, rozdělovat, zřizovat nové ani je jinak měnit, pokud to nestanoví zvláštní právní předpis (např. zákon č. 283/1992 Sb., o Akademii věd České republiky, ve znění zákona č. 220/2000 Sb.). Zřizovatel je však oprávněn státní příspěvkovou organizaci zrušit podle příslušných ustanovení rozpočtových pravidel bez ohledu na výsledky výzkumu a vývoje.

c) Příspěvkové organizace byly zřízeny, aby především plnily úkoly v oboru působnosti zřizovatele; nyní je však jejich hlavní činností činnost vymezená zvláštním zákonem jejich zřizovateli (popř. činnost vymezená

jim, pokud byly zřízeny zvláštním zákonem). To ztěžuje jejich spolupráci s jinými právníckými osobami, zejména s vysokými školami a s podnikatelským sektorem, a brání rozvoji výzkumu a vývoje a uplatňování jeho výsledků.

d) Stávající pravidla pro příspěvkové organizace a dotační pravidla umožňují ekonomický dohled zřizovatele (využití investičních, neinvestičních, mzdových a jiných prostředků), ale nikoliv veřejnou kontrolu nakládání s nestátními (neveřejnými) finančními prostředky, které by měly v budoucnu tvořit značnou část rozpočtu výzkumných institucí. Průhlednost nakládání s veřejnými i neveřejnými prostředky je jedním ze základních předpokladů pro účast soukromých investorů na financování výzkumu.

e) Příspěvkové organizace jsou výrazněji omezeny ve své samostatnosti při rozhodování o zaměření své činnosti oproti ostatním právníckým osobám ve výzkumu a vývoji včetně veřejných vysokých škol. Vnitřní uspořádání orgánů příspěvkové organizace svou obecnou neurčitostí spíše vystihuje potřeby různorodých subjektů státní či veřejné správy, ale neodpovídá specifickým potřebám výzkumu a vývoje. (Vláda České republiky, 2004, s.29)

Bárta dále srovnává obsah úpravy hospodaření příspěvkových organizací státu, která se podle něj v ničem podstatném neliší od úpravy, jak vypadala v době tvorby a přijímání zákona o v. v. i., a že jednotlivé paragrafy týkající se příspěvkových organizací v rozpočtových pravidlech č. 218/2000 Sb. z valné části mají docela přesnou analogii v zákoně č. 341/2005 o v. v. i.

Podle Bárty zákon o v.v.i. přebírá základní myšlenku příspěvkové organizace, kterou nazývá „samostatnost-nesamostatnost“. Projevuje se to jednak v rozlišování hlavní činnosti a činností jiných – ať už se to v konkrétním předpise nazývá další, vedlejší, doplňková, jiná²³ – a jednak v právně normovaném fondovém hospodaření. Fondové hospodaření jako princip umožňuje rozlišovat jednotlivé kategorie peněz, a tím i regulovat nakládání s nimi.

²³ Zde Bárta nerozlišuje, že v.v.i. musí mít dle zákona převládající hlavní činnost, která u v.v.i. musí být zaměřena na výzkum a dále vedlejší a doplňkovou, zatímco s.p.o. tuto povinnost ze zákona nemá.

Hlavním rozdíl vidí Bárta v tom, že v. v. i. – i když jejím zřizovatelem je organizační složka státu stejně jako u státní příspěvkové organizace – má míru samostatnosti výrazně větší. Není zde totiž tzv. finanční vztah, upravený pro příspěvkové organizace v § 54 platných rozpočtových pravidel; ten totiž v podstatě znamená, že hospodaření příspěvkové organizace se koncem rozpočtového roku vrací k nule, když zřizovatel jí s tímto cílem stanovuje příspěvek na provoz ze státního rozpočtu, anebo naopak odvod z provozu do státního rozpočtu v případě, že provoz je ziskový. Bárta dovozuje, že jestliže **tento rozhodující princip finančního vztahu ke zřizovateli, u veřejných výzkumných institucí není přítomen, je to jistě faktorem pro dlouhodobější motivaci instituce a lépe odpovídá povaze výzkumné činnosti. V tomto je podle Bárty třeba vidět hlavní rozlišující charakteristiku mezi oběma uvažovanými právními formami. (Bárta, 2017, s. 920)**

Společnosti s ručením omezeným

Právní postavení obchodních korporací je upraveno jednak zákonem č. 89/2012 Sb. (NOZ), a dále zákonem č. 90/2012 Sb. o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích – ZOK). Hlavní činnost spočívající v uskutečňování VaVaI je mezi společnostmi s ručením omezeným spíše výjimečná, zejména z důvodu jejich postavení v dodavatelsko-odběratelských řetězcích v České republice a protože ziskově založený business plán je těžké o výzkum a vývoj opřít²⁴.

Společnosti s ručením omezeným jsou na seznamu výzkumných organizací zajímavým jevem, vzhledem k tomu, že dle § 2 ZOK může být obchodní společnost založena jen za podnikatelským účelem nebo za účelem správy vlastního majetku. Na seznamu VO²⁵ jsou méně početnou skupinou.

K předmětu činnosti společnosti s ručením omezením říká Remr:

„Předmět činnosti může být v případě společnosti s ručením omezeným definován velmi široce a nevyžaduje splnění žádných konkrétních podmínek (např. prokázání odbornosti). Výzkumné organizace, které jsou společnostmi s ručením omezeným, ve většině případů deklarují, že jejich hlavní činností je provádění vědy a výzkumu. Podmínka neziskovosti a

²⁴ Více lze zjistit z projektu INKA <https://inkaviz.tacr.cz/cs>

²⁵ <https://www.msmt.cz/vyzkum-a-vyvoj-2/vyzkumne-organizace>

vedení účetnictví v souladu se stanovenými pravidly (oddělená evidence pro hlavní a vedlejší činnosti) je sice založena na prohlášení samotného subjektu, nicméně je zpětně kontrolovatelná.“(Remr, 2014, s. 35)

Remr se ve své disertační práci zabývá vlivem aspektů rozdílných právních úprav výzkumných organizací na činnost jednotlivých druhů výzkumných organizací v oblasti nepřímé podpory, veřejné podpory, přístupu k veřejným zakázkám (smluvnímu výzkumu) a na oblast úpravy práv k výsledkům vědeckovýzkumné činnosti.

Mezi jeho závěry patří:

- Veřejné výzkumné instituce a veřejné vysoké školy disponují zákonným zmocněním k provádění vědeckovýzkumné činnosti, zatímco v případě soukromoprávních subjektů tomu tak není. Soukromoprávní subjekty vykonávají vědeckovýzkumnou činnost na základě živnostenského oprávnění.
- Na základě zákona č. 341/2005 Sb. o veřejných výzkumných institucích a dle výkladu termínu „výzkum“ v zákoně 130/2002 Sb. se veřejné výzkumné instituce se nemohou v rámci své hlavní činnosti věnovat experimentálnímu vývoji²⁶. Všechny ostatní druhy výzkumných organizací mohou.
- Na jednotlivé druhy výzkumných organizací jsou kladeny různé vysoké nároky týkající se vlastní činnosti (řízení). Např. existence dozorčích rad je v případě některých subjektů (veřejné výzkumné instituce) povinná, zatímco u jiných je její zřízení ponecháno na rozhodnutí zakladatelů (společnosti s ručením omezeným) či dokonce se s jejím zřízením vůbec nepočítá (vysoké školy).
- Srovnání daňových dopadů rozdílného postavení výzkumných organizací ukazuje vysokou míru podobnosti právní úpravy veřejnoprávních subjektů (veřejných výzkumných institucí a vysokých škol), na druhé straně pro nestátní neziskové organizace jsou podmínky daňového režimu nastaveny zcela jiným způsobem a ještě jinak se pohlíží na obchodní korporace, které jsou výzkumnými organizacemi.

²⁶ Jedná se o striktní výklad zákona. V praxi výzkumná činnost bez experimentálního vývoje není možná.

- Z pohledu ochrany práv duševního vlastnictví zásadní rozdíly Remr mezi jednotlivými druhy výzkumných organizací nenalézá. (Remr, 2014, s. 35-37).

Ačkoliv výše zmíněné závěry jsou z roku 2014, stále dokládají, že rozdílné právní úpravy VO mají vliv na podmínky realizace VaVaI. Toto téma by určitě stálo za novější hlubší a detailnější rozpracování.

2.3. Dílčí závěry

- IPN metodika byla nákladným a rozsáhlým projektem, jehož cílem bylo analyzovat a nastavit nový způsob hodnocení VO v České republice. Nakonec byla implementována jen částečně.
- IPN metodika má odlišný pohled na dělení VO do kategorií, pro které je třeba hodnocení VaV přizpůsobit, než který byl následně uplatněn v Metodice M17+.
- IPN metodika srozumitelně popisuje význam institucionálního financování, jeho roli a rizika jeho nedostatku. Podtrhuje důležitost zohlednění různých poslání a specifík VO, jakož i celkový stav financování. Zdůrazňuje posílení role institucionální podpory, a to i z důvodu, že rozdíly mezi VO vedou k různým podmínkám v přístupu k účelovému financování.

Doporučuje, aby poskytovatelé měli komplexní přehled a analýzu různých zdrojů financování výzkumné organizace včetně účelového financování. To je nezbytné k pochopení, jak změny v institucionálním financování výzkumných organizací ovlivní jejich celkový rozpočet.

Výše zmíněné poznatky doporučuje IPN metodika aplikovat do různých vah kritérií hodnocení pro různé typy VO, neboť mají rozdílná poslání a roli v systému VaVaI ČR.

- Metodika M17+ sice odděluje hodnocení organizací, které mají provádět jako hlavní činnost výzkum a/nebo výuku a přípravu budoucích výzkumných pracovníků (VÚ AV ČR a VŠ) od rezortních VO, ale v té druhé skupině už nerozlišuje mezi tak rozdílnými organizacemi jako rezortní veřejné výzkumné instituce, muzea, galerie, nemocnice a podnikatelské VO.

- Na základě nejednoznačnosti instrukcí ke kritériím pro hodnocení VO v metodice M17+ a na základě svých dosavadních zkušeností si poskytovatelé vyložili pokyny metodiky v této části nejednotně. Implementace se tak mezi rezorty liší, některé staví na zásadách hodnocení VO (hlavní kritéria hodnocení VO), jiné vycházejí z definice modulů. Tuto skutečnost také potvrdila analýza souladu rezortních metodik s M17+ provedené v roce 2022. Pro segment VŠ vznikla zvláštní metodika, jak implementovat moduly 3-5, schválená vládou a AV ČR má vlastní hodnocení výzkumné a odborné činnosti pracovišť AV ČR²⁷.
- Podařilo se mi s pomocí mé vedoucí práce definovat role rezortních VO, jejichž ukotvení ve veřejných dokumentech chybí. Tyto role podtrhují význam a nezastupitelnost rezortních VO.
- Poslední část kapitoly porovnává 3 vybrané právní formy VO, a jak rozdílné formy mají vliv na podmínky provádění VaV v těchto organizacích. Jedná se mj. o návaznost na jeden ze závěrů IPN metodiky, že způsob financování a složení jeho zdrojů způsobují nejednotné podmínky pro provádění VaVaI.
- Metodika M17+ je zásadním krokem kupředu a je výsledkem dvacetiletého vývoje názorů na jeho účel a způsob provedení. Jedná se o významnou změnu měnící zavedené mechanismy „kafemlejnku“.
- DKRVO (koncepční dokument) nesmí být pouze výčtem parametrů a dat, kterými VO žádá o podporu, ale měla by být ideovým dokumentem zaměřeným na dlouhodobé směřování VO a význam pro rezort.

3. Mezinárodní kontext pro hodnocení VaVaI

V této kapitole jsou představeny některé klíčové dokumenty, které umožňují mezinárodní jednotný pohled na VaVaI, jeho hodnocení, vzájemné srovnávání a mezinárodní statistiku. Jsou také inspirací a

²⁷ <https://www.avcr.cz/cs/o-nas/hodnoceni/>

motivací pro neustálé zlepšování metodik a nastavení legislativního prostředí pro provádění VaV.

První dva dokumenty jsou mezinárodně uznávanými metodikami, které zakládají způsob statistického vykazování ve VaVaI a umožňují tak mezinárodní srovnání a následné posouzení významu výzkumu pro konkurenceschopnost států a jejich očekávaný ekonomický výkon.

Frascati manuál

Dokument založili v roce 1963 experti Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD) a organizace National Experts on Science and Technology Indicators (NESTI).

Aktuální sedmé vydání je z roku 2015. Rozšiřuje i upravuje informace z předchozí verze z roku 2002. Znění manuálu je aktualizováno podle vývoje vykazování a hodnocení VaVaI.

Definice uvedené v manuálu Frascati byly přijaty mnoha vládami a slouží jako společný jazyk pro diskuse o politice vědy a techniky a politice hospodářského rozvoje. Původní standard OECD se stal uznávaným standardem ve studiích výzkumu a vývoje po celém světě a je široce používán různými organizacemi spojenými jak s OSN, tak s OECD a Evropskou unií (zejména pro potřeby Eurostatu).

V současnosti vykazuje dle Frascati manuálu do databáze vědy a technologií OECD 37 členských států OECD a 7 nečlenských.²⁸ Mezi tyto země patří i Česká republika.

Frascati manuál obsahuje především:

- definice a způsob měření výkonu VaV
- měření výkonu VaV v závislosti na sektoru provádění
- měření státní podpory VaV
- celkem 13 kapitol, které se týkají VaV (vše, čím lze popsat VaV a ve VaV porovnat členské země OECD) (OECD, 2015)

Oslo manuál

²⁸ https://stats.oecd.org/Index.aspx?DataSetCode=MSTI_PUB

Oslo manuál je dokument, který vznikl ze spolupráce organizací OECD a Eurostat a představuje mezinárodní referenční metodický manuál pro měření inovací.

Jedná se o metodickou příručku, obsahující mezinárodní postupy pro sběr a interpretaci údajů o inovacích. První verze manuálu byla vydána v roce 1992 pod názvem „Průvodce pro sběr a interpretaci dat o inovacích“ a zaměřovala se především na technické inovace – tzn. inovace produktu a procesu. V roce 1997 došlo k rozšíření původního manuálu o inovace v oblasti služeb. Třetí aktualizované vydání z roku 2005 poprvé vyšetřovalo pole netechnických inovací – marketingových a organizačních – a vazby mezi různými typy inovací. Obsahovalo také přílohu o provádění výzkumu v rozvojových zemích.

Oslo manuál z roku 2018 představuje čtvrté vydání. Jeho obsah poskytuje harmonizovanou definici pojmu inovace a objasňuje úvahy o inovačních činnostech, slouží jako vodítko pro jejich hodnocení a mezinárodní srovnatelnost. Kromě toho rozšiřuje rozsah inovací, obsahuje nový seznam definic a zdůrazňuje důležitost péče o celý životní cyklus dat.

Manuál z roku 2018 má tři části:

1. Měření inovací
2. Inovace ve firmách
3. Metody pro sběr, analýzu a vykazování podnikových inovací

Původně byl orientován především na byznys sektor, ale jeho záběr se postupně rozšířil na: výrobní sektor, inovační procesy a „netechnické inovace“, doplnění inovace služeb a společnou definici pro všechny oblasti inovací.

Manuál definuje 8 typů inovačních aktivit, zázemí pro inovace ve firmě a vnější vlivy na inovace, neboli faktory, které musí vzít manažeři v úvahu při strategických rozhodnutích. (OECD, 2018)

Následující dva dokumenty se zabývají systémovou tvorbou inovací ve veřejné správě.

Deklarace o inovacích ve veřejném sektoru²⁹(The Declaration on Public Sector Innovation)

Deklarace byla dne 22. května 2019 přijata 35 členskými státy OECD, stejně jako dalšími nečlenskými státy. **Potvrzuje sdílený pohled signatářů na to, jak podporovat, zlepšovat a rozšiřovat inovace tak, aby byly státy schopny reagovat na široké spektrum nových výzev a příležitostí.** Vnází proto do oblasti inovací systémové prvky, jako je 5 společných principů či společný jazyk, které mohou členským státům napomoci v rozvoji a dalším pozvednutí jejich vlastních přístupů k tvorbě a řízení inovací.

Jedná se o následující zásady:

- Přijmout a posílit inovace ve veřejném sektoru
- Povzbuzovat zaměstnance v inovativním přístupu a poskytnout jim potřebné podmínky
- Kultivovat nová partnerství a zapojovat různé názory
- Podporovat výzkum, opakované experimentování a testování
- Rozšiřovat znalosti a zkušenosti a sdílet nejlepší praxi (OECD, 2023)

Kodaňský manuál

Na konci roku 2019 se Česká republika začala podílet na vytváření tzv. "Kodaňského manuálu"³⁰, k jehož tvorbě bylo přizváno i dalších 18 států z celého světa. Cílem této iniciativy bylo během jednoho roku vytvořit dokument, který bude sloužit jako univerzálně použitelný návod na uspořádání Inovačního barometru – národního průzkumu zaměřeného na inovace ve veřejném sektoru.

Na základě tohoto manuálu probíhají šetření k měření inovací ve veřejné správě.

Kodaňský manuál nepředstavuje nový definovaný standard. Jde o praktickou pomůcku, která má být univerzálně použitelná v tom smyslu, že poukazuje na důležité problémy a kompromisy, které musí řešit každý, kdo analyzuje inovace ve veřejném sektoru. Kodaňský manuál dokládá, že pro výzkum ve veřejném zájmu, resp. ve veřejném sektoru platí výrazně jiná pravidla postupu a jiné užitky než pro výzkum

²⁹ <https://www.mvcr.cz/clanek/inovace-ve-verejne-sprave.aspx>

³⁰ <https://innovationbarometer.org/copenhagen-manual>

vedoucí ke komerčnímu efektu, což ilustruje také následující obrázek. (The Danish National Center for Public Sector Innovation, 2021). Kodaňský manuál je součástí úsilí o formulaci a podporu inovací ve veřejném sektoru, které je rovněž navázáno na OECD, a to v rámci OPSI³¹.

Public vs. private sector innovation	 Logic	 Purpose	 Copying	 External collaborations	 Risk propensity
Public	 Politics	 Public good	 Free	 Predominantly horizontal	 Low
Private	 Market	 Competitive advantage	 Copyright	 Predominantly vertical	 High

Obrázek 2 Rozdíly v inovativních postupech ve veřejném a soukromém sektoru, Kodaňský manuál

Další mezinárodní dokumenty, které se týkají hodnocení výzkumu a vývoje byly iniciovány výzkumníky, kteří jsou nespokojeni se způsoby hodnocení své práce a kterým nevyhovuje neustálý tlak prokazovat smysl své práce primárně publikování výsledků v impaktovaných časopisech.

Sanfranciská deklarace o hodnocení výzkumu (DORA)

Deklarace vznikla v roce 2012 během výročního setkání American Society for Cell Biology v San Franciscu a následně se rozšířila po celém světě. Navrhuje transformaci systému hodnocení vědeckých výstupů.

Hlavní výhrady byly zaměřeny na impakt faktor, který má jakožto nástroj pro hodnocení výzkumu řadu známých a zdokumentovaných nedostatků.

Tato omezení zahrnují:

„A) distribuce citací v časopisech je velmi zkreslená,

³¹ Observatory of Public Sector Innovation, <https://oecd-opsi.org/>

B) hodnota impakt faktoru časopisu je specifická pro danou vědeckou oblast: je složena z několika velmi rozmanitých typů publikací, včetně výzkumných článků a recenzí,

C) hodnotou impakt faktoru lze manipulovat (nebo si s ní „hrát“) pomocí redakční politiky,

D) údaje použité pro výpočet impakt faktoru nejsou transparentní ani veřejně přístupné.“³² (vedavyzkum.cz, 2020)

Deklarace zahrnuje soubor doporučení, jednak obecných a dále určených organizacím poskytujícím finance, institucím, vydavatelům, hodnotícím organizacím a vědcům.

Portál vedavyzkum.cz uvádí, že napříč těmito doporučeními se prolíná několik témat:

- *„potřeba eliminovat použití metrik založených na hodnocení časopisů, jako je impakt faktor časopisu, při rozhodování o finanční podpoře a personálních otázkách (jmenování a povýšení);*
- *potřeba hodnotit výzkum na základě jeho vlastního významu, nikoli na základě časopisu, v němž je článek publikován;*
- *potřeba využít příležitosti, které poskytuje online publikování (např. upuštění od nepotřebných omezení počtu slov, obrázků a odkazů v článcích a zkoumání nových ukazatelů významu a dopadu).“³³ (vedavyzkum.cz, 2020)*

Leidský manifest k měření výzkumu

Leidský manifest je nazvaný podle konference³⁴, na které v roce 2015 vznikl.

³² <https://vedavyzkum.cz/ze-zahranici/ze-zahranici/sanfranciska-deklarace-o-hodnoceni-vyzkumu>

³³ <https://vedavyzkum.cz/ze-zahranici/ze-zahranici/sanfranciska-deklarace-o-hodnoceni-vyzkumu>

³⁴ 19th International Conference on Science and Technology Indicators, která se konala v září 2014 v Leidenu v Nizozemí.

Autoři Diana Hicks, Paul Wouters a kol. vyzývají k používání 10 principů, které by měly odpovědět na otázky, jak hodnotit výzkum, jaká dimenze by měla být chráněna a jaké rozdíly je třeba zohledňovat:

- *„Kvantitativní hodnocení by mělo sloužit jako podpora kvalitativního, odborného posouzení.*
- *Měřte výkonnost ve vztahu k výzkumným cílům instituce, skupiny nebo výzkumníka.*
- *Je třeba chránit vynikající výzkum regionálního významu.*
- *Sběr a analýza dat by měly být otevřené, transparentní a jednoduché.*
- *Ti, kteří jsou hodnoceni, by měli mít možnost ověřit data a analýzy.*
- *Je nutné zohledňovat rozdíly mezi obory v publikační a citační praxi.*
- *Hodnocení jednotlivých výzkumníků by mělo být založeno na kvalitativním posouzení jejich portfolií.*
- *Vyhnete se nemístné konkrétnosti a falešné přesnosti.*
- *Věnujte pozornost vlivu hodnocení a indikátorů na systém.*
- *Indikátory by měly být pravidelně přezkoumávány a aktualizovány³⁵.“*(vedavyzkum.cz, 2018)

Na závěr Manifest uvádí, že nejlepší rozhodnutí vznikají spojením spolehlivých statistických údajů s citlivostí vůči cílům a povaze hodnoceného výzkumu. Zapotřebí jsou kvantitativní i kvalitativní data, oba druhy jsou svým způsobem objektivní. Rozhodování o vědě musí být založeno na kvalitních procesech, které pracují s kvalitními daty.

Tento manifest má v České republice své příznivce i odpůrce. Pro tu druhou skupinu představuje opět příklon bibliometrii.

The Agreement on Reforming Research Assessment (ARRA)

The Agreement on Reforming Research Assessment je novou výzvou evropských vědců a výzkumníků z roku 2022 transformovat hodnocení vědy a posunout je ke kvalitativním měřítkům.

Mezi zapojené organizace patří veřejní a soukromí poskytovatelé finančních prostředků na výzkum, univerzity, výzkumná střediska, ústavy a infrastruktury, jejich sdružení a aliance, vnitrostátní a regionální

³⁵ <https://vedavyzkum.cz/politika-vyzkumu-a-vyvoje/politika-vyzkumu-a-vyvoje/leidensky-manifest-10-principu-hodnoceni-vyzkumu>

orgány, akreditační a hodnotící agentury, učené společnosti a sdružení výzkumných pracovníků a další příslušné organizace.

Motivaci při tvorbě výzvy, její cíl a principy shrnuje článek na portálu vedavyzkum.cz³⁶.

Mezi základní principy výzvy patří:

- dodržování pravidel a postupů v oblasti etiky a integrity,
- ochrana svobody bádání,
- zachování autonomie výzkumných organizací,
- zajištění nezávislosti a transparentnosti dat, infrastruktury a hodnotících kritérií,
- zásady diverzity, inkluze a spolupráce, kde je kladen důraz na rovnost typů výzkumu, ať už jde o základní, či aplikovaný, že hodnocení musí přihlížet např. k tomu, zda je vědec na počátku své kariéry či na jejím vrcholu, a tomu přizpůsobit dané hodnocení, brát v potaz množství rozličných výzkumných aktivit od publikační činnosti přes leadership role, komunikaci vědy, transfer vědomostí a technologií apod.
- rozvíjení oblasti open science,
- přizpůsobení hodnocení rozličným oborům včetně multi, inter- a trans-disciplinarity a zajištění genderové rovnosti a rovnosti možností³⁷. (vedavyzkum.cz, 2022)

3.1. Dílčí závěry

- Dodržování mezinárodních standardů a metodik a implementace doporučení mezinárodních deklarácí udržuje výzkum a vývoj konkurenceschopný a umožňuje mezinárodní srovnávání.
- Mezinárodní společenství neustále inovuje přístup k řízení a hodnocení VaVaI. Je potřeba neustále analyzovat možnosti, jak doporučené přístupy implementovat do prostředí VaVaI v ČR.
- Hodnocení výzkumu a vývoje je obtížnou disciplínou, důležité je hodnocení kvalitativní i kvantitativní. Pro hodnocení kvality je

³⁶ <https://vedavyzkum.cz/politika-vyzkumu-a-vyvoje/politika-vyzkumu-a-vyvoje/arra-praxe-hodnoceni-vedy-se-musi-zmenit-aby-se-merilo-to-dulezite>

³⁷ <https://vedavyzkum.cz/politika-vyzkumu-a-vyvoje/politika-vyzkumu-a-vyvoje/arra-praxe-hodnoceni-vedy-se-musi-zmenit-aby-se-merilo-to-dulezite>

nezbytné peer review, kvantitativní parametry slouží pro mezinárodní srovnávání.

- Výzkum je potřeba hodnotit na základě jeho vlastního významu, nikoli na základě časopisu, v němž je článek publikován
- Vždy je dobré zvažovat vhodnost použití metrik založených na hodnocení publikačních výstupů a vždy, když je to možné, použít pro hodnocení výstupů a výsledků VaV metodu peer review.

4. Implementace metodiky M17+ v rezortu MŽP a MZe

V následující kapitole se práce zabývá implementací Metodiky 17+ do rezortů Ministerstva životního prostředí a Ministerstva zemědělství.

Čerpá z veřejných dokumentů, z nichž některé nejsou dostupné na stránkách ministerstev a byly poskytnuty přímo pracovníky úřadů.

Zajímavé je porovnat rezorty MŽP a MZe hned z několika důvodů:

- Oba rezorty mají podobný obor činnosti. Nicméně rezort životního prostředí je určen primárně k ochraně veřejného zájmu v oblasti ochrany životního prostředí, přírody a udržitelného rozvoje, zatímco rezort zemědělství je hospodářský rezort.
- Každý rezort implementaci hodnocení VO uchopil jinak, na základě svých zkušeností a pochopení instrukcí Metodiky M17+.
- Rezorty se liší počtem i různorodostí typů výzkumných organizací, jichž je zřizovatelem nebo u kterých plní roli poskytovatele institucionální podpory.

MŽP je ke konci roku 2022 zřizovatelem 5 VO. Jsou to veřejné výzkumné instituce nebo státní příspěvkové organizace.

MZe je k témuž datu poskytovatelem institucionální podpory 20 VO, mezi nimiž jsou veřejné výzkumné instituce a státní příspěvkové organizace, jejichž je zřizovatelem, dále společnosti s ručením omezením a akciová společnost.

- MZe má nepřetržitou zkušenost jako poskytovatel institucionální podpory od 90. let, bez přerušení po reformě v roce 2007. MŽP o tuto svou roli přišlo reformou systému VaV v roce 2007, obnovilo ji až v roce 2017, zároveň s implementací Metodiky M17+.
- Podle analýzy souladu rezortních metodik s M17+, provedené v roce 2022, je implementace Metodiky M17+ v MZe se samotnou

M17+ v souladu nejvíce ze všech rezortních poskytovatelů IP. Naopak MŽP získalo v tomto porovnání bodů nejméně.

4.1. Metodika hodnocení v rezortu MŽP

Po schválení Metodiky M17+ byla pro prvních 5 let hodnocení připravena a schválena poradou vedení MŽP v lednu 2018 **Metodika hodnocení výzkumných organizací pro poskytování institucionální podpory ze státního rozpočtu ČR na dlouhodobý koncepční rozvoj výzkumných organizací zřízených Ministerstvem životního prostředí od roku 2018** (dále též Metodika hodnocení VO v rezortu MŽP).

Metodika stanovuje rozsah, podmínky a kritéria hodnocení výzkumných organizací zřízených Ministerstvem životního prostředí, kterým MŽP poskytuje institucionální podporu (dále také IP) na dlouhodobý koncepční rozvoj výzkumné organizace (dále též DKRVO) podle § 4 odst. (2) písm. a) zákona č 130/2002 Sb., o podpoře výzkumu, experimentálního vývoje a inovací z veřejných prostředků a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o podpoře výzkumu, experimentálního vývoje a inovací).

4.1.1. Proces hodnocení

Metodika definuje 3 fáze vstupního hodnocení:

- *„Zhodnocení úplnosti žádosti o dotaci a údajů (1. fáze hodnocení)
MŽP zhodnotí úplnost podkladů stanovených touto metodikou a v případě zjištěných nedostatků v žádosti o dotaci budou dále hodnoceny jen ty VO, které je na výzvu MŽP odstraní ve lhůtě 14 kalendářních dnů.*
- *Zhodnocení plnění kritérií pro poskytnutí podpory MŽP (2. fáze hodnocení)
MŽP zhodnotí splnění následujících kritérií pro poskytnutí podpory:
a) minimální doba existence VO jako právnické osoby 5 let,
b) soulad požadované IP na DKRVO s evropskými předpisy o*

výzkumných organizací³⁸.

- *Zhodnocení koncepce VO hodnocením „peer review“ (3. fáze hodnocení)
Koncepti VO hodnotí MŽP hodnocením „peer review“ pomocí
Odborného poradního orgánu MŽP pro hodnocení výzkumných
organizací (dále jen „OPO“). OPO hodnotí:*
 - c) koncepti VO včetně případného dopracování materiálů po prvním
hodnocení³⁹,*
 - d) průběžnou zprávu o plnění koncepce VO a čerpání podpory v
uplynulém roce,*
 - e) závěrečnou zprávu o plnění koncepce VO.“ (MŽP, 2018, s.7)*

4.1.2. Pětiletý cyklus

Hodnocení VO probíhá dále v pětiletých cyklech, ve kterých je vždy provedeno:

- a) „vstupní hodnocení pro stanovení oprávněných příjemců a výše
podpory na následující pětileté období; na základě tohoto hodnocení
vydá MŽP rozhodnutí o poskytnutí IP DKRVO na následujících 5
let, které na svých webových stránkách zveřejní;*
- b) průběžné hodnocení v každém dalším kalendářním roce, ve kterém
je VO poskytnuta IP, sloužící k upřesnění výše poskytované podpory
v daném kalendářním roce (viz část V. této metodiky); na základě
tohoto průběžného hodnocení vydá MŽP změnu rozhodnutí pro
následující rok, ve kterém může změnit výši podpory pro jednotlivé
VO o -5 % / +10 % výdajů (tento limit nezahrnuje případné zvýšení
nebo snížení výdajů na DKRVO MŽP);*
- c) závěrečné hodnocení následující kalendářní rok po ukončení
poskytování IP v daném pětiletém cyklu.“ (MŽP, 2018, s. 5-6)*

³⁸Rámcem pro státní podporu výzkumu, vývoje a inovací (2014/C 198/01) a NAŘÍZENÍ KOMISE (EU) č. 651/2014 ze dne 17. června 2014, kterým se v souladu s články 107 a 108 Smlouvy prohlašují určité kategorie podpory za slučitelné s vnitřním trhem

³⁹ V případě, že koncepce není zcela nebo v některé části při hodnocení schválena, musí ji příslušná VO přepracovat. Termíny pro předložení dopracované koncepce a opakované hodnocení stanoví MŽP přiměřeně rozsahu požadovaného dopracování koncepce. Teprve v případě opakovaného neschválení této koncepce MŽP přikročí ke krácení výše podpory.

Metodika M17+ stanovuje, že DKRVO představuje obecný rámec činností VO plánovaných v jednotlivých letech 2018 - 2022, přičemž každoročně bude probíhat Specifikace (popis plnění DKRVO za uplynulý rok) plnění DKRVO, resp. aktualizace. Cílem Specifikace je podrobněji definovat plánované výzkumné, personální a ekonomické aktivity VO pro příslušný rok, a to v souladu se schválenou DKRVO. Každoroční aktualizace plnění DKRVO umožní flexibilněji reagovat na požadavky na výzkum a vývoj v resortu MŽP, jak na národní, tak na mezinárodní úrovni.

VO tedy kromě Průběžné zprávy, předkládají každoročně Specifikaci plnění DKRVO.

Předložením dlouhodobé koncepce rozvoje výzkumné organizace na pětileté období dokládá daná VO jako uchazeč účel požadované dotace, obsahuje tedy především údaje nezbytné pro posouzení tohoto účelu.

VO uvede všechny údaje strukturovaně podle závazné osnovy. V případě potřeby může podle svého uvážení uvést i podrobnější údaje nad rámec uvedených požadavků. Rozsah (počet stran) koncepce není striktně vymezen, standardně se předpokládá rozsah několika desítek stran, který by dále měl odpovídat objemu požadované podpory.

Hodnocení DKRVO probíhá dle následujících kritérií, které nevychází přímo z popisu M3-M5, ale jsou uvedena v M17+ jako **kritéria hodnocení VO v DKRVO:**

1. výzkumné prostředí
2. mezinárodní a národní spolupráce
3. excelence ve výzkumu
4. výkonnost výzkumu
5. relevance výzkumu pro společnost a jeho dopady.

4.1.3. Škálování

Škálování je nastaveno podle Metodiky M17+ v následujícím bodovém rozpětí:

Výsledné hodnocení	Bodové rozpětí
A	3,500 – 4,000
B	2,500 – 3,499
C	1,500 – 2,499
D	<= 1,499

Kritériím jsou přiřazeny váhy stanovené MŽP:

1. Kritérium výzkumné prostředí - váha 0,15
2. Kritérium mezinárodní a národní spolupráce - váha 0,20
3. Kritérium excelence výzkumu - váha 0,20
4. Kritérium výkonnost výzkumu - váha 0,20
5. Kritérium relevance výzkumu a jeho dopady - váha 0,25. (MŽP, 2022)

4.1.4. Šablona DKRVO

Strukturu formuláře pro DKRVO zvolilo MŽP podle doporučení v kapitole Závěrečné hodnocení za období 2018–2022 prováděné v roce 2023 (Metodika 17+.)

Kromě jednotlivých oblastí výzkumů, vyplňují VO Souhrnnou část ve struktuře:

- I. Úvod
- II. Souhrnná část
 1. Historie a současnost VO – základní informace
 - 1.1 Historie VO
 - 1.2 Analýza zřizovací listiny
 - 1.3 SWOT analýza VO
 2. Základní informace o VO
 - 2.1 Lidské zdroje
 - 2.2 Údaje o hospodaření VO

- 2.3 Materiální vybavení VO
- 2.4 Řešené projekty výzkumu a vývoje (VaV) a dosažené výsledky v období 2012 – 2016
- 2.5 Odborná podpora poskytovaná státní správě
- 2.6 Spolupráce s jinými subjekty v oblasti výzkumu a vývoje
- III. Celkový cíl DKRVO za celou VO, jeho vazby na Koncepti VaV MŽP a financování
- 3. Předpokládaný vývoj VO
 - 3.1 Celkový cíl DKRVO
 - 3.2 Vazba DKRVO na Koncepti VaV MŽP
 - 3.3 Vazba na koncepce dalších poskytovatelů
- 4. Institucionální podpora na DKRVO požadovaná VO celkem a členěná po jednotlivých letech a podle způsobilých nákladů
- 5. Další finanční zdroje pro rozvoj výzkumu VO
- 6. Mezinárodní a národní spolupráce VO, spolupráce s uživateli výsledků výzkumu
- 7. Další specifické výzkumné aktivity VO a aktivity s nimi související

4.1.5. Průběžné hodnocení

Každoročně jsou VO vyzývány k žádosti o IP na základě vyplnění následujících dokumentů:

- Žádost o poskytnutí institucionální podpory na dlouhodobý koncepční rozvoj výzkumné organizace pro daný rok
- Průběžná zpráva o plnění DKRVO za předcházející rok – výzkumné úkoly
- Specifikace plnění DKRVO pro daný rok - výzkumné úkoly

Metodika hodnocení VO v rezortu MŽP k tomuto procesu uvádí:

- a) „V termínu stanoveném MŽP předloží VO v každém roce průběžnou zprávu o plnění koncepce VO a čerpání IP v uplynulém roce.
- b) Průběžná zpráva zahrnuje zejména:

- 1) navrhované změny koncepce VO ve struktuře uvedené v příloze této metodiky, pokud existují, a jejich odůvodnění,
 - 2) způsob plnění kontrolovatelných cílů pro daný rok,
 - 3) dosažené výsledky, pokud byly na daný rok plánovány.
- c) MŽP průběžnou zprávu zhodnotí pomocí OPO (Oponentní orgán).
- d) Na základě tohoto průběžného hodnocení vydá MŽP změnu rozhodnutí pro daný rok, ve kterém může změnit výši podpory pro jednotlivé VO o - 5/+10 % výdajů. Tento limit nezahrnuje případné zvýšení nebo snížení výdajů na DKRVO MŽP v SR VaVal.“ (MŽP, 2018, s. 10)

Průběžné hodnocení OPO také probíhá podle kritérií hodnocení VO v DKRVO 1-5 uvedené výše. Šablona DKRVO podklady k těmto kritériím shromažďuje uvedením požadavku v úvodu šablony :

„Shrnující komentář – představte stručně aktuální stav plnění DKRVO k předcházejícímu roku. Popište posun v plnění koncepce, ke kterému došlo v tomto roce v oblastech Výzkumného prostředí, Mezinárodní a národní spolupráce, Excelence výzkumu, Výkonnosti výzkumu a Relevanci výzkumu a jeho dopadů. Rozsah shrnujícího komentáře 5 – 10 stran.“ (MŽP, 2022, s.1)

Hodnocení provádí Oborný poradní orgán. Dlouhodobé koncepce rozvoje výzkumných organizací, průběžné zprávy o plnění koncepcí VO a závěrečné zprávy o plnění koncepcí VO hodnotí poskytovatel MŽP hodnocením „peer review“ pomocí Odborného poradního orgánu. Dokumenty jsou hodnoceny čtyřmi specifickými a jedním souhrnným kritériem na hodnotící stupnici A – D a odpovídajícím bodovým hodnocením. Je specifikována jejich hodnotící stupnice hodnocených kritérií a váhy jednotlivých kritérií.

Metodika zdůrazňuje, že při hodnocení podle jednotlivých kritérií je nutné přihlídnout k charakteru a rozsahu činností VO, k právní formě VO apod.

4.1.6. Závěrečné hodnocení

MŽP zajišťuje závěrečné hodnocení plnění koncepce VO hodnocením „peer review“ pomocí OPO obdobným způsobem jako vstupní hodnocení.

4.2. Aktualizace metodiky hodnocení VO MŽP v roce 2022 na léta 2023-2027

Na začátku roku 2023 proběhla aktualizace Metodiky hodnocení VO MŽP a poradou vedení MŽP byla v lednu 2023 schválena. Vznikl nový dokument **Metodika hodnocení výzkumných organizací pro poskytování institucionální podpory ze státního rozpočtu ČR na dlouhodobý koncepční rozvoj výzkumným organizacím zřízených Ministerstvem životního prostředí („Metodika MŽP“)** – aktualizace, včetně aktualizovaných šablon pro DKRVO, Průběžné zprávy i Specifikace plnění.

Dokument je přehlednější a srozumitelnější.

Na rozdíl od Metodiky hodnocení VO MŽP z roku 2018, jsou šablony pro DKRVO, Průběžné zprávy a specifikace plnění samostatnými dokumenty.

Proces hodnocení zůstává stejný.

Navzdory výhradám ze strany RVVI jsou VO hodnoceny podle stejných kritérií jako dosud: výzkumné prostředí, mezinárodní a národní spolupráce, excelence výzkumu, výkonnost výzkumu, relevance výzkumu pro společnost a jeho dopady.

Chybí popis zohlednění hodnocení v modulech M1 a M2 nebo hodnocení podle modulů M3-5 na závěr pětiletého období.

Popis kritérií je také stejný, pouze u kritéria Relevance výzkumu pro společnost a jeho dopady je doplněno, že součástí tohoto kritéria je i zhodnocení horizontálních témat (např. zajištění generové rovnosti, podpora mladých vědců a podobně).

Metodika také požaduje v DKRVO uvést Stručný popis zajištění genderové rovnosti ve VO.

U tohoto kritéria jsou dále explicitně vyjmenovány priority rezortu, na propojení VO s nimiž by měl být kladen důraz při hodnocení.

Váhy jednotlivých kritérií jsou stejné.

Nově se metodika detailněji věnuje způsobu rozdělování IP a motivační složky IP v samostatné kapitole Návrh rozdělení a rozhodnutí o výši poskytnuté institucionální podpory (IP), která je přílohou č. 3 Metodiky hodnocení VO v rezortu:

Stanovení výše motivačního navýšení:

- *„Celkový objem prostředků pro motivační navýšení se stanoví jako objem disponibilních prostředků na IP v kapitole MŽP pro daný rok snížený o objem prostředků uvedený ve výzvách a navýšený o prostředky z případného krácení stabilizační základny (u VO hodnocených stupněm „D“).*
- *O využití prostředků z titulu vratek nespotřebované institucionální podpory z předchozích let rozhoduje poskytovatel samostatně.*
- *Motivační navýšení je možné rozdělit:*
 - *Dle hodnocení*

Motivační navýšení je možné rozdělit mezi VO, které dosáhly v hodnocení stupně „A“ a „B“. Rozdělení motivačního navýšení je nezávislé na výši IP. Motivační navýšení se rozděluje pouze na příslušný rok podle dosaženého hodnocení. (je vypočtena „hodnota bodu“ (celková výše prostředků na motivační navýšení dělená celkovým počtem dosažených bodů z hodnocení všech výzkumných organizací) - motivační navýšení výzkumné organizace je stanoveno jako součin dosažených bodů organizace a „hodnoty bodu“). Výše motivačního navýšení může činit maximálně 10 % výše stabilizační základny. V případě, že vypočtená výše motivačního navýšení překročí 10 % stabilizační základny, budou zbývající prostředky rozděleny mezi ostatní VO na základě jejich bodového hodnocení.

- *Dle rozhodnutí poskytovatele.“(MŽP, 2023, s.8)*

Dále se MŽP zavazuje průběžně zveřejňovat na internetových stránkách MŽP:

- hodnocení poskytovatele,
- vydaná Rozhodnutí o poskytnutí IP s respektováním

ochrany osobních údajů,

- složení Odborného poradního orgánu a Statut a jednací řád Odborného poradního orgánu,
- Metodiku hodnocení VO v rezortu MŽP.

Jedná se bezesporu o pozitivní krok, neboť dosud nebyla Metodika hodnocení VO v rezortu MŽP na webu MŽP k dispozici.

Až na důraz na vyjádření ke genderové problematice se nové šablony DKRVO a Průběžných zpráv od starších neliší.

Šablona pro Specifikaci plnění DKRVO je pouze doplněna o požadavek o doplnění přehledu změn DKRVO navržených v Průběžné zprávě o plnění DKRVO za rok 2021 promítnutých do Specifikace na rok 2022

4.3. Metodika hodnocení v rezortu MZe

V rezortu MZe byla vytvořena **Metodika hodnocení výzkumných organizací Ministerstva zemědělství a představovala implementaci metodiky M17+ do rezortu Ministerstva zemědělství od roku 2018.**

Specifikace hodnocení VO rezortu MZe na roky 2018-2022 zohledňovala požadavky na VO v oblasti aplikovaného výzkumu, plnění aktuálně platné Koncepce výzkumu, vývoje a inovací Ministerstva zemědělství a dalších strategických dokumentů MZe se zohledněním mise jednotlivých VO. Pro následné roky 2022-2026 byla ministrem zemědělství schválena v roce 2022 **Metodika hodnocení výzkumných organizací Ministerstva zemědělství** (dále také Metodika hodnocení VO MZe), kde byl původní text metodiky rozšířen o váhy, které přiděluje hodnocení v jednotlivých modulech a o detailnější rozpracování stabilizační a motivační složky institucionální podpory. (Z tohoto dokumentu vychází následující text).⁴⁰

⁴⁰ Bohužel na MZe v současné době není k dispozici původní verze metodiky před jejím rozšířením. Rozdíl mezi aktualizovanou a původní verzí je tak odhadem pracovníků MZe, kteří měli a mají metodiku hodnocení VO v rezortu MZe na starosti.

4.3.1. Proces hodnocení

V metodice a jejích přílohách je popsáno následující hodnocení DKRVO:

„a) vstupní hodnocení DKRVO, ve kterém VO dokládá účel institucionální podpory, a slouží pro stanovení oprávněných příjemců a rámcové výše podpory na následující pětileté období spolu s doplňkovými podkladovými daty pro hodnocení VO v modulech M3-M5. Na základě tohoto hodnocení vydá MZe rozhodnutí o poskytnutí IP DKRVO, které na svých webových stránkách zveřejní;

b) průběžné hodnocení plnění DKRVO na základě odevzdaných Periodických zpráv v každém dalším kalendářním roce, ve kterém je VO poskytnuta IP. Po dokončení kompletního hodnocení a škálování VO slouží každoroční průběžné hodnocení DKRVO na základě Periodických zpráv a každoroční hodnocení zajišťované RVVI/Sekcí VVI podle modulů M1 a M2 k průběžnému monitoringu a k přijímání příslušných opatření, přičemž nebude každoročně prováděna revize členění organizací do skupin A, B, C, D. Výsledky hodnocení budou projednány na úrovni poskytovatele a RVVI na základě výstupů každoročního hodnocení, které poskytovatel zohlední pro stanovení variabilní složky institucionální podpory v následujícím roce v mezích schváleného SR VaVaI kapitoly MZe.

c) Předběžné závěrečné hodnocení prováděné v souvislosti s kompletním hodnocením VO ve všech 5 modulech v souladu s Metodikou 17+ v roce 2022 (resp. pro další období podpory DKRVO II a III v letech 2027 či 2032). Toto předběžné hodnocení bude vycházet z údajů obsažených v PEZ⁴¹ za rok 2021 rozšířené o souhrn naplnění DKRVO za roky 2018-2021 (tedy za 4 roky plnění) a predikci, resp. kvalifikovaného odhadu míry jeho naplnění v roce 2022. Analogicky pro s pětiletým posunem pro DKRVO II atd.

d) závěrečné hodnocení naplnění DKRVO následující kalendářní rok po ukončení poskytování IP v daném pětiletém cyklu.“ (MZe, 2022, s.10)

VO hodnotí MZe a výsledky VO hodnotí RVVI/Sekce VVI:

„Poskytovatel IP na DKRVO hodnotí žádost VO o dotaci a podklady pro poskytnutí podpory podle § 14 odst. 3 Zákona č. 218/2000 Sb., kde

⁴¹ Průběžné evaluační zprávy

hodnotí zejména účel dotace popsany v DKRVO (na základě hodnocení „peer review“, případně i na základě návštěvy na místě realizace výzkumných aktivit). Výsledky hodnocení projedná odborný poradní orgán poskytovatele. RVVI/Sekce VVI zajišťuje zejména každoroční hodnocení výsledků VO dle modulu M1 a M2 s využitím IS VaVaI podle § 35 odst. 2 písm. d) a h) Zákona č. 130/2002 Sb..“ (MZe, 2022, s.6)

4.3.2. Pětiletý cyklus

Po pětiletém období hodnotí MZe DKRVO a provede rezortní hodnocení VO v **modulech M3-M5**.

Kritéria hodnocení v modulech MODUL 3 (M3) Společenská relevance, MODUL 4 (M4) Viabilita a MODUL 5 (M5) Strategie a koncepce vychází z metodiky M17+ na základě informací uvedených v DKRVO, PEZ a doplňkových informací dodaných VO a blíže specifikovaných ve Formuláři pro VO této rezortní metodiky. MZe zajistí hodnocení „peer review“ provedeného odbornými hodnotiteli a případně na základě návštěvy hodnotitele na místě realizace výzkumných aktivit.

Každou VO hodnotí dva externí hodnotitelé a na základě jejich posudku vypracovává sumarizující posudek Zpravodaj. V rámci hodnocení každé VO jsou zpracovány dva posudky externích hodnotitelů a na základě nich sumarizující posudek Zpravodaj, který je členem řídicího výboru.

Hodnocení podle modulů M1 a M2 je každoroční a zajišťované RVVI/Sekcí VVI slouží k průběžnému monitoringu a k přijímání příslušných opatření, které poskytovatel zohlední při stanovení motivační složky institucionální podpory pro jednotlivé VO o -5% / +10% výše IP v předchozím roce (v rámci mantinelů schváleného SR VaVaI kapitoly MZe) v následujícím roce. (MZe, 2022)

4.3.3. Škálování

Metodika počítá se škálováním podle modulů M1 a M2, které je prováděno v rámci tripartity na návrh RVVI a odborného panelu za vědní obory podle jednotné metodiky.

V pětiletých cyklech bude provedeno škálování podle modulů M3-M5 a pro hodnocení v rámci jednotlivých modulů bude využita stejná škála hodnocení uvedená níže, stejně tak, jako pro výsledné hodnocení.

Váhy hodnocení v jednotlivých modulech jsou stanoveny podle plnění kritérií a dokladovaných podle dat z tabulek a DKRVO dodaných VO uvedených v její příloze (Formulář pro VO).

Na základě jednání pracovní skupiny (zastoupení rezortní VO, leader hodnotícího panelu, MZe a RVVI) byly nastaveny váhy

M1	30 %
M2	20 %
M3	20 %
M4	10 %
M5	20 %

RVVI požadovala, aby moduly M1 a M2 měly v součtu minimálně 50%.

Finanční prostředky na rozvoj VO

V případě rezortu MZe je nastavena skladba financování, kterou ilustruje následující obrázek:

Obrázek 3 Skladba financování VO zřízených MZe, Metodika hodnocení VO MZe

Jak naznačuje obrázek 3, stabilizační složka tvoří 90 % výše IP pro VO.

Z toho 70 % IP poskytnuté v roce 2022 bez prostředků NPU⁴² tvoří složka dle výzkumných kapacit a 20 % tvoří výkonnostní složka.

Výkonnostní složka se dělí dle výsledků hodnocení ve všech 5 modulech podle škály do skupiny A-D.

⁴² Specifikem resortu MZe byla podpora z Národního programu udržitelnosti (NPU), kterou některé VO čerpaly v návaznosti na realizaci projektů z OP VaVpl. V metodice hodnocení v resortu MZe se k tomu říká: „Vybrané VO, které dostávají podporu v návaznosti na projekty podporovaných Národním programem udržitelnosti, ji budou od MZE dostávat po dobu 5 let. Poté bude tato podpora ze strany MZe ukončena.“ (MZe, 2022. s. 12)

Zařazení VO na škále A-D je výsledkem projednání podkladů hodnocení v tripartitě za účasti zástupců poskytovatele, RVVI/Sekce VVI a (místo)předsedů panelů/expertů. Zaškálování jednotlivých VO bude návazně projednáno s vedením hodnocené VO, v souladu s metodikou M17+. Tyto dvě části stabilizační složky IP jsou na celý 5letý cyklus neměnné.

Motivační složka představuje složku podpory, o níž se případně navýší stabilizační složka, je-li navýšen meziroční státní rozpočet VaVaI kapitoly MZe. Pro určení její výše bude zohledněno každoroční hodnocení prováděné RVVI (M1 a M2).

Motivační složku tak tvoří případný meziroční nárůst IP a 10% rezerva z výše IP v roce 2022 (bez NPU), a to pro případ, pokud by došlo ke snížení objemu IP ze státního rozpočtu kapitoly MZe v reakci na ekonomická či jiná mimořádná rozpočtová opatření. Meziroční nárůst IP bude mezi VO rozdělen dle výsledků každoročního hodnocení v modulech M1 a M2 projednaného tripartitou. 10% rezerva výše IP z roku 2022 (bez NPU) bude mezi VO dělena obdobným způsobem jako výkonnostní složka, tj. podle škálování ve všech pěti modulech.

4.3.4. Šablona DKRVO

MZe sbírá data ve dvou formulářích, které jsou přílohami Metodiky hodnocení VO MZe. První, Formulář pro VO část A sbírá data pro hodnocení modulů M3-M5. VO v něm musí vyplnit:

- Nejvýznamnější výsledky aplikovaného výzkumu uplatněné za roky 2017-2021
- Poradenská činnost a spolupráce s partnery z aplikační sféry na národní a mezinárodní úrovni (mimo aktivity smluvního výzkumu) za období let 2018-2021
- Smluvní výzkum
- Prostředky získané VO na základě komercializace výsledků výzkumu za období 2018-2021
- Počet pracovníků VO – absolutní počty
- Počty pracovníků VO – FTE vyjádření
- Věk vědecko-výzkumných pracovníků

- Nejvyšší dosažené vzdělání vědecko-výzkumných pracovníků a počty řídicích pracovníků na manažerské pozici ze všech pracovníků VO k 31.12.2021
- Kvalita výzkumného prostředí, vč. výzkumné infrastruktury, ochrany práv duševního vlastnictví a politika komercializace výsledků výzkumu
- Finanční zabezpečení výzkumné činnosti VO za období let 2018-2021
- Přehled nejvýznamnějších (prestižních) ocenění za období let 2018-2021
- Členství v redakčních radách mezinárodních a národních odborných časopisů za období let 2018-2021
- Další formy spolupráce na národní a mezinárodní úrovni ve VaVaI
- DKRVO a periodické zprávy VO o plnění DKRVO za období let 2018-2022
- Mise výzkumné organizace, přínos VO pro rezort, zemědělskou praxi a společnost

Druhý dokument je Část B Dlouhodobá koncepce rozvoje výzkumné organizace a VO v něm popisují

- Historii a současnost VO
- Vizi rozvoje v kontextu její mise na 5 leté období
- Cíle DKRVO
- Smluvní výzkum a vývoj
- Poradenství a vzdělávání
- Mezinárodní spolupráci ve VaVaI
- Personální zabezpečení DKRVO
- Kvalitu výzkumného prostředí, vč. výzkumné infrastruktury, ochrany práv duševního vlastnictví a politiku komercializace výsledků VaV
- Finanční zabezpečení DKRVO
- Veškeré výsledky a celkové výsledky za 5leté období
- Partneři
- Výzkumné záměry

4.3.5. Průběžné hodnocení

VO vyplňují každoročně Průběžné evaluační zprávy (PEZ).

4.4. Dílčí závěry

Následují dílčí závěry, které vzešly z porovnání uplatnění obou popisovaných metodik hodnocení VO, kterými rezorty MŽP a MZe implementovaly Metodiku M17+. Závěry jsou rozčleněny do 3 oblastí, ve kterých byly metodiky porovnávány.

Proces a kritéria hodnocení

- V metodice MŽP na rozdíl od MZe není zohledněno hodnocení podle modulů M3-5. I přes výsledky analýzy Posouzení shody metodik hodnocení výzkumných organizací resortů s M17+, kterou v roce 2022 provedla RVVI, nejsou moduly 3-5 přímo do hodnocení zahrnuty. DKRVO a VO jako takové jsou hodnoceny dle pěti kritérií uvedených v M17+ jako kritéria pro hodnocení VO.

Rezortní VO MŽP jsou každoročně hodnoceny OPO pomocí peer-review, oponenti vypracovávají posudky, kde zohledňují charakter a poslání VO, ale také její vývoj a aktuální situaci, ve které se nachází.

Oponenti tak ve svém hodnocení zohledňují některá kritéria, která patří pod moduly M3-5. Ovšem ne všechna a nedá se říci, že by MŽP sbíralo od VO podklady pro systematické vyhodnocení oblastí definovaných v modulech M3-5 dle Metodiky M17+.

Oponenti vycházejí z dat požadovaných šablonou DKRVO a oblasti jako společenská relevance, viabilita nebo strategie posuzují na základě osobní zkušenosti a znalosti VO.

- Ačkoliv samotný proces hodnocení na MŽP k hodnocení RVVI v modulech M1-2 přihlíží, Metodika toto hodnocení nezmiňuje. Zohlednění každoročního hodnocení v M1 a M2 lze vysledovat pouze v posudcích oponentů OPO. Oponenti k nim zřejmě přihlíží, ale míra přihlédnutí je subjektivní.

MZe každoročně hodnotí a případně upravuje rozdělení finančních prostředků podle hodnocení v modulech M1 a M2 a po pěti letech také podle modulů M3-5. Peer-review probíhá pouze v 5letém cyklu.

MZe ovlivňuje škálování hodnocením v modulech M3-5, RVVI v modulech M1-2, které vstupuje do hodnocení vahou 50 %.

- MŽP si již během prvního pětiletého období vyzkoušelo hodnocení pomocí peer review a plánuje i nadále provádět toto hodnocení každoročně.

MZe poprvé takto hodnotilo v roce 2022 a bude metodu peer review používat vždy na konci pětiletého cyklu.

Průběžná dokumentace:

Každoročně VO rezortu MZe vypracovávají Průběžnou evaluační zprávu (PEZ), obsahově obdobnou Průběžné zprávě k plnění DKRVO MŽP. PEZ jsou ovšem více strukturované a konkrétní. MŽP ponechává VO více volnosti, jaké informace uvedou či neuvedou. Z toho důvodu nejsou Průběžné zprávy k plnění DKRVO MŽP a data, které VO poskytují, jednotné jako je tomu v PEZ MZe.

VO rezortu MŽP každoročně vypracovávají Průběžnou zprávu k plnění DKRVO za uplynulý rok a Specifikaci plnění DKRVO. Hodnotí tak uplynulý rok, ale předkládají i cíle na rok stávající.

Rozdělování IP a motivační složky:

Na MZe je motivační složka procentuálně vázána na výši IP. Na MŽP nikoliv.

MZe má IP složenou nejen ze stabilizační a motivační složky, ale stabilizační složku ještě rozdělenou na složku dle výzkumných kapacit a výkonnostní složku, ve které zohledňuje hodnocení dle všech 5 modulů.

MZe během prvních let implementace Metodiky hodnocení VO motivační složku nerozdělovala podle hodnocení, ale spíše podle potřeb VO. Do metodiky hodnocení VaVaI MZe se systém výpočtu motivační složky dostal v její aktualizaci v roce 2022.

MŽP schvalovala motivační složku na základě hodnocení OPO, byla ovšem až na výjimky vždy schválena a její výše byla téměř stejná pro všechny VO. Rozdíl mezi složkou pro organizaci zaškálovanou do A

nebo do B byl velmi malý. Jak potvrdili představitelé VO během rozhovoru s nimi a je shrnuto i v Závěrech ze strukturovaných rozhovorů v příloze 1, motivační složka tak neplnila svou motivační roli.

Tento způsob rozdělování veřejných prostředků také není dostatečně transparentní.

5. Podpora VaVaI v rezortu životního prostředí

V rámci stáže na MŽP měla autorka možnost se seznámit s řízením a způsobem podpory VaVaI v oblasti životního prostředí. Navštívila také všech pět výzkumných organizací, které vykonávají VaVaI a podporu výkonu státní služby v oblasti životního prostředí.

Následuje popis aktuálního stavu účelové a institucionální podpory v rezortu a poté jednotlivých výzkumných organizací se zaměřením na účel zřízení, odborné zaměření, finanční zdroje pro VaVaI, jak je zajištěna podpora transferu znalostí a jak vidí excelenci a relevanci svého VaVaI.

Výstupem této praktické části jsou závěry z rozhovorů, které proběhly se zástupci vedení VO a jejich záznam v Závěrech ze strukturovaných rozhovorů. Dalším z výstupů jsou tabulky dat s údaji výzkumných organizací za rok 2021, které poskytly přímo organizace nebo jsou čerpané z výročních zpráv a průběžných zpráv k DKRVO za rok 2021.

5.1. Současný stav podpory VaVaI v rezortu životního prostředí

Analýza současného stavu podpory VaVaI v oblasti životního prostředí, udržitelného rozvoje a klimatu, která je přílohou Aktualizované koncepce výzkumu, vývoje a inovací Ministerstva životního prostředí na léta 2016 až 2035 s výhledem do roku 2050 (dále také Aktualizovaná koncepce VaVaI MŽP),, uvádí:

„Průřezová oblast výzkumu a vývoje „životní prostředí“ je v současnosti podporována zejména v rámci programu účelové podpory Prostředí pro život, připraveného Ministerstvem životního prostředí a realizovaného Technologickou agenturou ČR, případně v rámci dalších programů TA ČR, zejména v programech Beta a Beta2, výzev v cofundech v rámci

programu Horizont 2020 a v programu mezinárodní spolupráce Delta. Významnou podporu získávají organizace orientované na problematiku životního prostředí (vzhledem k šíři záběru tématu) také v programech účelové podpory Ministerstva kultury, Ministerstva zemědělství, Ministerstva dopravy a částečně také v programech Ministerstva průmyslu a obchodu, resp. v programech připravených TA ČR. Inovativní řešení jsou podporována z národních prostředků v programu SFŽP ČR, nová řešení bylo možné podpořit také v rámci evropských fondů, a to OPŽP, IROP či OP PIK. V minulých letech byla nezanedbatelná rovněž podpora z dalších zahraničních zdrojů, zejména tzv. norských fondů, z programu LIFE a Interreg.

Oblast životního prostředí je výrazně podporována také v rámci celoevropského programu Horizont 2020, i když zapojení subjektů z ČR v tomto programu není vysoká.

Ministerstvo životního prostředí je poskytovatelem institucionální podpory organizacím, ve kterých je v roli zřizovatele.“ (MŽP, 2022, s.3)

5.1.1. Účelová podpora

MŽP po několika letech realizace dílčích témat v ochraně životního prostředí v rámci programů TA ČR prosadilo resortní program účelové podpory VaVaI Prostředí pro život. Program byl schválen usnesením vlády č. 204 dne 25. března 2019. Realizátorem programu je Technologická agentura ČR ve spolupráci s MŽP.

Cílem programu je naplňovat potřeby různých cílových skupin výzkumnými a inovativními řešeními, s možností různě dlouhých projektů a na různém stupni TRL⁴³ škály. Podpora je rozdělena do tří podprogramů, na projekty ve veřejném zájmu, na nové postupy, environmentální technologie a ekoinovace s vysokým potenciálem pro rychlé uplatnění v praxi a na podporu časově a znalostně náročnějších řešení.

Hlavními prioritami Programu jsou:

- *„Klima – opatření k ochraně klimatu, mitigace a adaptace na zvýšenou extremitu srážek a teplot, a to v sídlech i ve volné krajině*

⁴³ Technology Readiness Level

- Ochrana ovzduší
 - Odpadové a oběhové hospodářství
 - Ochrana vody, půdy, horninového prostředí a dalších přírodních zdrojů
 - Biodiverzita, ochrana přírody a krajiny
 - Environmentálně příznivá společnost, bezpečné a resilientní prostředí, specifické nástroje ochrany životního prostředí a udržitelného rozvoje“.
- (MŽP, 2022, s.3)

Následující tabulka ukazuje aktivitu a úspěšnost rezortních VO v roli příjemce (celková, tj. i v roli dalšího účastníka projektu, a to k 31. 5. 2022):

Podpořeno	1. soutěž	3. soutěž	5. soutěž
VÚV TGM	4 (7)	3 (3)	1 (3)
VÚKOZ	0 (1)	0 (2)	1 (1)
ČHMÚ	1 (4)	0 (0)	0 (0)
AOPK	0 (0)	0 (0)	0 (0)
CENIA	0 (0)	0 (0)	0 (0)
ČGS	0 (1)	0 (0)	0 (0)
Nepodpořeno	1. soutěž	3. soutěž	5. soutěž
VÚV TGM	23 (32)	17 (24)	13 (15)
VÚKOZ	2 (7)	8 (12)	5 (6)
ČHMÚ	1 (4)	2 (6)	1 (4)
AOPK	1 (1)	0 (0)	0 (0)
CENIA	0 (2)	0 (4)	0 (2)
ČGS	3 (7)	3 (5)	1(2)

Tabulka 2 Úspěšnost rezortních organizací MŽP v PPŽ 1, Aktualizovaná koncepce VaVal MŽP

Specifickou roli hraje Podprogram 3 (PP3) programu.

„Cílem podprogramu 3 je podpora holistických přístupů a dlouhodobých přírodě blízkých řešení a technologických perspektiv v ochraně životního prostředí k naplnění všech tří specifických cílů programu. Problematiky jsou – v souladu se schváleným programem – zkoumány, prověřovány a rozpracovávány prostřednictvím aktivit zejména výzkumných organizací. Jedná se o relativně dlouhé projekty (6–7 let), u kterých se neočekává okamžitá aplikace a které budou podporovat systémová a komplexní environmentální řešení. Aplikačním garantem je MŽP.

V PP3 je realizováno celkem sedm projektů, v šesti případech je hlavním příjemcem podpory resortní organizace MŽP. Jak je uvedeno výše, PP3

je orientován na dlouhodobé environmentální a klimatické perspektivy“.
(MŽP, 2022, s.7)

V průběhu řešení na ně bude poskytnuto celkem 1,67 mld. Kč.

V PP1 a PP2 bylo do soutěží podáno celkem 770 projektů s požadovanou státní podporou ve výši 6,42 mld. Kč. Podpořeno bylo celkem 90 projektů (11,7 % předložených), s přislíbenou státní podporou ve výši 785 mil. Kč (12,2 % požadovaných).

V současné době probíhá schválení návazného programu Prostředí pro život 2.

V rámci programů účelové podpory VaVaI byl výzkum v oblasti životního prostředí podpořen také v programech dalších poskytovatelů. Např. v programu MK NAKI II v oblasti kulturního dědictví bylo podpořeno několik projektů VÚV TGM, v.v.i., dva projekty ČHMÚ z prostředků MŠMT, řada projektů z dalších programů TA ČR slouží k výzkumu v oblasti ochrany životního prostředí.

Mezi další zdroje financí VaVaI patří projekty podpořené v programech Horizont 2020/Horizont Evropa, podpora z tzv. Norských fondů, program Life a bilaterální mezinárodní spolupráce. (MŽP, 2022)

5.1.2. Institucionální podpora

V roce 2017 získalo MŽP opět roli poskytovatele institucionální podpory v oblasti životního prostředí. Po reformě systému VaVaI v roce 2007 (kdy vznikly veřejné výzkumné instituce) bylo poskytovatelem pro tuto oblast MŠMT.

Tato nová role MŽP spočívá v hodnocení výzkumných organizací, které zřizuje a na základě hodnocení v rozdělování finančních prostředků na dlouhodobý koncepční rozvoj.

Následující tabulka ukazuje, o které výzkumné organizace se jedná a ukazuje také výši IP, která jim byla přidělena na DKRVO v letech 2018-2021:

VO (tis. Kč)	2018	2019	2020	2021
ČGS	101 733	104 861	109 030	114 345
VÚKOZ	57 095	59 100	61 912	65 813
ČHMÚ	15 571	16 531	18 081	20 574
VÚV TGM	69 137	71 369	74 129	78 368
CENIA	4 843	5 326	5 113	5 266
Celkem	248 379	257 187	268 264	284 367

Tabulka 3 Výše institucionální podpory přidělené VO MŽP v letech 2018-2021, Aktualizovaná koncepce VaVal MŽP

Následující tabulky ukazují výsledky hodnocení prováděného začátkem roku 2022, kdy byl hodnocen rok 2021 a toto bylo podkladem pro schválení institucionální podpory na rok 2022.

Průběžné hodnocení výzkumných organizací provedené v roce 2022:

Název výzkumné organizace	Průběžné hodnocení dle Metodiky MŽP	
	Počet bodů	Hodnoticí stupnice („zaškálování“)
Česká informační agentura životního prostředí	3,025	B
Česká geologická služba	4,000	A
Český hydrometeorologický ústav	4,000	A
Výzkumný ústav vodohospodářský T.G.M., v.v.i.	3,625	A
Výzkumný ústav Silva Taroucy pro krajinu a okrasné zahradnictví, v.v.i.	4,000	B

Tabulka 4 Výsledky hodnocení výzkumných organizací zřízených MŽP dle Metodiky hodnocení VaVal za rok 2021, Zápis z jednání oponentního odborného orgánu (OPO) ze dne 13. ledna 2022

Bylo použito následující bodové rozpětí:

Výsledné hodnocení	Bodové rozpětí
A	3,500 – 4,000
B	2,500 – 3,499
C	1,500 – 2,499
D	<= 1,499

Na základě hodnocení byla organizacím schválena na rok 2022 následující institucionální podpora a motivační navýšení:

Výzkumná organizace	Žádost VO, tj. DKRVO 2022	Motivační navýšení	Celkem
CENIA	5 423 879 Kč	2 853 860 Kč	8 277 739 Kč
ČGS	113 925 046 Kč	3 773 699 Kč	117 698 745 Kč
ČHMÚ	17 437 508 Kč	3 773 699 Kč	21 211 207 Kč
VÚV	77 422 531 Kč	3 419 915 Kč	80 842 446 Kč
VÚKOZ	63 937 526 Kč	3 773 699 Kč	67 711 225 Kč
Celkem	278 146 490 Kč	17 594 873 Kč	295 741 363 Kč

Tabulka 5 Rozdělení institucionální podpory pro rezortní VO, Zápis z jednání oponentního odborného orgánu (OPO) ze dne 13. ledna 2022

Ukazuje se jako vhodné systematicky soustřeďovat získané know-how, resp. informace o nových řešeních, v resortních organizacích. Jak uvádí Aktualizovaná Koncepce VaVaI MŽP na léta 2019-2035 s výhledem na 2050, toto soustředění znalostí na jednom místě a tím snížení rizika ztráty poznatků získaných s podporou z veřejných zdrojů je podnětem do obecné diskuse o uplatnění výsledků výzkumu. Stejně soustředění znalostí se očekává také jako výsledek projektů v PP3 PPŽ.

MŽP poskytuje podporu na dlouhodobý koncepční rozvoj pouze organizacím, v nichž má roli zřizovatele a spolupráce s těmito organizacemi je dlouhodobě dobrá a oboustranně prospěšná. **Odborná podpora, kterou tyto organizace poskytují jednak MŽP, jednak obecně ve veřejném zájmu, představuje transfer znalostí získaných výzkumem.** (MŽP, 2022)

5.2. Výzkumné organizace zřizované MŽP

MŽP je v současnosti zřizovatelem pěti výzkumných organizací, z toho dvou veřejných výzkumných institucí a tří příspěvkových organizací:

VÚKOZ – Výzkumný ústav Silva Taroucy pro krajinu a okrasné zahradnictví, v.v.i.

VÚV T.G.M. – Výzkumný ústav vodohospodářský T. G. Masaryka, v.v.i.

CENIA, česká informační agentura životního prostředí, státní příspěvková organizace, SPO

ČGS – Česká geologická služba, SPO

ČHMÚ – Český hydrometeorologický ústav, SPO

Mezi zadavatele výzkumu a uživatele výsledků VaVaI v rezortu životního prostředí patří kromě MŽP a VO uvedených výše další organizace s působností v ochraně životního prostředí:

Správa jeskyní ČR – Správa jeskyní České republiky, SPO

Správa KRNAP – Správa Krkonošského národního parku, SPO

Správa NP a CHKO Šumava – Správa Národního parku Šumava, SPO

Správa NP Podyjí – Správa Národního parku Podyjí, SPO

Správa NP České Švýcarsko – Správa Národního Parku České Švýcarsko, SPO

AOPK ČR – Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, organizační složka státu (OSS)

ČIŽP – Česká inspekce životního prostředí, OSS

SFŽP ČR – Státní fond životního prostředí ČR, státní fond

Následuje popis 5 výzkumných organizací zřízených Ministerstvem životního prostředí. Popis je zacílen na účel zřízení VO, zdroje příjmů, výsledky v RIV a jak se organizace staví k otázce excelence a relevance jejich výzkumu.

Hlavními zdroji financování a/nebo zajištění stability VaV rezortních výzkumných organizací jsou:

- Institucionální podpora – MŽP poskytuje VO peníze, které obdrželo a má přerozdělit na VaV. Slouží k financování výzkumných cílů v DKRVO a jsou určeny na rozvíjení výzkumných cílů domluvených mezi VO a poskytovatelem.
- Smlouvy o podpoře výkonu státní služby⁴⁴ – financují zejména transfer znalostí za účelem realizace inovací ve prospěch státní správy.
- Program pro život⁴⁵, podprogram 3⁴⁶ – slouží pro financování odborných témat, která mají VO nést dlouhodobě, předcházet

⁴⁴ Smlouvy jsou uzavírány na základě zákona 134/2016 Sb. o zadávání veřejných zakázek

⁴⁵ Program Ministerstva životního prostředí na podporu aplikovaného výzkumu, experimentálního vývoje a inovací v oblasti životního prostředí

⁴⁶ Podprogram 3 je zaměřen na výzkumná témata, která rozhodujícím způsobem přinášejí novou kvalitu v ochraně životního prostředí a ve směřování k dlouhodobé stabilitě podmínek života společnosti a její zvýšené resilienci. Jsou vybírána ve spolupráci s nejvýznamnějšími

konceptím a představují možnost provádět také základní výzkum.

V následujících kapitolách a v praktické části jsou zdroji dat údaje a dokumenty za rok 2021. Rok 2021 je posledním rokem, ke kterému jsou k dispozici uzavřená data charakterizující stav výzkumných organizací.

5.2.1. Výzkumný ústav Silva Taroucy pro krajinu a okrasné zahradnictví, v.v.i. (VÚKOZ)

Výzkumný ústav Silva Taroucy pro krajinu a okrasné zahradnictví, v.v.i. (dále VÚKOZ) je **veřejnou výzkumnou institucí**, zřízenou k 1. 1. 2007 Ministerstvem životního prostředí.

Účel zřízení popisuje zřizovací listina VÚKOZ:

- „výzkum všech typů krajiny a souvisejících environmentálních rizik,
- výzkum biologické rozmanitosti a její ochrany,
- odborná podpora ochrany přírody a péče o krajinu založená na uvedeném výzkumu“ (MŽP, 2010, s.1).

Historii a odborné zaměření uvádí Aktualizovaná koncepce VaVaI MŽP:

„Ústav existuje kontinuálně již od roku 1927 a v současnosti představuje multioborové pracoviště, pokrývající komplexní výzkum krajiny na všech úrovních – na škále ekosystémů, společenstev a populací až k jednotlivým organismům. Výzkumné aktivity jsou zaměřeny na širokou škálu témat, mezi něž patří zejména výzkum dlouhodobých změn v krajině, tvorba nástrojů pro uchování kulturně-historických hodnot a udržitelného využívání krajiny i zeleně urbánního prostoru, studium fragmentace a prostupnosti krajiny, výzkum přirozených temperátních lesů, sledování kvality složek životního prostředí pomocí chemických analýz bioindikátorů, studium diverzity nepůvodních invazních patogenů neprodukcčních rostlin, vývoj nových technologií při pěstování a ochraně rostlin, výzkum potenciálu produkce biomasy na plantážích rychle rostoucích dřevin a v agrolesnických systémech či studium genofondu rostlin a jeho využití pro získání nových

partnery, působícími v hospodářských odvětvích, v ochraně životního prostředí a ve veřejné správě, resp. ve veřejném prostoru, a to mj. se zřetelem na závazky ČR plynoucí z relevantních evropských a globálních strategií.

odrůd s odolností k nepříznivým faktorům prostředí či vyšší užitnou hodnotou. VÚKOZ rovněž uchovává a rozvíjí genofondové sbírky neprodukčních rostlin. Výzkumnou činnost zajišťují pracoviště v Průhonicích a v Brně. Podrobné informace lze nalézt na webové stránce <http://www.vukoz.cz/>." (MŽP, 2022, s. 44)

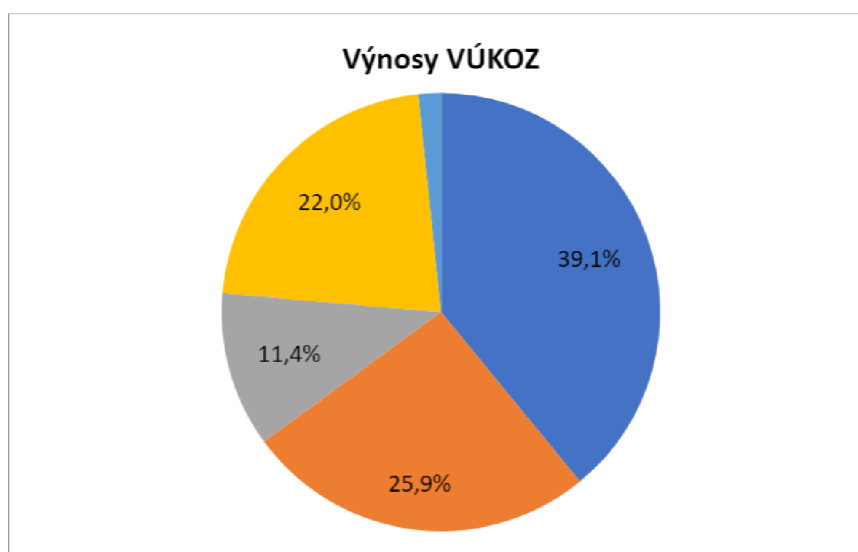
Jedná se o velkou veřejnou výzkumnou instituci s počtem zaměstnanců **kolem 200**.

5.2.1.1. Hlavní zdroje příjmů, které mají zabezpečit stabilitu provádění VaVaI ve VÚKOZ

Hlavním zdroji příjmů, které mají zabezpečit stabilitu provádění VaVaI ve VÚKOZ jsou institucionální podpora a Smlouva na zajištění odborné podpory pro činnost rezortu v oblasti biologického výzkumu a monitoringu na úrovni krajiny ČR.

Následující obrázek ukazuje, jak se jednotlivé finanční zdroje podílí na celkových výnosech organizace:

IP	56 513 358,00	39%
účelové prostředky/dotace	37 399 082,15	26%
tržby za služby výzkum	16 555 447,06	11%
ostatní tržby za vlastní výkony a zboží	31 794 200,22	22%
jiné výnosy(Antivirus,úroky, kurzové zisky, jiné ostatní	2 393 163,53	2%
celkové výnosy VÚKOZ	144 655 250,96	100%

Graf 1 Členění výnosů VÚKOZ, data pro graf poskytla VO VÚKOZ

V Průběžné zprávě k DKRVO za rok 2021 VÚKOZ uvádí, že

„stěžejním zdrojem financování v hlavní činnosti je institucionální podpora, ale sama o sobě by ve stávající výši zdaleka nedostačovala k pokrytí celého rozpočtu, resp. spektra prováděných výzkumných aktivit. Poměr financování hlavní činnosti VÚKOZ, v. v. i. mezi institucionální podporou a dalšími zdroji je vyvážený, institucionální podpora činila v roce 2021 zhruba polovinu (50,5 %) běžných prostředků.“(VÚKOZ, 2021, s.6)

Druhým stabilizačním zdrojem státní podpory VÚKOZ je smlouva ve věci podpory výkonu státní služby.

V současné době platí Smlouva o provedení a poskytnutí činností a služeb v oblasti „Biologický výzkum a monitoring na úrovni krajiny ČR - zajištění odborné podpory pro činnost resortu životního prostředí“ v letech 2023-2027.

Tato smlouva byla uzavřena na provedení a poskytnutí činností a služeb v oblasti „Biologický výzkum a monitoring na úrovni krajiny ČR - zajištění odborné podpory pro činnost resortu životního prostředí“ v letech 2023-2027.

Smlouva byla uzavřena na základě obecné výjimky z působnosti zákona č. 134/2016 sb., o zadávání veřejných zakázek, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o zadávání VZ“). Jedná se o postup podle § 29 písm. r) tohoto zákona, neboť objednatel je oprávněn postupovat mimo působnost zákona o zadávání VZ v případě, že cena za provedení výzkumu a vývoje je hrazena výlučně zadavatelem, avšak výsledek takového výzkumu a vývoje využívá výhradně zadavatel ke své činnosti.

Předmětem této smlouvy je závazek provádět plánované odborné výzkumné činnosti a poskytovat objednateli služby v oblasti „Biologický výzkum a monitoring na úrovni krajiny ČR - zajištění odborné podpory pro činnost resortu životního prostředí“ v letech 2023-2027, zahrnující definované odborné okruhy.

Smlouva je pětiletá, nicméně její uzavření není samozřejmostí a vždy se musí vyjednávat výjimka ze zákona o zadávání veřejných zakázek.

5.2.1.2. Účelová podpora

V oblasti účelové podpory získal ústav v roce 2021 nejvíce projektů a největší objem finančních prostředků v soutěžích Technologické agentury ČR. Dále VÚKOZ čerpal účelové prostředky v rámci projektů Grantové agentury ČR, Ministerstva kultury a Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy (mezinárodní projekt Inter-Excellence). Klesající tendenci měla doposud významná podpora Ministerstva zemědělství – mezi další zdroje hlavní činnosti VÚKOZ, v. v. i. patří stabilně jen Národní program konzervace a využívání genetických zdrojů rostlin a agro-biodiverzity, z něhož je spolufinancována část vybraných genofondových sbírek (okrasných rostlin, virů a omycetů).

Velmi významná je účast VÚKOZ ve výzkumných centrech, podpořených v rámci podprogramu 3 Dlouhodobé environmentální a klimatické perspektivy programu Prostředí pro život, realizovaného TA ČR. Přináší účelové prostředky **nikoli v krátkodobém, ale střednědobém horizontu:**

- VÚKOZ je hlavním příjemcem projektu **Centrum pro krajinu a biodiverzitu** z programu aplikovaného výzkumu, experimentálního vývoje a inovací v oblasti životního prostředí - Prostředí pro život, podprogram 3 (2020 - 2026). Celkové uznané náklady jsou za celou dobu trvání přes 262 mil. Kč., pro VÚKOZ za 2021 9116 mil. Kč.
- VÚKOZ také patří mezi příjemce projektu **Vodní systémy a vodní hospodářství v ČR v podmínkách změny klimatu** s plánovaným rozpočtem 263 mil. Kč, za rok 2021 s rozpočtem 700 tisíc pro VÚKOZ.
- VÚKOZ se podílí na projektu **Integrovaný systém výzkumu, hodnocení a kontroly kvality ovzduší**. Tento projekt má rozpočet 263 mil. Kč opět na období 2021-2026, z toho na rok 2021 pro VÚKOZ 234 tisíc.
- **Centrum socio-ekonomického výzkumu dopadů environmentálních politik** je projekt, kterého hlavním koordinátorem je Univerzita Karlova, Centrum pro otázky

životního prostředí. Projekt má rozpočet 145 mil. Kč, pro VÚKOZ má rozpočet až od roku 2022⁴⁷.

5.2.1.3. *Excelence VaVal*

Vztah k bibliometrii a publikačním výsledkům odráží rozdíly mezi VO a obtížnost jejich přímého porovnávání v této oblasti.

V průběžné zprávě k plnění DKRVO za 2021 VÚKOZ popisuje:

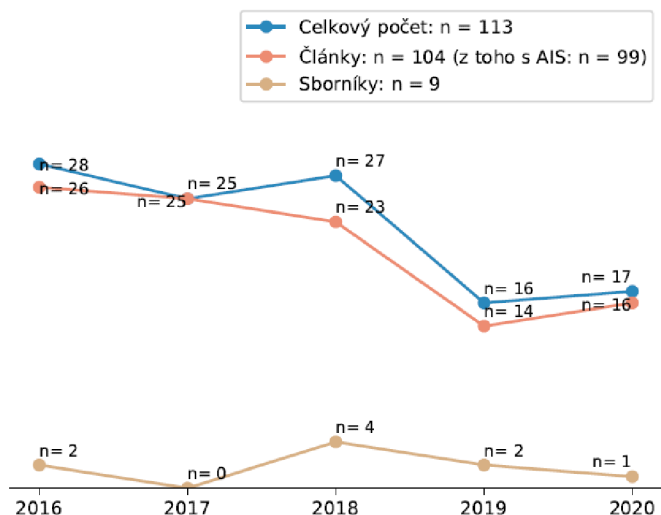
„Při formulaci dlouhodobé koncepce rozvoje výzkumné organizace nebyly jednotlivé oblasti výzkumu záměrně koncipovány jako vyvážené. Některé z nich pojímají široké spektrum témat, jiné jsou zaměřené spíše úzce. Jednotlivé oblasti výzkumu jsou navíc zaměřeny na různé typy výzkumu (základní vs. aplikovaný vs. kombinace obou typů, teoretický výzkum vs. aplikace v praxi apod.). Rozdílný charakter oblastí výzkumu se pak odráží ve velikosti i složení výzkumných týmů, které jejich řešení pokrývají – některým oblastem výzkumu se věnuje větší počet výzkumných pracovníků, kteří pak produkují výsledky uplatnitelné v RIV, jiné oblasti výzkumu vyžadují výraznou podporu technických pracovníků a produkují výsledky jiného charakteru (což však automaticky neznamená, že by byly méně důležité). Pro každý typ výzkumu jsou navíc typické jiné druhy výsledků. Není proto účelné dávat stejný důraz na jednotlivé oblasti výzkumu a porovnávat je mezi sebou z hlediska počtu vytvořených výsledků. Měřítkem by měla být spíše kvalita výstupů a jejich přínos k poznání či společenská relevance.“ (VÚKOZ, 2021, s.4)

VÚKOZ, v. v. i. ve zprávě dále komentuje pozitivní trend, kdy se ústavu daří zvyšovat počet výsledků na vynikající úrovni, ale zároveň uvádí, že udržení trendu do budoucna nebude jednoduché. Drží se totiž instrukcí Komise pro hodnocení výzkumných organizací a jako VO orientovaná na aplikovaný výzkum přihlašuje výsledky ve struktuře reflektující její misi a zahrnující průřez jednotlivými oblastmi výzkumu VÚKOZ, v. v. i., resp. jejími výzkumnými odbory. Vědomě tedy uvádí nižší počet vybraných bibliometrických výstupů (článků Jimp).

⁴⁷ www.isvavai.cz/cep

Pro úplnost jsou dále uvedeny výsledky bibliometrické analýzy RVVI⁴⁸ za období 2016-2020⁴⁹:

Výzkumný ústav Silva Taroucy pro krajinu a okrasné zahradnictví, v.v.i. (2016 - 2020, databáze WoS)

Graf 2 Výstupy VÚKOZ publikované ve WoS v letech 2016-2020, www.hodnoceni.cz

5.2.1.4. Relevance VaVal

Hlavními tématy, kterými se výzkum VÚKOZ dlouhodobě zabývá, jsou dopady klimatické změny (včetně hodnocení rizik a adaptačních opatření), dynamiky vývoje krajiny, ekosystémových služeb, poklesu biodiverzity, biologických rizik a alternativních zdrojů energie (využití biomasy jako obnovitelného zdroje).

Průběžná zpráva k plnění DKRVO VÚKOZ za rok 2021 k relevanci VaVal uvádí, že činnost VÚKOZ je zaměřena na:

„zachování ekologických funkcí krajiny, na ochranu biodiverzity na úrovni společenstev, druhů i genetické variability jedinců a na zvyšování

⁴⁸ <https://hodnoceni.rvvi.cz/hodnoceni2021/biblio-vo>

⁴⁹ Article Influence Score (AIS) je citační indikátor, který ve své podstatě udává průměrný počet citací na článek za 5 let a tedy zhruba odpovídá 5letému impakt faktoru s tím rozdílem, že obdržené citace jsou v rámci ukazatele Eigenfactor vážené na základě několika kritérií. Eigenfactor je procentuální vyjádření úspěšnosti časopisu ze všech časopisů JCR.

Web of Science (WoS) je bibliografická a citační databáze využívaná pro hodnocení VaVal v ČR.

efektivity zvláštní územní ochrany přírody a krajiny, trvale udržitelné zajištění mimoprodukčních a produkčních funkcí půdy, zvýšení efektivity predikce vlivu přírodních jevů a procesů, využití přírodního potenciálu a vyhodnocování jejich dopadu na složky životního prostředí, na krajinu i město.“(VÚKOZ, 2021, s.7)

Řešení těchto témat zároveň přispívá k naplňování Státní politiky životního prostředí a dalších strategií rezortu.

Součástí celkového cíle DKRVO VÚKOZ, v. v. i. je primární zaměření na rozvoj oborů perspektivních z pohledu prioritních koncepčních cílů zřizovatele, což se odráží v úzké vazbě na Koncepti VaV MŽP.

V Průběžné zprávě k plnění DKRVO k tomu VÚKOZ dále uvádí:

„Výzkum VÚKOZ, v. v. i. se soustředí nejen na základní poznatky, resp. výsledky, ale i na jejich praktickou uplatnitelnost pro veřejnou správu s důrazem na činnost rezortu životního prostředí. Ta je zajištěna intenzivní spoluprací na řadě projektů jak přímo se zřizovatelem, tak i dalšími rezortními organizacemi a je realizována v podobě metodických výstupů, map s odborným obsahem a dalších studií, které jsou využívány v praxi širokou ochranářskou obcí (AOPK, Správy NP a CHKO) a decisní sférou (krajské úřady). VÚKOZ, v. v. i. prostřednictvím mezinárodní spolupráce usiluje i o širší přesah svých výstupů. Úspěšnost této snahy potvrzují mj. i závěry hodnocení vybraných výsledků podle kritéria společenská relevance i kritéria přínos k poznání.“(MŽP, 2022, s.7-8)

5.2.2. Výzkumný ústav vodohospodářský T. G. Masaryka, v.v.i. (VÚV TGM)

Historie VÚV TGM, v.v.i. sahá až do roku 1919. Od roku 2007 je ústav **veřejnou výzkumnou institucí** zřizovanou Ministerstvem životního prostředí.

Účel zřízení je popsán ve zřizovací listině VÚV TGM:

- *„výzkum stavu, užívání a změn vodních ekosystémů a jejich vazeb v krajině a souvisejících environmentálních rizik, hospodaření s odpady a obaly*

- odborná podpora ochrany vod, protipovodňové prevence a hospodaření s odpady a obaly založená na uvedeném výzkumu“ (MŽP, 2011, s.1).

Aktualizovaná koncepce VaVaI MŽP dále uvádí:

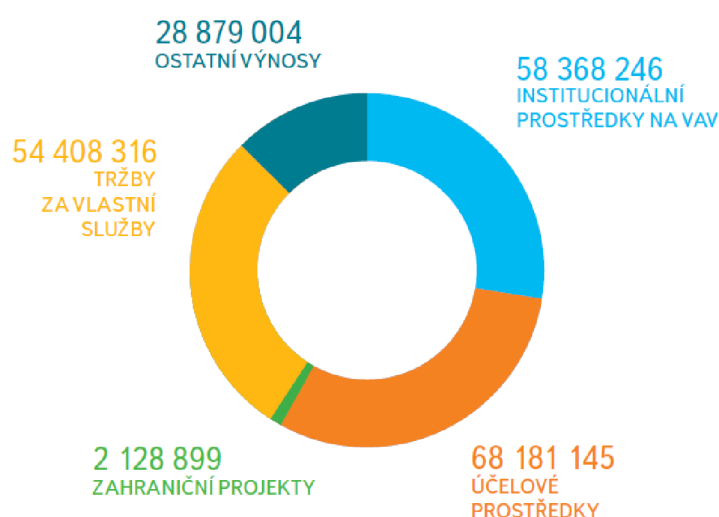
„Značná část činnosti VÚV TGM je spojena s výzkumnou podporou činnosti státní správy (především MŽP) v oblasti vodního hospodářství a životního prostředí ČR. Působení ústavu je celostátní, kromě pražského sídla fungují i pobočky v Brně a Ostravě.

V rámci svých výzkumných aktivit instituce zajišťuje výzkumnou, koncepční, odbornou a metodickou činnost ve výše uvedených oblastech, včetně vytváření a provozování informačních systémů, v oblasti ochrany jakosti a množství povrchových a podzemních vod a jejich užívání v technických, ekonomických a ostatních souvislostech a ve vzájemných interakcích. Podrobné informace lze nalézt na webové stránce <http://www.vuv.cz>. (MŽP, 2022, s. 46)

Jedná se o velkou veřejnou výzkumnou instituci s počtem zaměstnanců kolem 250.

Následující obrázek z výroční zprávy za 2021 ukazuje podíly finančních zdrojů na celkových výnosech organizace:

Struktura výnosů v Kč

Graf 2 Struktura výnosů VÚV TGM, Výroční zpráva VÚV TGM za 2021

5.2.2.1. *Hlavní zdroje příjmů, které mají zabezpečit stabilitu provádění VaVaI ve VÚKOZ*

Mezi tyto zdroje patří především institucionální podpora a smlouva na podporu výkonu státní služby.

V průběžné zprávě k DKRVO za rok 2021 VÚV TGM k institucionální podpoře píše:

„VÚV TGM (na rozdíl od rozpočtových organizací či vysokých škol) nedostává příspěvek na provoz a musí veškeré náklady na provoz hradit z komerčních zakázek nebo z účelově určených podpor. Provozní náklady byly pokryty z institucionálních prostředků na rozvoj výzkumné organizace (32 %), z podpory na řešení projektů VaVaI (53 %) a z výnosů z komerční a ostatní činnosti (15 %).“ (VÚV TGM, 2022, s.18)

„Ne vždy se podaří získat podporu pro výzkum v jednotlivých dílčích výzkumných cílech. Pro tyto případy byly i v roce 2021 poskytovány interní granty financované z institucionální podpory, na které bylo v roce 2021 vyčleněno více jak 20 % přidělené institucionální podpory určené na provoz. Dalších 20 % institucionální podpory bylo využito na pokrytí režijních nákladů v souladu s podmínkami MŽP. Zbylé prostředky institucionální podpory byly využity na podporu výzkumu v podobě např. nákupů materiálu a technického vybavení, které nelze uplatnit jako uznatelné náklady v rámci zakázek, například proto, že nelze odlišit, jaká část pořízeného vybavení byla použita na konkrétní projekt (technické plyny, ICT vybavení, rozvoj HEIS VÚV, GIS apod.).“ (VÚV TGM, 2021, s.18)

Druhým stabilizačním zdrojem státní podpory VÚKOZ je pětiletá **Smlouva na provedení a poskytnutí činností a služeb na podporu výkonu státní správy v oblasti vodního hospodářství.**

Stejně jako v případě VÚKOZ, také tato smlouva je uzavírána na základě obecné výjimky z působnosti zákona č. 134/2016 Sb. V daném případě jsou objednatel i poskytovatel veřejnými zadavateli a jedná se o poskytnutí služeb, přičemž role poskytovatele služeb je v dané oblasti

definována zákonem č. 254/2001 Sb., o vodách a o změně některých zákonů (vodní zákon), ve znění pozdějších předpisů.

Předmětem této smlouvy je závazek poskytovatele provádět a poskytovat činnosti a služby na podporu výkonu státní správy (aktivity) pro objednatele. Specifikace těchto činností a služeb včetně odborných garantů za objednatele pro příslušný kalendářní rok je uvedena vždy v příloze smlouvy a specifikace činností a služeb jsou specifikovány vždy na další kalendářní rok a připojeny ke smlouvě formou dodatku.

I v tomto případě je smlouva sice víceletá, nicméně její uzavření není samozřejmostí a vždy se musí vyjednávat výjimka ze zákona o zadávání veřejných zakázek.

5.2.2.2. Účelová podpora

V oblasti **účelové podpory VÚV TGM**, stejně jako u VÚKOZ hrají významnou roli projekty vypisované v programu Prostředí pro život, podprogramu 3 na roky 2021-2026:

- Výše popsáný projekt **Centrum pro krajinu a biodiverzitu** s ústavem VÚKOZ jako hlavním příjemcem.
- **Centrum environmentálního výzkumu: Odpadové a oběhové hospodářství a environmentální bezpečnost** s rozpočtem 241 mil. Kč (pro VÚV TGM 2,262 mil. za 2021), kde je hlavním příjemcem CENIA.

Dalšími příjemci jsou: Ústav chemických procesů AV ČR, Masarykova univerzita/Ekonomicko-správní fakulta, Univerzita Karlova/Přírodovědecká fakulta, Vysoká škola báňská – TU Ostrava/Fakulta bezpečnostního inženýrství, Vysoká škola chemicko-technologická v Praze / Fakulta technologie ochrany prostředí a Vysoké učení technické v Brně / Fakulta strojního inženýrství.

- **Vodní systémy a vodní hospodářství v ČR v podmínkách změny klimatu** s plánovaným rozpočtem 263 mil. Kč, za rok 2021 16,408 pro VÚV TGM jako hlavním příjemcem projektu.

Mezi další příjemce patří Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, Česká zemědělská univerzita v Praze/ Fakulta životního prostředí, České vysoké učení technické v Praze / Fakulta stavební, ČHMÚ, Ústav výzkumu globální změny AV ČR, Vysoká škola chemicko-technologická v Praze / Fakulta technologie ochrany prostředí, Výzkumný ústav Silva Taroucy pro krajinu a okrasné zahradnictví⁵⁰.

V roce 2021 ústav kromě toho získal celkem 8 nových projektů VaVal v úhrnné výši podpory pro VÚV TGM těsně nad 27 milionů Kč na období 2021–2024. Z toho 4 projekty byly získány v rámci soutěží vypisovaných Technologickou agenturou ČR, 1 projekt v rámci programu bezpečnostního výzkumu Ministerstva vnitra, 2 projekty v rámci programu podpory od Magistrátu hl. m. Prahy a 1 v rámci Norských fondů.

5.2.2.3. *Excelence VaVal*

Podle Průběžné zprávy k DKRVO za 2021 je

„publikační aktivita autorů VÚV TGM vysoká, většina je však směřována na českou odbornou společnost v souladu s účelem VÚV TGM jako resortní instituce. Publikace v indexovaných⁵¹ vědeckých časopisech a na konferencích tvoří jen čtvrtinu publikačních výstupů.

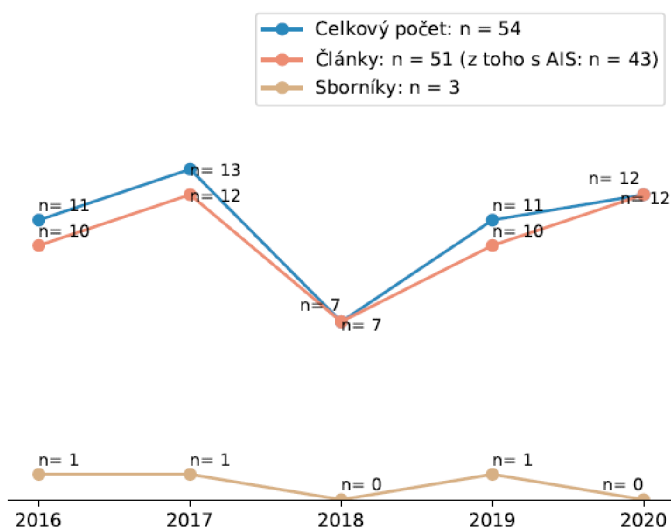
Aplikační výsledky tvoří 37 % výsledků produkovanych VÚV TGM a jsou využívány jak rezortem MŽP, tak i řadou dalších uživatelů v ČR (např. podniky Povodí, ČHMÚ, AOPK atd.) i na mezinárodní úrovni, zejména mezinárodními komisemi na ochranu Labe, Dunaje a Odry“ (VÚV TGM, 2021, s.17)

Níže jsou uvedeny výsledky bibliometrické analýzy RVVI za období 2016-2020:

⁵⁰ www.isvavai.cz/cep

⁵¹ Autoři zde pravděpodobně myslí „impaktovaných“ vědeckých časopisech

Výzkumný ústav vodohospodářský T. G. Masaryka veřejná výzkumná instituce (2016 - 2020, databáze WoS)

Graf 3 Výsledky VÚV TGM publikované ve WOS v období 2016-2020, www.hodnoceni.cz

5.2.2.4. Relevance VaVal

Své hlavní poslání dle Průběžné zprávy k plnění DKRVO za 2021 spatřuje VÚV TGM v

„zajištění výzkumně-odborného zázemí uživatelům zejména z veřejného a neziskového sektoru v České republice. Hlavní výzkumné aktivity VÚV TGM se z toho důvodu zaměřují na aplikovaný výzkum metodického a analytického charakteru v oblasti ochrany životního prostředí a nakládání s odpady. Stejně tak transfer znalostí (např. formou publikací) je směřován zejména na české uživatele. Jde o výzkum naplňující 4 hlavní oblasti Koncepce VaV MŽP.“(VÚV TGM, 2021, s.19)

Mezi nejvýznamnější výsledky s vysokým společenským dopadem lze uvést dokončení informačního systému HAMR⁵² a reflektování aktuálních výzev - COVID v odpadních vodách nebo aktivní vstup do ekotoxického monitoringu řek.

⁵² Systém pro hodnocení sucha a vodnosti s predikcí až na 8 týdnů , <https://hamr.chmi.cz/>

5.2.3. CENIA, česká informační agentura životního prostředí (CENIA)

CENIA⁵³, česká informační agentura životního prostředí je **příspěvkovou organizací** Ministerstva životního prostředí.

Podle zřizovací listiny je

„základním účelem státní organizace Česká informační agentura životního prostředí odborná, informační, datová a výzkumná podpora výkonu státní správy a provoz a rozvoj informačních systémů v rozsahu předmětu činnosti. Předmět činnosti naplňuje organizace v rozsahu daném požadavkem zřizovatele, finančním příspěvkem na činnost, institucionální podporou, případně projektovou činností“ (MŽP, 2021, s.1).

Dle Aktualizované Koncepce VaVaI MŽP je

„významnou součástí činnosti CENIA provoz informačních systémů s cílem provozovat a v rámci výzkumných a inovačních aktivit také dotvářet jednotný informační systém o životním prostředí. Zejména jde o informační systém plnění ohlašovacích povinností, informační systémy EIA a SEA, integrovaný informační systém odpadového hospodářství, aplikace ISOH a navazující informační systémy, Národní geoportál INSPIRE, datové informační systémy ISSaR a StaR, Environmentální Helpdesk (EnviHELP) a Centrální registr životního prostředí (CRŽP).“ (MŽP, 2022, s.48)

Dále tato koncepce charakterizuje předmět výzkumné činnosti CENIA jako

„oblast průřezového zkoumání životního prostředí (aplikovaný výzkum sociálních, ekonomických, environmentálních a technických aspektů životního prostředí). V rámci účelové podpory se CENIA zaměřuje především na využití metod dálkového průzkumu v rámci vývoje stavu a kvality vegetačního pokryvu a monitoringu kontaminovaných míst, dále na environmentální a socio-ekonomické hodnocení politik, včleňování tématu postojů a chování veřejnosti do procesu tvorby politik, spolupráci na rozvoji a aplikacích foresightových metod

⁵³ Od začátku roku 2023 se organizace přejmenovala na Českou informační agenturu životního prostředí, v současnosti je termín CENIA používán jen jako zkratka, ne název organizace

v oblasti životního prostředí, a také na spolupráci na environmentálním a socio-ekonomickém hodnocení politik. Podrobné informace lze nalézt na webové stránce <http://www.cenia.cz>.” (MŽP, 2022, s.48)

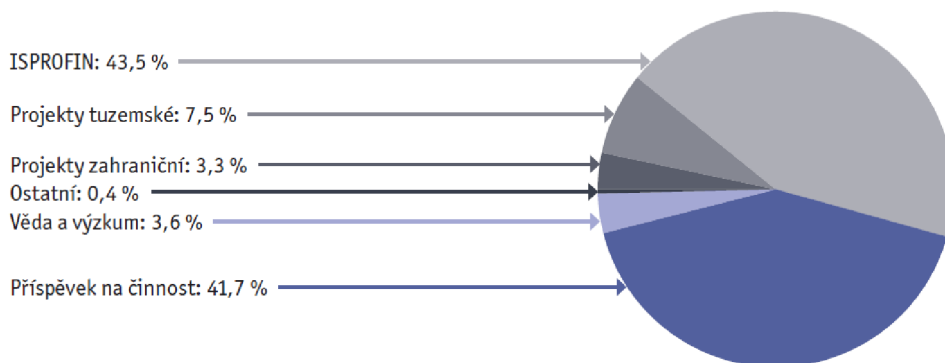
CENIA požádala o zápis do seznamu VO v roce 2019.

Počet zaměstnanců CENIA je kolem 100.

5.2.3.1. Státní prostředky čerpané prostřednictvím rozpočtové kapitoly MŽP

Roční příspěvek na provoz od zřizovatele je základem financování jejího provozu, další zdroje získává CENIA formou grantů (i ze zahraničí), dalším příjmem je IP. Podíly na příjmech těchto dvou hlavních složek je vidět z obrázku z výroční zprávy CENIA za 2021.

Příjmy

Graf 4 Příjmy CENIA za rok 2021, Výroční zpráva CENIA za rok 2021

K **institucionální podpoře** se v průběžné zprávě k plnění DKRVO za rok 2021 píše:

Koncept CENIA jako výzkumné organizace zaměřené na aplikovaný výzkum v oblasti interakcí mezi životním prostředím, lidskou společností a státní správou dostával i v letošním roce silnější kontury. Podíl CENIA na celkovém VaVaI resortu životního prostředí je stále nízký, zejména z důvodů přidělených finančních prostředků, kdy institucionální podpora pro organizaci je nižší než středně velký

výzkumný projekt, který je navíc potřeba ještě rozdělit do několika výzkumných domén. (Průběžná zpráva o plnění DKRVO za rok 2021 – výzkumné úkoly CENIA, s.2).

5.2.3.2. Účelová podpora

V roce 2021 se CENIA zapojila v programu Prostředí pro život do dvou výzkumných konsorcií – SEEPIA a CEVOOH. Zapojení mělo umožnit posílit linie výzkumu a vytvořit kritickou masu výzkumníků pro dané oblasti.

CENIA je hlavním příjemcem projektů:

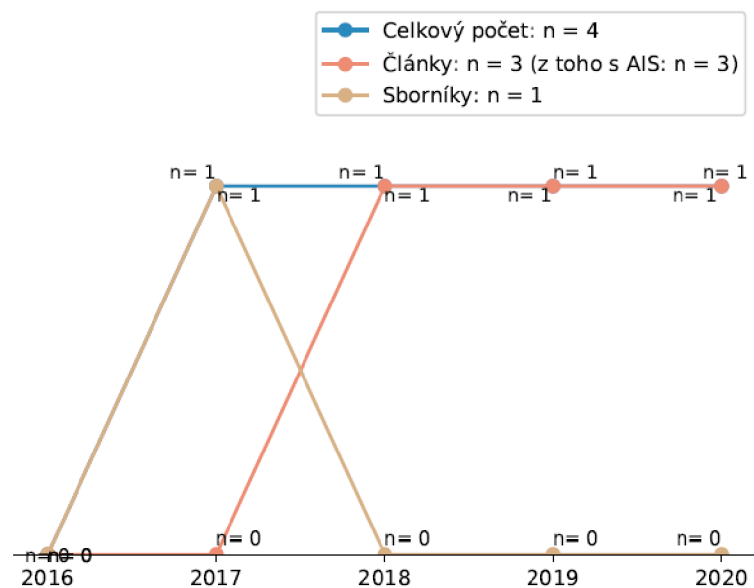
- **Centrum environmentálního výzkumu: Odpadové a oběhové hospodářství a environmentální bezpečnost** z programu Prostředí pro život, podprogramu 3, kde měla na rok 2021 rozpočet téměř 3,96 mil. Kč.
- **Centrum socio-ekonomického výzkumu dopadů environmentálních politik**, kterého je hlavním koordinátorem v rezortu životního prostředí, je popsán výše. Projekt má rozpočet 145 mil. Kč, pro CENIA má na rok 2021 v rozpočtu 406 tisíc Kč⁵⁴.

5.2.3.3. Excellence VaVal

Počet výstupů evidovaných ve WoS je za 2021 nízký. Na základě bibliografické analýzy RVVI se za rok 2016-2020 se jednalo o 4 publikace.

⁵⁴ www.isvavai.cz/CEP

CENIA, česká informační agentura životního prostředí (2016 - 2020, databáze WoS)

Graf 5 Výsledky CENIA publikované ve WoS v letech 2016-2020, www.hodnoceni.cz

Aby CENIA doložila, že i v roce 2021 pokračovala v tvorbě řady celospolečensky přínosných a využitelných výstupů, popisuje využití a přínos jednotlivých výzkumných úkolů v podkapitolách k těmto úkolům v Průběžné zprávě k plnění DKRVO.

Zpráva k tomu dále uvádí:

„V roce 2021 došlo k dalšímu významnému rozvoji Archivu satelitních dat, v jehož rámci byly naprogramovány čtyři nové softwarové moduly a dvě nové aplikace (Rastrová data; Aplikace na vizualizaci analýz družicových dat) na základě vývoje vlastních softwarových nástrojů – výstupy z Archivu satelitních dat již využívají i organizace resortu MŽP pro své aplikace a analýzy zaměřené na monitoring životního prostředí, a dokonce již i některá akademická pracoviště pro své výzkumné účely.

Byla dokončena a vydána rozsáhlá recenzovaná publikace „TVÁŘ ČESKÉ KRAJINY V PROSTORU A ČASE: Mapování CORINE Land Cover 1990–2018 v socioekonomických souvislostech“ s cílem podpory evidence-based policy a zdůraznění problematiky interakcí socioekonomických souvislostí změn krajinného pokryvu.“ (CENIA, 2021, s. 5)

5.2.3.4. Relevance VaVal

Následující příklady patří mezi výsledky s vysokou mírou společenské relevance CENIA v roce 2021:

- „dokončení harmonizace indikátorových sad využívaných v oblasti životního prostředí,
- vydání recenzované publikace „TVÁŘ ČESKÉ KRAJINY V PROSTORU A ČASE: Mapování CORINE Land Cover 1990–2018 v socioekonomických souvislostech“ s cílem podpory evidence-based policy a zdůraznění problematiky socioekonomických souvislostí změn krajinného pokryvu,
- dokončení Prognózy produkce vybraných skupin odpadů,
- dokončení Návrhu monitorovacího programu pro sledování složení směsného komunálního odpadů,
- dokončení Metodiky pro výpočet emisí skleníkových plynů při otevřeném spalování odpadů a Metodiky výpočtu emisí skleníkových plynů pro anaerobní zpracování odpadů“(CENIA, 2021, s.6).

V oblasti relevance je dobré uvést, že CENIA je dlouhodobě velmi dobře etablována v rámci mezinárodních struktur, jak uvádí Průběžná zpráva k plnění DKRVO za rok 2021:

„I v roce 2021 aktivně plnila svou úlohu v Evropské informační a pozorovací síti pro životní prostředí (EIONET), dále v síti EPA (The European Network of the Heads of Environment Protection Agencies), a také z pozice národního kontaktního místa pro Infrastrukturu pro prostorové informace v Evropě (INSPIRE). V roce 2021 se CENIA podařilo uspět hned v několika Evropských tematických střediscích (ETC) zřizovaných Evropskou agenturou pro životní prostředí coby expertní centra pro jednotlivé prioritní oblasti EEA.“ (CENIA, 2021, s.42)

5.2.4. Česká geologická služba (ČGS)

Česká geologická společnost je **příspěvkovou organizací** Ministerstva životního prostředí.

Účelem ČGS je dle zřizovací listiny „výkon státní geologické služby na území České republiky na základě povolení Ministerstvem životního prostředí podle § 17 zákona č. 62/1988 o geologických pracích v platném znění“ (MŽP, 2017, s.1).

Dle Aktualizované Koncepce VaVaI MŽP je

„posláním České geologické služby, jejíž historie sahá až do roku 1919, je výkon státní geologické služby v České republice. I když se charakter instituce, stejně jako její název, v průběhu času vyvíjel, její hlavní poslání a s ním spojené jedinečné postavení ve společnosti přetrvává. Česká geologická služba sbírá a zpracovává údaje o geologickém složení státního území a předává je správním orgánům pro politická, hospodářská a ekologická rozhodování. Poskytuje všem zájemcům regionální geologické informace.“ (MŽP, 2022, s.49)

Podrobné informace lze nalézt na webové stránce <http://www.geology.cz/extranet>.

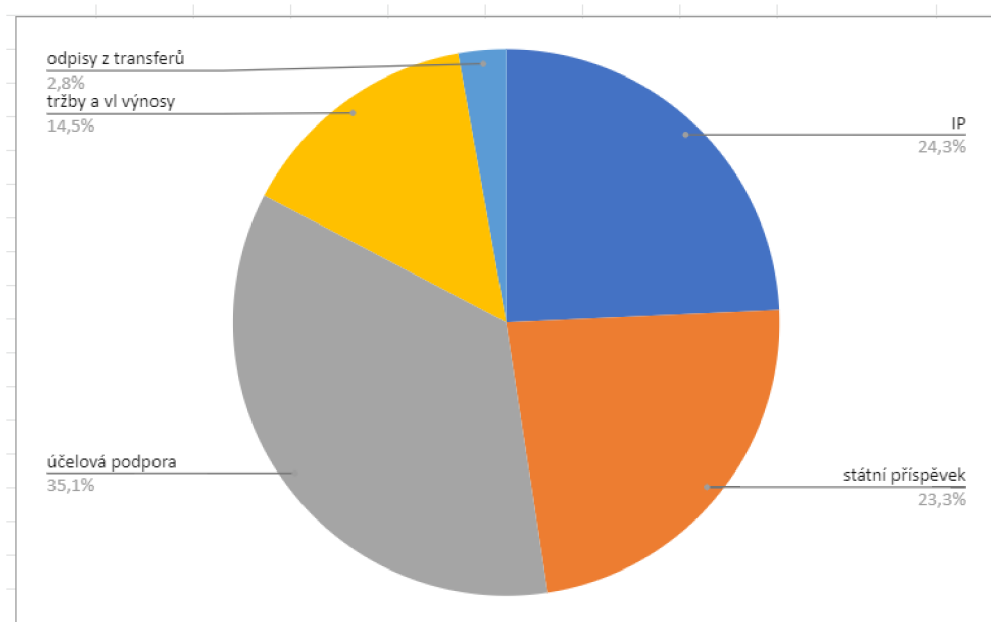
V DKRVO uvádí ČGS svoji vizi „být pilířem českého státu v poskytování geovědních informací pro rozhodování ve věcech přírodních zdrojů, rizik a udržitelného rozvoje a na základě vysoké odbornosti posilovat svoje postavení vůdčí výzkumné instituce v oboru věd o Zemi.“ (ČGS, 2017, s.8)

ČGS je organizací s více než 300 zaměstnanci.

5.2.4.1. Státní prostředky čerpané prostřednictvím rozpočtové kapitoly MZP

Roční příspěvek na provoz od zřizovatele je základem financování jejího provozu, dalším příjmem je institucionální podpora.

Podíl státních příspěvků na celkových výnosech organizace ukazuje následující graf.

Graf 6 Struktura výnosů ČGS v roce 2021, Výroční zpráva ČGS za 2021

5.2.4.2. Účelová podpora

ČGS se podílí na mnoha projektech **účelové podpory**. Mezi dlouhodobé (2021-2026) projekty podporované z projektu Prostředí pro život, podprogram 3 patří:

- **Centrum pro krajinu a biodiverzitu**, který je popsán výše a pro ČGS měl v rozpočtu 2, 626 mil.Kč.
- **Integrovaný systém výzkumu, hodnocení a kontroly kvality ovzduší**, který má rozpočet 263 mil. Kč a hlavním příjemcem je ČHMÚ. Rozpočet pro ČGS na 2021 byl 3,67 mil. Kč.
Mezi další příjemce projektu patří České vysoké učení technické v Praze / Fakulta elektrotechnická, Univerzita Karlova / Centrum pro otázky životního prostředí, Ústav chemických procesů AV ČR, Ústav informatiky AV ČR , Vysoká škola báňská - Technická univerzita Ostrava / Výzkumné energetické centrum, Výzkumný ústav Silva Taroucy pro krajinu a okrasné zahradnictví.
- **Predikce, hodnocení a výzkum citlivosti vybraných systémů, vlivu sucha a změny klimatu v Česku**, kde je hlavním příjemcem

ČHMÚ a rozpočet projektu 344 mil. Kč. Pro ČGS je v rozpočtu 5,98 mil. Kč na rok 2021.

Mezi další příjemce patří PROGEO, s.r.o., Univerzita Karlova / Matematicko-fyzikální fakulta, Ústav fyziky atmosféry AV ČR, Ústav výzkumu globální změny AV ČR, VÚV TGM.

- **Horninové prostředí a suroviny**, jehož je hlavním příjemcem ČGS a má rozpočet 212 mil. Kč. Pro ČGS v něm bylo pro 2021 rozpočtováno 26 mil. Kč.

Mezi další příjemce projektu patří DIAMO státní podnik, Ústav struktury a mechaniky hornin AV ČR a Vysoká škola báňská - Technická univerzita Ostrava / Hornicko-geologická fakulta.⁵⁵

Kromě mnoha běžících projektů bylo zahájeno v roce 2021 5 dalších projektů s podporou poskytovanou Technologickou nebo Grantovou agenturou ČR

5.2.4.3. *Excellence VaVal*

Kumulativní oborové bibliometrické analýzy v dominantním oboru „Earth and environmental sciences“ s výsledky uplatnění do roku 2020 ukázaly, že se Česká geologická služba řadí jako jediná resortní instituce MŽP mezi nejvýznamnější výzkumné organizace v ČR s největším počtem výsledků v prvním decilu a kvartilu (podle analýzy dat z WoS na 5. místě na seznamu nejvýznamnějších organizací s největším počtem výsledků v prvním decilu a na 5. místě v prvním kvartilu).

Publikační výsledky jsou ve svém oboru výrazně nad národním i mezinárodním mediánem a odrážejí významnou mezinárodní spolupráci, což svědčí o stabilní vysoké kvalitě vědecké produkce v ČGS.

Průběžná zpráva k DKRVO za rok 2021 uvádí, že pracovníci ČGS v tomto období vytvořili celkem 197 výstupů kategorií RIV (viz následující tabulka). Z celkového počtu výstupů je 112 článků v odborných periodikách (z toho 31 vytištěných a 71 on-line v kategorii impaktovaných WOS, 5 on-line v kategorii SCOPUS a 5 ostatních), 9 odborných knih, 5 kapitol v odborné knize, 20 specializovaných map s

⁵⁵ www.isvavai.cz/cep

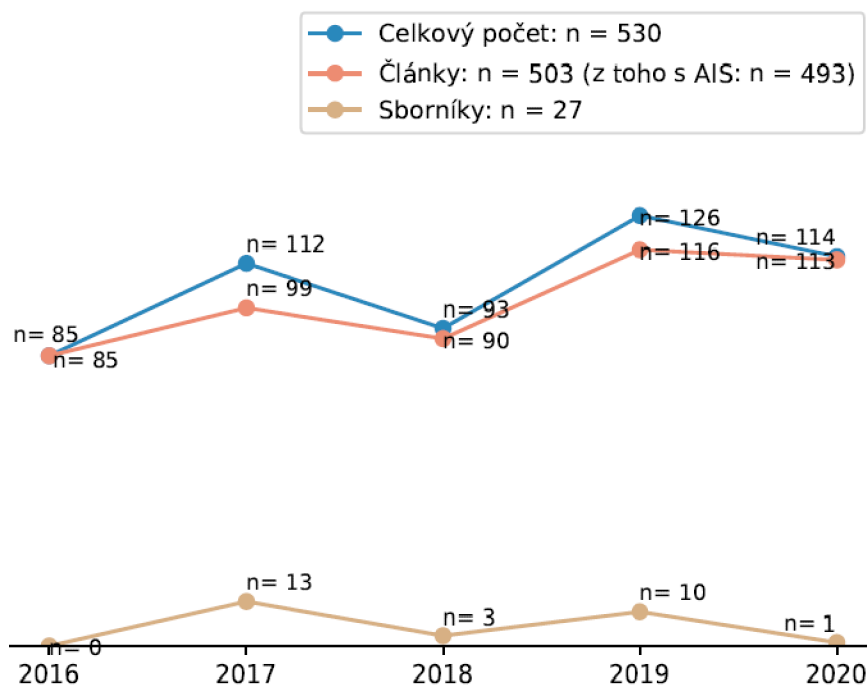
odborným obsahem, 17 výstupů v kategorii software a 15 zorganizovaných akcí typu konference/workshop/výstava:

Druh výsledku	Kategorie	Počet 2021
Článek v odborném periodiku	J	112
Odborná kniha	B	9
Kapitola, resp. kapitoly v odborné knize	C	5
Stať ve sborníku	D	0
Ostatní výsledky, které nelze zařadit do žádného z výše uvedených druhů výsledku	O	11
Specializované mapy s odborným obsahem	L	20
Software	R	17
Audiovizuální tvorba	A	4
Výzkumná souhrnná zpráva	V	4
Uspořádání (zorganizování) konference	M	5
Uspořádání (zorganizování) workshopu	W	9
Uspořádání (zorganizování) výstavy	E	1

Tabulka 6 Počty výsledků ČGS v kategoriích RIV, Průběžná zpráva k DKRVO za rok 2021

O excelenci svých výstupů se ČGS snaží dlouhodobě, což dokazuje bibliometrická zpráva za roky 2016-2020 a následující graf:

Česká geologická služba (2016 - 2020, databáze WoS)

Graf 7 Výstupy ČGS ve WOS v letech 2016-2020, www.hodnoceni.cz

5.2.4.4. Relevance VaVaI

V Průběžné zprávě k plnění DKRVO za rok 2021 se ČGS k relevanci svého výzkumu nevyjadřuje, ale zmiňují ji oponenti hodnotící každoročně DKRVO v rámci hodnocení VaV podle metodiky 17+ ve svých oponentských posudcích. Oponenti zdůrazňují, že relevance výzkumu ČGS je mimořádná. Pro státní správu jsou mimo výše uvedeného cenné aktivity v oblasti hodnocení horninového prostředí pro budoucí úložiště jaderného odpadu, kde ČGS poskytuje neocenitelné služby v oblasti 3D geologických modelů. Dále jsou významné aktivity v oblasti surovinové základny, geoenergií, výzkumu klimatických změn a další.

Oponenti vyzdvihují široký záběr témat ČGS, který umožňuje širokou aplikaci jak přímo v praxi, tak i v dalších projektech. Výstupy jsou tak bezprostředně využitelné i pro veřejnost, která nemá geologické vzdělání. Ke společenské relevanci uvádí i spolupráci s vysokými školami a zapojení pracovníků ČGS do výuky na vysokých školách. ČGS vytváří i osvětové produkty zacílené na širokou veřejnost, a to napříč věkovými skupinami. Klíčová je i role ČGS pro státní správu – jedná se o oblasti geologie, hydrogeologie a biodiverzity. (MŽP, 2022)

5.2.5. Český hydrometeorologický ústav (ČHMÚ)

Základním účelem příspěvkové organizace ČHMÚ, jehož historie sahá do období let 1919–1920, je dle zřizovací listiny „*vykonávat funkci ústředního státního ústavu České republiky pro obory kvalita ovzduší, hydrologie, jakost vody, klimatologie a meteorologie, jako objektivní odborné služby poskytované přednostně pro státní správu.*“ (MŽP, 2020, s.1) Hlavními předměty činností ČHMÚ v uvedených oborech jsou podle zřizovací listiny:

- „*racionálně, věcně a ekonomicky integrovat výkon státní služby;*
- *zřizovat a provozovat měřicí stanice a sítě s využíváním telekomunikačních sítí (státní pozorovací sítě pro sledování kvalitativního a kvantitativního stavu atmosféry a hydrosféry a příčin vedoucích k jejich znečištění nebo poškozování);*

- odborně zpracovávat výsledky pozorování, měření a monitorování;
- vytvořit a spravovat databáze o stavu a kvalitě ovzduší a o zdrojích jeho znečišťování, jakož i o stavu a vývoji atmosféry a o množství a kvalitě vody;
- poskytovat předpovědi a výstrahy upozorňující na výskyt nebezpečných hydrometeorologických jevů; a
- provádět a koordinovat vědeckou a výzkumnou činnost v příslušných oborech“ (MŽP, 2020, s.1-2).

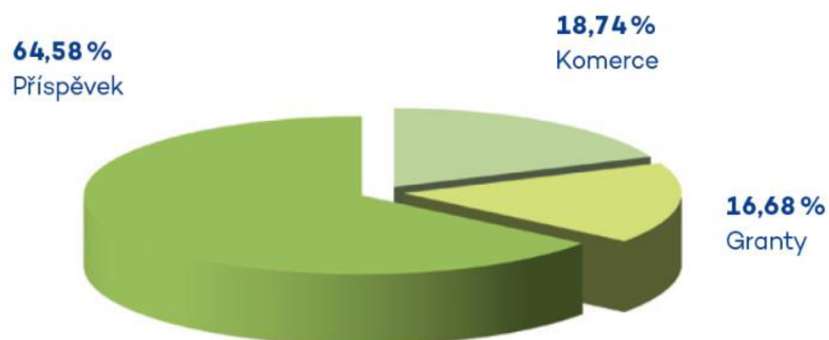
Ústav má pobočky v Praze, Českých Budějovicích, Plzni, Ústí nad Labem, Hradci Králové, Brně a Ostravě. Podrobné informace lze nalézt na webové stránce <https://www.chmi.cz/>

ČHMÚ má přes 700 zaměstnanců, ale do VaVaI je zapojeno cca 180 z nich.⁵⁶

5.2.5.1. Státní prostředky čerpané prostřednictvím rozpočtové kapitoly MŽP

Podíl státních příspěvků na výnosech⁵⁷ organizace ukazuje následující graf:

Výnosy

Graf 8 Výnosy ČHMÚ v roce 2021, Výroční zpráva ČHMÚ za rok 2021

⁵⁶ 176 výzkumných pracovníků (bez techniků) v roce 2021

⁵⁷ Mezi převažující činnosti ČHMÚ patří transfer znalostí při podpoře kritické infrastruktury státu a další odborné podpoře veřejné správy.

5.2.5.2. Účelová podpora

Účelovou podporu čerpá ČHMÚ zejména v projektech vypisovaných Technologickou agenturou ČR, Ministerstvem zemědělství a Ministerstvem vnitra. V roce 2021 se ČHMÚ podílel na řešení 20 projektů v pozici hlavního příjemce či spolupříjemce.

Čtyři projekty podpořené Technologickou agenturou ČR, na jejichž řešení se ČHMÚ podílí, spadá do 1., 2., resp. 3. veřejné soutěže programu na podporu aplikovaného výzkumu a experimentálního vývoje Prostředí pro život a šest do programů BETA2, THÉTA a DOPRAVA 2020+.

ČHMÚ je hlavním příjemcem dvou projektů z programu Prostředí pro život **podprogram 3**, které již byly výše popsány:

- **Predikce, hodnocení a výzkum citlivosti vybraných systémů, vlivu sucha a změny klimatu v Česku**, který měl pro ČHMÚ v roce 2021 rozpočet 19,3 mil. Kč.
- **Integrovaný systém výzkumu, hodnocení a kontroly kvality ovzduší**, který měl pro ČHMÚ na 2021 rozpočet 20,8 mil. Kč

ČHMÚ se dále jako spolupříjemce podílí i na dalších dvou projektech podpořených Technologickou agenturou ČR v programu Prostředí pro život (2020-2026):

- **Vodní systémy a vodní hospodářství v podmínkách změny klimatu** hlavního příjemce VÚV TGM v.v.i., kde pro ČHMÚ na 2021 bylo 6,9 mil. Kč.
- **Centrum pro krajinu a biodiverzitu** hlavního příjemce Výzkumného ústavu Silva Taroucy pro krajinu a okrasné zahradnictví, v.v.i., kde pro ČHMÚ na 2021 bylo v rozpočtu 1,3 mil. Kč.⁵⁸

⁵⁸ www.isvavai/cep

ČHMÚ je jako jediná VO rezortu MŽP součástí velké výzkumné infrastruktury ACTRIS-CZ⁵⁹, která se zaměřuje na problematiku regionální úrovně kvality ovzduší ČR a v širší perspektivě i ve střední Evropě.

ACTRIS-CZ poskytuje odborné výstupy na poli atmosférických věd, zejména výzkumu atmosférických aerosolů, oblaků a reaktivních plynů.

„Kapacity ACTRIS-CZ tvoří NAOK (Národní atmosférická observatoř Košetice) a technologické vybavení a příslušenství partnerských institucí podílejících se na provozu. Některé měřené parametry ACTRIS-CZ jsou ve svém oboru v rámci ČR unikátní. Jedná se o automatická měření fyzikálních a chemických vlastností atmosférických aerosolů, volatilních organických látek, bazických kationtů v ovzduší a kontinuální měření vertikálního gradientu meteorologických parametrů na 250 m vysokém stožáru. ACTRIS-CZ je unikátní nejen v ČR, ale také ve světovém měřítku, a to díky dlouhodobému integrovanému monitoringu perzistentních organických látek. Jedinečnost ACTRIS-CZ dokládá multidisciplinární potenciál tvořený dlouhodobým partnerstvím 4 hostitelských výzkumných organizací s navzájem se doplňujícími expertízami, propojení výzkumu atmosféry s dalšími složkami přírodního prostředí v rámci integrovaného monitoringu, třicetiletá homogenní řada měření, nově vybudovaný 250 m vysoký atmosférický stožár, který slouží primárně pro výzkumné účely, a úzká vazba mezi terénními měřeními a dostupnými kapacitami akreditovaných laboratoří.“ (MŠMT, n.d.)

5.2.5.3. *Excellence VaVaI*

Podle Průběžné zprávy o plnění DKRVO v roce 2021 se počet publikovaných výsledků publikovaných v Informačního systému výzkumu, experimentálního vývoje a inovací se významně nezvyšuje, ale zvyšuje se počet článků v odborném periodiku (až o 60%) a počet článků v databázích WoS, resp. SCOPUS (druhy J/A a J/B⁶⁰) se zvýšil na více než dvojnásobek oproti průměru z předchozích tří let. Pokles počtu

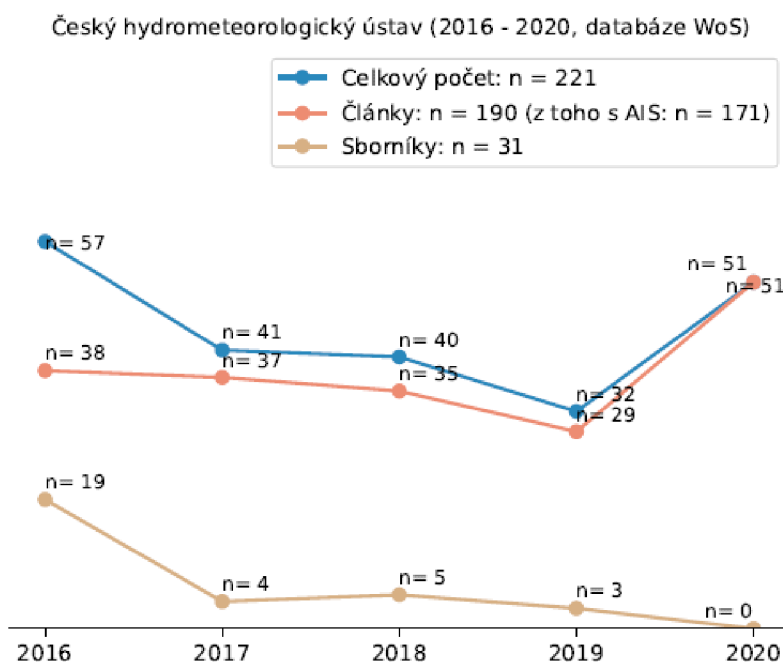
⁵⁹ <https://www.actris-ri.cz/>

⁶⁰ Definice druhů výsledků:

<https://www.vyzkum.cz/FrontClanek.aspx?idsekce=799796&ad=1&attid=915665>

výsledků druhů D a O ukazuje zvýšení kvality výzkumu v ČHMÚ. Zpráva dále konstatuje, že za tím stojí zlepšení organizace většiny výzkumných činností účinnějším využíváním projektového řízení a aktivní práce s lidskými zdroji. (ČHMÚ, 2021)

Bibliometrická zpráva RVVI za období 2019-2020 poskytuje následující výsledky:

Graf 9 Výsledky ČHMÚ publikované ve WoS v letech 2016-2020, www.hodnoceni.cz

5.2.5.4. Relevance VaVal

K relevanci se Průběžná zpráva o plnění DKRVO ČHMÚ za rok 2021 vyjadřuje následovně:

„Výzkum ČHMÚ je směřován k navržení systému konkrétních legislativních, institucionálních a informačních opatření na minimalizaci rizik přírodního původu či rizik plynoucích z činností člověka.“ (ČHMÚ, 2021, s.12)

„Vynakládané prostředky jsou v ČHMÚ prioritně využívány na výzkum související s lepším popisem procesů probíhajících v atmosféře a v hydrosféře a ke zkvalitňování předpovídání jevů, k nimž v atmosféře a v hydrosféře dochází. Důraz při výzkumné činnosti ústavu je kladen na zkvalitnění odborných výstupů ČHMÚ pro potřeby rezortu MŽP v oblasti zajištění meteorologických, klimatologických a hydrologických

*služeb a služeb v ochraně ovzduší a pro potřeby informování
Veřejnosti“.*(ČHMÚ, 2021, s.12-13)

Dále Průběžná zpráva uvádí jako jeden z nejvýznamnějších výsledků ČHMÚ v roce 2021 zpracování Souhrnné zprávy k vyhodnocení tornáda na jihu Moravy 24. 6. 2021. Tato zpráva byla vypracována kolektivem autorů v rámci širší národní i mezinárodní spolupráce ČHMÚ. Informace, které byly v rámci zprávy analyzovány a zpracovány byly shromážděny týmy, ale i dalšími subjekty včetně veřejnosti. Hlavním výsledkem analýzy byly návrhy na zlepšení předpovědi nebezpečných jevů spojených s konvektivními bouřemi, návazně jak šířit výstrahy před nimi, a to srozumitelně a využitelně. Další závěry se týkaly zlepšení a zintenzivnění komunikace. (ČHMÚ, 2021)

Z Průběžné zprávy lze také vyčíst, že ČHMÚ je dobře vybaven moderní technikou, která je průběžně obnovována a vylepšována a je na špičkové evropské úrovni. ČHMÚ mimo jiné spolupracuje s národními meteorologickými službami ostatních evropských zemí. Spolupráce je zaměřená na harmonizaci radarových měření a koordinaci mezinárodní výměny dat.

5.3.Porovnání rezortních VO po oborech

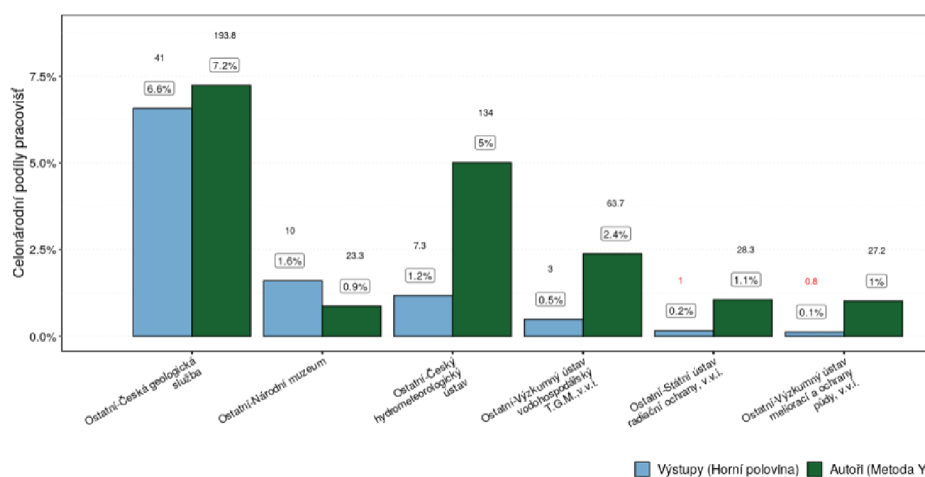
Zajímavá jsou porovnání rezortních VO po jednotlivých oborech, kde je vidět, kolika procenty se podílí VO počty svých výzkumníků na celkovém množství výzkumníků v daném oboru v České republice a jak se tito výzkumníci podílí na všech výsledcích v časopisech indexovaných databází WoS JCR⁶¹ s přiřazenou hodnotou AIS.

Tuto oborovou publikační výkonnost a autory VO v ČR v letech 2017-2020 vytvořilo Centrum pro ekonomický výzkum a doktorské studium CERGE-EI a je přístupná na jeho webových stránkách <https://ideaapps.cerge-ei.cz/Performance/>.

⁶¹ Journal Citation Reports je unikátní citační databáze společnosti Clarivate Analytics, umožňující pomocí citačních vazeb vyhledávat nejcitovanější časopisy daných oborů, hodnocení dopadu vědeckých výstupů a další analýzy

Níže je uvedeno umístění VO v rezortu MŽP mezi výsledky v horní polovině množiny impaktovaných časopisů pro obor Earth and related environmental sciences a pro případ CENIA v oboru Economics and Businesses.

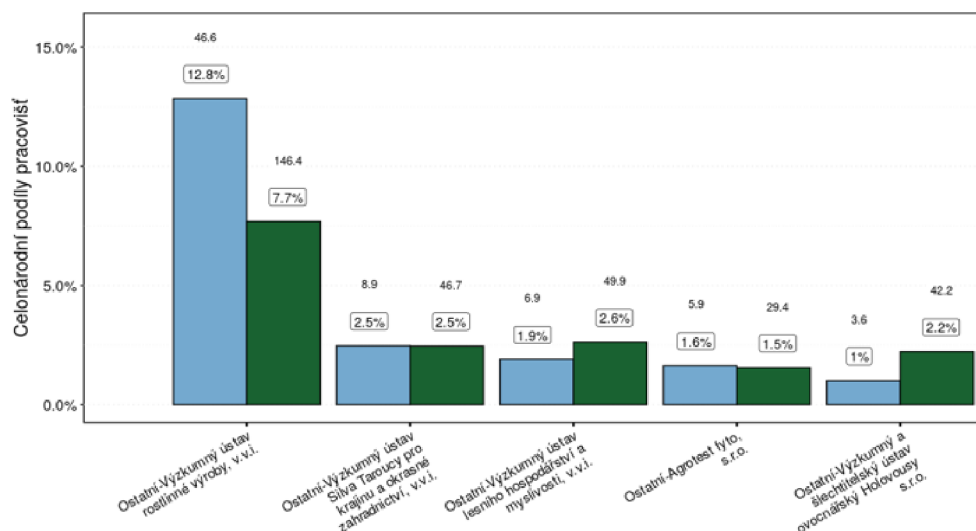
(Počty výzkumníků odvozuje CERGE-EI od počtu publikujících výzkumníků dané Rezortní VO v databázi RIV).

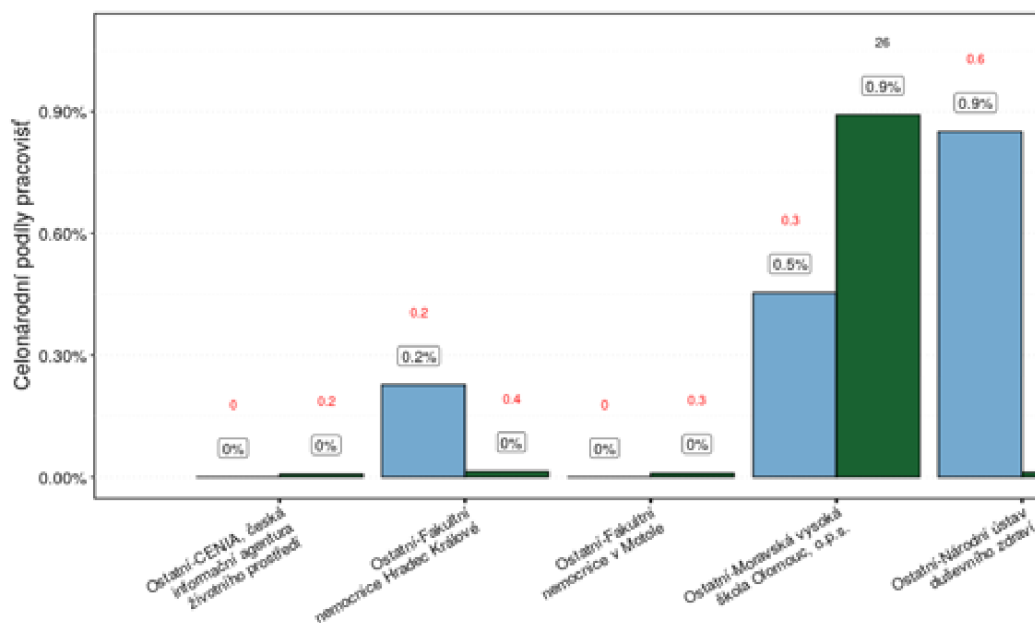
Graf 10 Celonárodní oborové podíly Autorů a výstupů VaV v RIV v procentech v oboru Earth and related environmental sciences, CERGE-EI

Například, v případě ČGS graf ukazuje, že v daném oboru se tato organizace podílí v roce 2021 7,2 % na počtu všech výzkumníků a tato výzkumníci vyprodukovali v roce 2021 6,6 % všech výsledků, které se umístily v horní polovině časopisů pro daný obor. Obdobně ukazuje tento graf umístění ČHMÚ a VÚV TGM.

Obdobně ukazuje graf 12 umístění VÚKOZ a poslední graf 13 umístění CENIA.

Graf 11 Celonárodní oborové podíly Autorů a výstupů VaV v RIV v procentech v oboru Earth and related environmental sciences, CERGE-EI

Graf 12 Celonárodní oborové podíly Autorů a výstupů VaV v RIV v procentech v oboru Economics and Business, CERGE-EI

5.4.Dílní závěry

Níže uvedené dílní závěry vycházejí jednak ze seznámení se s dokumenty a dostupnými informacemi o VO rezortu MŽP, ale také z rozhovorů se zástupci vedení těchto organizací. Závěry z rozhovorů

jsou shrnuty v Příloze 1 této práce a organizace je měly k dispozici k připomínkám.

- Výzkumné organizace rezortu MŽP představují v současnosti velmi dobré zázemí pro většinu rezortní činnosti – ČHMÚ (kvalita ovzduší, meteorologie, klima), VÚV TGM (voda), VÚKOZ (biodiverzita, obnovitelné zdroje energie), ČGS (geologie, půda), CENIA (stav životního prostředí, udržitelná společnost, Jednotný informační systém o životním prostředí, odpady).

- Oblast životního prostředí patří mezi nejrozsáhlejší ve sdílené kompetenci EU a členských států. MŽP zajišťuje realizaci velkého počtu evropských cílů a musí reagovat na dynamický vývoj, ke kterému v posledních letech dochází nejen v oblasti ochrany životního prostředí, ale celého směřování rozvoje evropské společnosti z hlediska udržitelného rozvoje a do roku 2050 dosažení uhlíkové neutrality. **Podpora poskytovaná MŽP na DKRVO jeho výzkumným organizacím tomu neodpovídá. Vyšší institucionální podpory všechny organizace komentují jako nedostatečnou.**

Institucionální podpora na DKRVO slouží jako dlouhodobý základ pro naplnění všech tří rolí resortních výzkumných organizací, tj. realizaci výzkumu, transfer znalostí a pro centra soustřeďující know-how. Je třeba brát ohled nejen na kvalitu výzkumných výsledků, ale také na rozsah znalostí, které je třeba získávat pro odbornou podporu veřejné správy.

Jednotlivá dílčí řešení lze objednat u jiných VO, vždy se ale jedná o dílčí řešení, svého druhu zakázku. Toto lze realizovat např. prostřednictvím programu BETA (1,2) TA ČR nebo Programu pro život.

- Porovnání resortních VO ukazuje potřebnost zabývat se ohodnocením významu a dopadů výsledků výzkumu, který je prováděn ve veřejném zájmu, tj. nejen pro veřejnou správu, ale je uplatnitelný v celém veřejném sektoru. Toto je velkou výzvou pro hodnocení na úrovni resortu i RVVI (upřesnění metodiky M17+).

- Všechny organizace ve svých zprávách kladou důraz na aplikovaný výzkum a snahu výstupy a typy výsledků naplnit role resortních VO.

Odpovídá tomu komentář VÚKOZ k analýze v Modulu 1 v Průběžné zprávě k DKRVO za rok 2021:

VÚKOZ, v. v. i. se drží instrukcí Komise pro hodnocení výzkumných organizací a jako VO orientovaná na aplikovaný výzkum přihlašuje výsledky ve struktuře reflektující její misi a zahrnující průřez jednotlivými oblastmi výzkumu VÚKOZ, v. v. i., resp. jejími výzkumnými odbory, čímž vědomě redukuje počet vybraných bibliometrizovatelných výstupů (článků Jimp).

- Rezortní výzkumné organizace se liší velikostí, právní formou (v jiných rezortech je tato různorodost ještě pestřejší), historií i dobou, po kterou jsou evidovanou výzkumnou organizací. Liší se financováním provozu i skladbou zdrojů pro financování VaVaI.

VO chtějí v metodice hodnocení VaVaI klást větší důraz na respektování různých poslání VO a výše popsaných rozdílů mezi nimi.

- Organizace se shodují, že ačkoliv je mezinárodní srovnání podstatné a motivující, důležitější než počet článků v impaktovaných časopisech jsou výstupy s užitkem a přínosem pro daný rezort. Otázka, jak takový užitek a dopad výsledku měřit, by stála za další hlubší rozpracování.

- VO chtějí shodně klást důraz na aplikovaný výzkum, systematické provádění základního výzkumu je spíše výjimkou, je obsaženo v činnosti České geologické služby.

- Pro poskytování kvalitní odborné podpory rezortu MŽP potřebují výzkumné organizace zajištění co nejstabilnějšího financování. Zatímco státní příspěvkové organizace dostávají příspěvek na činnost, u veřejných výzkumných organizací hrají významnou roli smlouvy uzavřené se zřizovatelem na provádění a poskytování činností a služeb na podporu výkonu státní správy. Tyto činnosti lze považovat za transfer znalostí získaných výzkumem. Dlouhodobost takových smluv je prospěšná pro obě strany.

6. Závěr

Cílem diplomové práce je optimalizace podpory VaVaI jako zdroje nových řešení pro ochranu životního prostředí a udržitelný rozvoj prostřednictvím rezortních výzkumných organizací (VO) MŽP. Práce přináší odpovědi na výzkumnou otázku, jak by se měla metodika

hodnocení rezortních organizací (MŽP), zabývajících se výzkumem, upravit,

- aby rezortní organizace prováděly kvalitní a mezinárodně dobře hodnocený výzkum,
- zabývaly se aplikovaným výzkumem s aplikovatelnými výsledky,
- mohly lépe podporovat stát v jeho odborných rozhodnutích,
- přinášely nová řešení pro ochranu životního prostředí.

Vzhledem k tomu, že metodika hodnocení VO rezortu MŽP stejně jako ostatních rezortů vychází ze současné Metodiky M17+ a navazuje na předcházející způsoby a metodiky hodnocení, zabývá se teoretická část práce nejprve historií hodnocení VaVaI v České republice a rolí rezortních organizací v prostředí VaVaI.

Součástí této části je diskuse nad závěry a doporučeními IPN metodiky, projektem z let 2012-2015, jehož cílem bylo vytvořit návrh nového systému hodnocení a financování výzkumu, vývoje a inovací v České republice. Některá jeho doporučení aktuálně platná Metodika M17+ reflektuje.

Kapitola Implementace metodiky M17+ v rezortu MŽP a MZe se věnuje implementaci Metodiky M17+ konkrétně do těchto dvou rezortů. Porovnání ukazuje významné rozdíly v implementaci. Po aktualizaci metodik po prvním pětiletém období jsou rozdíly menší, ale pořád významné. Příkladem může být nastavení závislosti motivační složky k výši institucionální podpory, kritéria hodnocení VO nastavovaná poskytovatelem, proces každoročního hodnocení nebo šablona DKRVO.

Praktická část práce se zabývá pěti výzkumnými organizacemi zřízenými MŽP. Poskytuje ucelený pohled na jejich odborné zaměření, účel zřízení, institucionální a účelovou podporu, relevanci a excelenci výzkumu.

V Příloze 1 jsou zaznamenány Závěry ze strukturovaných rozhovorů se zástupci vedení rezortních VO MŽP.

Mezi podnětné závěry, na kterých se VO shodly, patří:

- Potřeba navýšit stabilní složku financování rezortních VO.

- Při hodnocení a zejména škálování VO by měl poskytovatel respektovat jejich odlišnosti.
- Zavedení metodiky M17+ je pozitivní změnou a je kvitováno, že nahradila tzv. „kafemlejek“.
- M17+ je implementována v rezortech nejednotně v důsledku absence návodu od RVVI/KHV, jak tuto úlohu uchopit.
- V prostředí ČR je řada různorodých VO a bylo by užitečné analyzovat jejich jasné zaměření, přínosy a vhodnost právní formy.
- Výsledky výzkumu je potřeba posuzovat především dle jejich přínosu rezortu a ne podle impact faktoru časopisu, ve kterém byly výstupy publikovány.
- V oblasti implementace metodiky hodnocení VaVaI MŽP není dosavadní způsob přidělování motivační složky motivační, není srozumitelná vazba na škálování a přidělenou výši institucionální podpory, dochází k vzájemnému porovnávání velmi odlišných VO a struktura DKRVO neodpovídá kritériím, podle kterých oponenti VO hodnotí.
- Hodnocení VO je administrativně náročné, aniž by bylo jasné, jak poskytovatel se všemi poskytnutými informacemi pracuje.

V Příloze 2 jsou shromážděna data VO rezortů MŽP a MZe. Údaje poskytují základní představu o zdrojích financování VO, nákladech na výzkumné cíle, počtu výzkumníků a jejich podílu na celkovém počtu zaměstnanců, počtu výsledků na jednoho výzkumníka nebo podílu institucionální a účelové podpory, kterou VO čerpá. Data ukazují rozdíly mezi VO v rámci rezortů i mezi rezorty jako takovými, barevně jsou zdůrazněny extrémy a specifika, kterými by se mohli poskytovatelé dále zabývat. Data jsou posbírána z různých zdrojů, některé informace poskytly přímo VO. Bylo by užitečné v rámci samostatné úlohy se detailněji zabývat metodikou vykazování dat VO. Následně by bylo vhodné analyzovat údaje více do hloubky.

Na základě prostudované literatury a na základě teoretické a praktické části přináší diplomová práce závěry v následujících oblastech:

Povědomí a respekt k významu a poslání rezortních VO

Role rezortních VO je nezastupitelná, je nezbytná pro odborná i politická rozhodnutí a respekt k jejich významu není dostatečný.

Aby rezortní organizace mohly dobře plnit všechny své 3 role (role VO, role organizace transferující znalosti a role dlouhodobého soustředění know-how), které jsou definovány v kapitole Definice role rezortní výzkumné organizace, potřebují zajištění dostatečného a stabilního financování, spravedlivé a motivující hodnocení a jasně definovaný a finančně zajištěný vztah se svým zřizovatelem.

Budou-li rezortní VO své role dobře plnit, budou moci provádět kvalitní a mezinárodně dobře hodnocený výzkum, zabývat se aplikovaným výzkumem s aplikovatelnými výsledky a spolehlivě podporovat stát v jeho odborných rozhodnutích a přinášet nová řešení pro daný rezort.

Zajištění dostatečného a stabilního financování

V rezortu MŽP dostávají VO, které jsou veřejnými výzkumnými organizacemi, kromě účelové a institucionální podpory rovněž podporu ve formě pětiletých smluv na poskytování podpory státní služby. VO, které jsou státními příspěvkovými organizacemi, dostávají každoroční příspěvek na provoz.

V zajištění stabilního financování odborné podpory státní správy jsou dlouhodobé smluvní závazky mezi rezortní VO a zřizovatelem velkým přínosem. Obdobně je stabilizačním faktorem poskytování účelové podpory VaVal formou Programu pro život, zejména podprogramu 3. Z tohoto podprogramu jsou financovány projekty, které jsou mnohaleté, umožňují se soustředit na jedno téma a shromáždit dostatečné know-how v dané znalostní oblasti.

Pro rezortní VO MŽP by navýšení institucionální podpory bylo přínosem. Je to také jedním ze závěrů rozhovorů se zástupci VO rezortu MŽP. Konkrétně oblast životního prostředí patří mezi nejrozsáhlejší ve sdílené kompetenci EU a členských států. MŽP zajišťuje realizaci velkého počtu evropských cílů a musí reagovat na dynamický vývoj, ke kterému v posledních letech dochází nejen v oblasti ochrany životního prostředí, ale celého směřování rozvoje evropské společnosti v souladu s cíli udržitelného rozvoje a do roku 2050 k dosažení uhlíkové neutrality.⁶²

Výše podpory poskytované MŽP na DKRVO jím zřizovaných výzkumných organizací tomu neodpovídá.

⁶² Více viz Aktualizace koncepce VaVal MŽP a její přílohy

- Navýšení institucionální podpory by přispělo ke snížení vlivu rozdílů mezi rezortními VO.
V rezortu MŽP nejsou mezi VO tak výrazné rozdíly jako v některých jiných rezortech (jako například mezi VO zřízenými Ministerstvem kultury nebo Ministerstvem zemědělství). Přesto se liší zdroji financování, způsobem řízení, zaměřením na národní nebo mezinárodní výzkum, čistě aplikovaný nebo i základní a další. Zvýšení stabilní složky financování, kterou mohou organizace lépe využít podle vlastních potřeb a se zaměřením na svá specifika, sníží vliv rozdílů mezi nimi.
- Navýšení IP by pomohlo zajistit dosažení dlouhodobých cílů, a zároveň pružně reagovat na aktuální výzvy. Ruku v ruce by tak muselo dojít ke lepší specifikace cílů v DKRVO a tvorbě strategie společně mezi MŽP a VO.
- VO by se mohly více zaměřit na výzkumnou činnost a méně se soustředit na hledání finančních zdrojů. Samotní výzkumní pracovníci by nemuseli trávit podstatnou část své pracovní doby psaním návrhů projektů či administrací projektů probíhajících. Výzkumníci by měli větší jistotu v tom, že budou moci téma zkoumat dlouhodobě, zvýšila by se tak udržitelnost zkoumaného tématu a dlouhodobé soustředění know-how ve VO.
- Ubylo by případů, kdy je předmět výzkumu přizpůsobován tématu soutěže, z níž chce organizace čerpat účelovou podporu.

Pro zajištění efektivnosti poskytované podpory by bylo potřebné více se zaměřit na způsob hodnocení výsledků a přínosů výzkumu a stanovování výzkumných cílů v rámci DKRVO.

Úpravy implementace metodiky hodnocení VO

Historický vývoj metodik hodnocení VaVaI a VO v České republice dokazuje systematické úsilí o objektivní hodnocení kvality výzkumu. Dokazuje to i investice do rozsáhlé studie Metodika hodnocení ve výzkumu a vývoji a zásady financování (tzv. IPN metodika) v roce 2015.

Metodika M17+ převzala jen některá její doporučení a stálo by za to se znovu zabývat výsledky a doporučeními, která tato studie přinesla.

Metodika hodnocení rezortního VaVaI vychází z aktuálně platné Metodiky M17+. Ta přiznává speciální místo rezortním VO a snaží se přizpůsobit jejich posláním, která se liší od akademických institucí. Dále doporučuje poskytovatelům institucionální podpory metodiku pro rezorty přizpůsobit⁶³. Nechává na poskytovateli, jak nastaví váhy jednotlivých kritérií, kterými VO hodnotí.

Poskytovatelé včetně MŽP by měli tuto možnost více využívat a zvážit, zda škálovat podle stejné škály VO, které mají různé role a zaměření, jiné právní formy a různé finanční zdroje.

Větší přizpůsobení specifickým VO se dá dosáhnout různým vážením škálovacích kritérií. Tento přístup podporuje také IPN metodika, která doporučuje, aby se poskytovatel vždy zamyslel nad tím, co je cílem zlepšit v dané VO nebo skupině VO – zda výkonnost nebo v homogenní skupině vzájemnou konkurenci, zda je potřeba podpořit budování kapacit, zda podíl institucionální a účelové podpory odpovídá poměru základního a aplikovaného výzkumu, který VO provádí, zda je dle typu právní formy VO spíše blízko či dále od uplatnění výsledků na trhu atd. V případě rezortu životního prostředí je trhem veřejná správa a VO na sebe tematicky navazují a nekonkurují si.

V souladu se světovými trendy by bylo užitečné, kdyby vliv hodnocení v modulech M1 a M2 nebyl 50 %, jak na tom trvá RVVI, ale bylo by dobré konkrétně v této skupině VO více podpořit vliv modulů M3-M5 (MŽP by mělo podle toho upravit šablonu DKRVO). Při hodnocení v modulech M1-2 by bylo užitečné se více zaměřit na hodnocení aplikovatelnosti výsledků v praxi.

Metodiky hodnocení VaVaI včetně M17+ nedostatečně pracují s údaji o počtu výzkumných pracovníků VO. Nicméně na rozdíl od jiných segmentů, rezortní VO o tomto počtu přehled mají a údaje o FTE výzkumných pracovníků poskytují.

⁶³ Metodika M17+, str. 38, odstavec Zhodnocení DKRVO poskytovatelem hodnocením „peer review“ pomocí odborného poradního orgánu (3. fáze hodnocení)

Mezi další doporučení pro lepší nastavení metodiky hodnocení VaVaI a podpory rezortních VO zřízených MŽP patří:

- Motivační složka by měla korespondovat s výší institucionální podpory a odpovídat škálování, aby byla skutečně motivační.
- Dokumenty, kterými VO svůj výzkum dokládá (Šablona DKRVO, Průběžná zpráva o plnění DKRVO a Specifikace výzkumných cílů) by měly být co nejvíce v souladu se způsobem a kritérii hodnocení.
- Bylo by dobré zvážit množství povinných informací, které musí VO pravidelně poskytovateli předávat, zda je to pro hodnocení VaVaI skutečně nezbytné a přínosné, neboť představuje velkou každoroční administrativní zátěž. Jedná se zejména o detaily popisovaných výzkumných cílů.
- Rozšířit šablonu DKRVO o data potřebná pro hodnocení v modulech M3-5. Kritéria hodnocení VO některým oblastem pokrytým těmito moduly odpovídají, ale některá data pro kompletní hodnocení ve všech 3 modulech chybí. Příkladem mohou být chybějící informace o rozvoji organizace hodnocené v Modulu 4.
- Zařadit do šablony DKRVO požadavek na poskytnutí rozpočtu (a později nákladů) na zajištění výzkumného cíle.
- Zapojit všechny VO společně s vědeckou radou ministra životního prostředí do identifikace prioritních výzkumných cílů Programu pro život.

Během rozhovorů se zástupci VO vyvstala otázka, jak správně ohodnotit přínos a dopad výsledků výzkumu. Jak tuto otázku uchopit obecně a jak ji uchopit, jedná-li se o VaV ve veřejném zájmu a jak přínos výsledků takového výzkumu finančně vyjádřit. Jedná se o téma, které vyžaduje další výzkum a je již mimo rozsah této práce.

7. Literatura a zdroje

American Society for Cell Biology. (2012). *San Francisco Declaration on Research Assessment*. Dostupné z <https://sfdora.org/read/>

Bárta J. (2017). *Deset let Zákona o veřejných výzkumných institucích*. Právník, 2017(10), 915-927.

https://www.ilaw.cas.cz/upload/web/files/pravnik/issues/2017/10/7.GL_OSA_B%C3%A1rta_10_2017.pdf

Blažka, M. & Kraus, L. (2021). *Průvodce systémem veřejné podpory, vývoje a inovací v České republice –2021*. COMTES FHT a.s. a ČSNMT - Česká společnost pro nové materiály a Technologie <https://www.comtesfht.cz/media/document/pruvodce2021final-002.pdf>

Centrum pro ekonomický výzkum a doktorské studium CERGE-EI. *Oborová publikační výkonnost a autoři výzkumných organizací v ČR v letech 2007-2021*. Dostupné z <https://ideaapps.cerge-ei.cz/Performance/>.

Coalition for Advanced Research Assessment. (2022). *The Agreement on Reforming Research Assessment*. Dostupné z <https://coara.eu/agreement/the-agreement-full-text/>

Česká geologická služba. (2017). *Dlouhodobá koncepce rozvoje výzkumné organizace České geologické služby na období 2018–2022*. Dostupné z https://www.mzp.cz/cz/institucionalni_podpora_resort

Česká geologická služba. (2021). *Průběžná zpráva o plnění DKRVO v roce 2021*.

Česká geologická služba. (2021). *Výroční zpráva*.

Český hydrometeorologický ústav. (2021). *Výroční zpráva 2021*.

Český hydrometeorologický ústav. (2021). *Průběžná zpráva o plnění DKRVO v roce 2021–výzkumné úkoly*

Česká informační agentura životního prostředí. (2021). *Průběžná zpráva o plnění DKRVO za rok 2021 – výzkumné úkoly*.

Česká informační kancelář agentura životního prostředí. (2021). *Roční zpráva*.

Česko. (2022). *Zákon č. 130/2002 Sb., o podpoře výzkumu a vývoje z veřejných prostředků a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o podpoře výzkumu a vývoje)*. Citováno 1. 3. 2023.

Česko. (2019). *Zákon č. 341/2005 Sb. o veřejných výzkumných institucích*. Citováno 1. 3. 2023.

Česko. (2023). *Zákon č. 89/2012 Sb. občanský zákoník*. Citováno 1. 3. 2023.

Česko. (2022). *Zákon č. 2018/2000 Sb. o rozpočtových pravidlech a o změně některých souvisejících zákonů (rozpočtová pravidla) a jejím vystupování v právních vztazích*. Citováno 1. 3. 2023.

Česko. (2022). *Zákon č. 219/2000 Sb. o majetku České republiky a jejím vystupování v právních vztazích*. Citováno 1. 3. 2023. Česká republika.

Česko. (2022). *Zákon č. 134/2016 Sb. o zadávání veřejných zakázek*. Citováno 1. 3. 2023. Česká republika.

Hicks, D., Wouters, P., Waltman, L., De Rijcke, S. & Rafols, I.. (2015). Bibliometrics: The Leiden Manifesto for research metrics. *Nature*, 520, 429–431.

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. (2015). *Metodika hodnocení ve výzkumu a vývoji a zásady financování*. Souhrnná zpráva. Dostupné z <https://www.msmt.cz/vzdelavani/vysoke-skolstvi/ipn-metodika-efektivni-system-hodnoceni-a-financovani>

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. *Velké výzkumné infrastruktury*. Citováno 1.3.2023.

Dostupné z: <https://www.vyzkumne-infrastruktury.cz/environmentalni-vedy/actris-cz/>

Ministerstvo vnitra České republiky. (2016). *Registr smluv*. Dostupné na smlouvy.gov.cz

Ministerstvo zemědělství. (2022). *Metodika hodnocení výzkumných organizací Ministerstva zemědělství*. Dostupné z: <https://eagri.cz/public/web/mze/poradenstvi-a-vyzkum/vyzkum-a-vyvoj/institucionalni-podpora-v-a-v/vyzva-ministerstva-zemedelstvi.html>

Ministerstvo zemědělství. (2022). *Část B Dlouhodobá koncepce rozvoje výzkumné organizace na období let 2023-2027 [Příloha č. 2 Metodiky hodnocení VO: Formulář pro VO]*. Dostupné z: <https://eagri.cz/public/web/mze/poradenstvi-a-vyzkum/vyzkum-a-vyvoj/institucionalni-podpora-v-a-v/vyzva-ministerstva-zemedelstvi.html>

Ministerstvo zemědělství. (2022). *Formulář pro výzkumnou organizaci v roce 2022: část A [Příloha č.2 Metodiky hodnocení VO MZe]*. Dostupné z: <https://eagri.cz/public/web/mze/poradenstvi-a-vyzkum/vyzkum-a-vyvoj/institucionalni-podpora-v-a-v/vyzva-ministerstva-zemedelstvi.html>

Ministerstvo životního prostředí. (2010). *Opatření č. 4/10 Ministerstva životního prostředí o vydání úplného znění zřizovací listiny Výzkumného ústavu Silva Taroucy pro krajinu a okrasné zahradnictví, v.v.i.*

Ministerstvo životního prostředí. (2018). *Metodika hodnocení výzkumných organizací pro poskytování institucionální podpory ze státního rozpočtu ČR na dlouhodobý koncepční rozvoj životního prostředí od roku 2018*.

Ministerstvo životního prostředí. (2022). *Zápis z jednání odborného poradního orgánu (OPO)*.

Ministerstvo životního prostředí. (2022). *Protokol hodnocení plnění DKRVO odborným poradním orgánem (OPO) – průběžné hodnocení VO*.

Ministerstvo životního prostředí. (2022). *Aktualizovaná koncepce výzkumu, vývoje a inovací Ministerstva životního prostředí na léta 2016 až 2035 s výhledem do roku 2050.*

Ministerstvo životního prostředí. (2022). *Průběžná zpráva o plnění DKRVO za rok 2021.*

Ministerstvo životního prostředí. (2023). *Metodika hodnocení výzkumných organizací pro poskytování institucionální podpory ze státního rozpočtu ČR na dlouhodobý koncepční rozvoj výzkumným organizacím zřízených Ministerstvem životního prostředí („Metodika MŽP“) – aktualizace.*

Ministerstvo životního prostředí. (2020). *Opatření č. 2/20 Ministerstva životního prostředí o vydání úplného znění zřizovací listiny státní organizace Český hydrometeorologický ústav.*

Ministerstvo životního prostředí. (2021). *Opatření č. 1/21 Ministerstva životního prostředí o vydání úplného znění zřizovací listiny státní organizace Česká informační agentura životního prostředí*

Ministerstvo životního prostředí. (2017). *Opatření č. 16/17 Ministerstva životního prostředí o vydání úplného znění zřizovací listiny státní příspěvkové organizace Česká geologická služba.*

Ministerstvo životního prostředí. (2010). *Opatření č. 2/11 Ministerstva životního prostředí o vydání úplného znění zřizovací listiny Výzkumného ústavu vodohospodářského T.G. Masaryka, veřejné výzkumné instituce.*

Odbor podpory RVVI. (2022). *Příloha č.1 Posouzení shody metodik hodnocení výzkumných organizací resortů s M17+ metodou QFD. Rada pro výzkum, vývoj a inovace.*

<https://www.vyzkum.cz/FrontClanek.aspx?idsekce=957708>

Odbor Rady pro výzkum, vývoj a inovace. (2018). *Metodika hodnocení výzkumných organizací a hodnocení programů účelové podpory výzkumu, vývoje a inovací. Úřad vlády České republiky.*

<https://www.vyzkum.cz/FrontClanek.aspx?idsekce=799796&ad=1&attid=915675>

OECD. (2015). *Frascati Manual 2015: Guidelines for Collecting and Reporting Data on Research and Experimental Development*. OECD Publishing. Dostupné z <https://www.oecd.org/innovation/frascati-manual-2015-9789264239012-en.htm>

OECD. (2018). *Oslo Manual 2018 Guidelines for Collecting, Reporting and Using Data on Innovation, 4th Edition*. OECD Publishing. Citováno dne 1.3.2023. Dostupné z <https://www.oecd.org/science/oslo-manual-2018-9789264304604-en.htm>

OECD. (2023). *OECD Declaration on Public Sector Innovation*. Dostupné z <https://legalinstruments.oecd.org/en/instruments/oecd-legal-0450>

Rada pro výzkum, vývoj a inovace. *Bibliometrická zpráva CENIA 2016-2020*. Citováno 1.3.2023. Dostupné z <https://hodnoceni.rvvi.cz/hodnoceni2021/biblio-vo>

Rada pro výzkum, vývoj a inovace. *Bibliometrická zpráva Česká geologická služba 2016-2020*. Citováno 1.3.2023. Dostupné z <https://hodnoceni.rvvi.cz/hodnoceni2021/biblio-vo>

Rada pro výzkum, vývoj a inovace. *Bibliometrická zpráva Výzkumný ústav Silva Taroucy pro krajinu a okrasné zahradnictví, v.v.i. 2016-2020*. Citováno 1.3.2023. Dostupné z <https://hodnoceni.rvvi.cz/hodnoceni2021/biblio-vo>

Rada pro výzkum, vývoj a inovace. *Bibliometrická zpráva Český hydrometeorologický ústav 2016-2020*. Citováno 1.3.2023. Dostupné z <https://hodnoceni.rvvi.cz/hodnoceni2021/biblio-vo>

Rada pro výzkum, vývoj a inovace. *Bibliometrická zpráva Výzkumný ústav vodohospodářský T. G. Masaryka veřejná výzkumná instituce 2016-2020*. Citováno 1.3.2023. Dostupné z <https://hodnoceni.rvvi.cz/hodnoceni2021/biblio-vo>

Remr J. (2014). *Vybrané právní aspekty postavení a činnosti výzkumných organizací*. Právnická fakulta Masarykovy univerzity. https://is.muni.cz/th/kphcu/LLM_DIS_06.pdf

Technologická agentura České republiky. (2016). *KA 7.2 Hodnocení výzkumu a vývoje, k čemu slouží a jak se provádí*. https://tacr.cz/interni_projekty/zefektivneni/KA7.2/KA_7_O2_Hodnoceni%AD_v_oblasti_VaV_-_final.pdf

The Danish National Center for Public Sector Innovation. (2021). *Copenhagen Manual: A guide on how and why your country can benefit from measuring public sector innovation*. The Danish National Center for Public Sector Innovation (Center for Offentlig Innovation). Dostupné z <https://co-pi.dk/en/tools-and-publications/download/copenhagen-manual/>

Vědavyzkum.cz. (2020). *Sanfranciská deklaráce o hodnocení výzkumu*. Citováno 1.3.2023. Dostupné z <https://vedavyzkum.cz/ze-zahranici/ze-zahranici/sanfranciska-deklarace-o-hodnoceni-vyzkumu>

Vědavyzkum.cz. (2018). *Leidský manifest: 10 principů hodnocení výzkumu*. Citováno 1.3.2023. Dostupné z <https://vedavyzkum.cz/politika-vyzkumu-a-vyvoje/politika-vyzkumu-a-vyvoje/leidsky-manifest-10-principu-hodnoceni-vyzkumu>

Vědavyzkum.cz. (2022). *ARRA: Praxe hodnocení vědy se musí změnit, aby se měřilo to důležité*. Citováno 1.3.2023. Dostupné z <https://vedavyzkum.cz/politika-vyzkumu-a-vyvoje/politika-vyzkumu-a-vyvoje/arra-praxe-hodnoceni-vedy-se-musi-zmenit-aby-se-merilo-to-dulezite>

Vláda České republiky. (2004). *Vládní návrh Zákona o veřejných výzkumných institucích umných institucích*. https://www.vyzkum.cz/storage/att/5C6A63367274343D818E71FFF846B531/VVI_zakon_4d20_.pdf

Výzkumný ústav Silva Taroucy pro krajinu a okrasné zahradnictví, v.v.i. (2022). *Výroční zpráva 2021*

Výzkumný ústav Silva Taroucy pro krajinu a okrasné zahradnictví, v.v.i. (2021). *Průběžná zpráva o plnění DKRVO za rok 2021*.

Výzkumný ústav vodohospodářský T. G. Masaryka, v.v.i. (2021). *Průběžná zpráva o plnění DKRVO organizace Výzkumný ústav vodohospodářský T. G. Masaryka, veřejná výzkumná instituce, v roce 2021*.

8. Seznam obrázků a grafů

Seznam obrázků:

Obrázek 1 Úrovně řízení VaVaI, metodika M17+	23
Obrázek 2 Rozdíly v inovativních postupech ve veřejném a soukromém sektoru, Kodaňský manuál.....	47
Obrázek 3 Skladba financování VO zřízených MZe, Metodika hodnocení VO MZe.....	63

Seznam grafů:

Graf 1 Členění výnosů VÚKOZ, data pro graf poskytla VO VÚKOZ... 76	
Graf 2 Výstupy VÚKOZ publikované ve WoS v letech 2016-2020, www.hodnoceni.cz.....	80
Graf 3 Struktura výnosů VÚV TGM, Výroční zpráva VÚV TGM za 2021	82
Graf 4 Výsledky VÚV TGM publikované ve WOS v období 2016-2020, www.hodnoceni.cz.....	86
Graf 5 Příjmy CENIA za rok 2021, Výroční zpráva CENIA za rok 2021	188
Graf 6 Výsledky CENIA publikované ve WoS v letech 2016-2020, www.hodnoceni.cz.....	90
Graf 7 Struktura výnosů ČGS v roce 2021, Výroční zpráva ČGS za 2021	93

Graf 8 Výstupy ČGS ve WOS v letech 2016-2020, www.hodnoceni.cz .	95
Graf 9 Výnosy ČHMÚ v roce 2021, Výroční zpráva ČHMÚ za rok 2021	97
Graf 10 Výsledky ČHMÚ publikované ve WoS v letech 2016-2020, www.hodnoceni.cz.....	100
Graf 11 Celonárodní oborové podíly Autorů a výstupů VaV v RIV v procentech v oboru Earth and related environmental sciences, CERGE-EI	102
Graf 12 Celonárodní oborové podíly Autorů a výstupů VaV v RIV v procentech v oboru Earth and related environmental sciences, CERGE-EI	103
Graf 13 Celonárodní oborové podíly Autorů a výstupů VaV v RIV v procentech v oboru Economics and Businesses, CERGE-EI	103

9. Seznam tabulek

Tabulka 1 Oblasti posuzované v rámci analýzy souladu rezortních metodik s M17	31
Tabulka 2 Úspěšnost rezortních organizací MŽP v PPŽ 1, Aktualizovaná koncepce VaVaI MŽP.....	70
Tabulka 3 Výše institucionální podpory přidělené VO MŽP v letech 2018-2021, Aktualizovaná koncepce VaVaI MŽP.....	72
Tabulka 4 Výsledky hodnocení výzkumných organizací zřízených MŽP dle Metodiky hodnocení VaVaI za rok 2022, Zápis z jednání oponentního odborného orgánu (OPO) ze dne 13. ledna 2021	72
Tabulka 5 Rozdělení institucionální podpory pro rezortní VO, Zápis z jednání oponentního odborného orgánu (OPO) ze dne 13. ledna 2021.	73
Tabulka 6 Počty výsledků ČGS v kategoriích RIV, Průběžná zpráva k DKRVO za rok 2021.....	95
Tabulka 7 Údaje rezortních VO MŽP za rok 2021	130
Tabulka 8 Údaje rezortních VO MŽP za rok 2021	130
Tabulka 9 Výpočty nad daty rezortních VO MŽP	132
Tabulka 10 Data rezortních VO MZe.....	133
Tabulka 11 Data rezortních VO MZe.....	134
Tabulka 12 Výpočty nad daty rezortních VO MZe	135

10. Seznam zkratek

- AV ČR – Akademie věd České republiky
ČGS – Česká geologická společnost
ČHMÚ – Český hydrometeorologický ústav
DKRVO – Dlouhodobý koncepční rozvoj výzkumné organizace
IPN – Individuální projekty národní
IP – institucionální podpora
IS VaVaI – Informační systém výzkumu, vývoje a inovací
MŠMT – Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
MZe – Ministerstvo zemědělství
MŽP – Ministerstvo životního prostředí
PPŽ – Prostředí pro život
RIV – Rejstřík Informací o Výsledcích
RVVI – Rada pro výzkum, vývoj a inovace
TA ČR – Technologická agentura České republiky
VaVaI – výzkum a vývoj a inovace
VVI, v.v.i. – veřejné výzkumné instituce
s.p.o., SPO – státní příspěvkové organizace
VO – výzkumná(é) organizace
VÚKOZ - Výzkumný ústav Silva Taroucy pro krajin a okrasné zahradnictví
VÚV TGM - Výzkumný ústav vodohospodářský T. G. Masaryka
WOS – Web of Science

11. Přílohy

11.1. Příloha 1: Závěry ze strukturovaných rozhovorů

V této příloze diplomové práce jsou shrnuty postřehy z rozhovorů se zástupci vedení rezortních VO rezortu MŽP. Rozhovory byly zaměřeny na roli rezortních VO, jejich financování a zejména na aktuální způsob hodnocení VaVaI a přidělování veřejné podpory na jeho základě. Závěry jsou uspořádány do 13 oblastí.

Diplomová práce se na mnoha místech na rozhovory odkazuje.

Diskuse se zástupci VO se často týkala rozdílných právních forem rezortních VO a jaký to má vliv na financování a podmínky pro provádění VaVaI. Z toho důvodu rozebírá teoretická práce rozdíly mezi 3 právními formami. Poukazuje tak na některé odlišnosti mezi těmito formami v souvislosti s realizací VaVI, nicméně by si tato oblast zasloužila hlubší rozbor a to také z důvodu, že v rezortu MŽP jsou pouze 2 právní formy, ale jiných rezortech je jich více. (Např. v rezortu MZe jsou 4).

VO shodně kvitují změnu z hodnocení formou „kafemlejnku“ na metodiku M17+, nicméně poukazují na některé nedostatky její implementace do rezortu MŽP.

Rozhovory často vedly k zamyšlení, jak hodnocení co nejvhodněji přizpůsobit specifikům rezortních VO. Na jedné straně si VO již na stávající metodiku hodnocení VO v rezortu MŽP zvykly a naučily se jí přizpůsobit. Bylo zřejmé, že nejsou nakloněny dalším změnám, nicméně např. konkrétně návrh na přizpůsobení škálování roli a specifikům VO kvitovaly.

Všechny VO by uvítaly vyšší IP a vyšší podíl IP vůči účelové podpoře. Toto zjištění nebylo překvapivé. Ovšem role MŽP se za poslední roky mění a roste všeobecné pochopení významu ochrany životního prostředí a klimatu. Tím rostou požadavky na odbornost a zkoumání nových oblastí, a to dlouhodobě, pro což je dostatečná výše IP nezbytná. MŽP zajišťuje realizaci velkého počtu evropských cílů a musí reagovat na dynamický vývoj, ke kterému v posledních letech dochází nejen v oblasti ochrany životního prostředí, ale celého směřování rozvoje evropské společnosti v souladu s cíli udržitelného rozvoje a do roku 2050 s cílem dosažení uhlíkové neutrality.

Z diskuse, nakolik mají rezortní VO usilovat o excelentní mezinárodně uznávaný výzkum, neplynuly jednoznačné závěry. Například, ČGS, která má vizí být vůdčí výzkumnou institucí v oboru věd o Zemi a dlouhodobě provádí excelentní aplikovaný i základní výzkum, považuje

mezinárodní excelenci s uplatněním výsledků v impaktovaných časopisech za nedílnou součást VaVaI, zatímco zejména veřejné výzkumné instituce zdůrazňovaly, že je třeba se především zaměřit na posouzení přínosů výsledků rezortu a jejich aplikaci do praxe včetně využitelnosti v prostředí České republiky.

Závěry ze strukturovaných rozhovorů:

- Odpovídá právní forma rezortních výzkumných organizací (VO) jejich potřebám?

Představitelé příspěvkových organizací považují za přínosné, že si organizace uhájily svoji právní formu a nestaly se veřejnými výzkumnými institucemi (VVI).

Je třeba odlišovat účel, pro který jsou různé kategorie výzkumných organizací (VO) zřízeny. VO založené podle soukromého práva, resp. orientované na technologie a hospodářskou činnost, mají za cíl výzkum komercializovat, adekvátní by tedy v jejich případě byla poměrně nízká veřejná podpora. Ústavy Akademie věd ČR by měly produkovat špičkový základní a částečně aplikovaný výzkum, první rolí univerzit je vzdělávání. Rezortní VO mají provádět výzkum především pro potřeby rezortů. To by mělo být vzato do úvahy při stanovování míry finanční podpory těchto organizací.

Vždy je potřeba brát ohled na mise jednotlivých VO.

VVI není právní forma vhodná pro poskytování podpory státní správě prostřednictvím výzkumu.

VVI není vhodná forma ani z pohledu poskytovatele, který má omezené možnosti, jak výzkum na VVI požadovat a tuto organizaci „úkolovat“.

VVI mají jako stabilizační zdroj příjmu pouze institucionální podporu. Pokud mají velkou část zdrojů svých příjmů hledat jinde, nevidí smysl v tom, že jsou založeny rezortem a mají provádět výzkum především dle jeho potřeb.

Omezení 20 procenty na hospodářskou činnost je pro VVI velmi limitující. VVI si musí na sebe vydělat, ale zakázky musí v některých případech i odmítat.

Je sporné financování soukromo-právních VO z veřejných financí. Do těchto VO by měly investovat především soukromé podniky.

Různé právní formy VO a různě vysoké státní příspěvky na jejich činnost vytvářejí nerovné podmínky v soutěžích o účelovou podporu.

- Výhody a nevýhody současného nastavení hodnocení VO, porovnání s obdobím před 2017

Zavedení metodiky M17+ a nahrazení „kafemlejnku“ je i přes různé nedostatky pozitivní změnou. Také je velkým úspěchem, že MŽP má vlastní rozpočtovou kapitolu na institucionální podporu (IP) a stalo se jejím poskytovatelem pro jím zřizované VO.

Příspěvkovým organizacím změna hodnocení VaV po roce 2017 umožňuje svým výzkumem lépe naplňovat rezortní potřeby.

Chybí vodítko ze strany RVVI, jak M17+ na rezortní úrovni implementovat. Každý rezort to pochopil a pojal odlišně.

Odlišnost rezortního výzkumu od akademického není v metodice M17+ dostatečně podchycena, metodika M17+ je zaměřena spíše na akademické prostředí bez dostatečného uchopení aplikovaného výzkumu.

Otázkou je, zda nastavení M17+ umožňuje rezortním metodikám hodnocení dostatečně přizpůsobit nebo zda rezorty pouze tuto možnost nedostatečně využívají. Jednou z možností by bylo pracovat s vahami kritérií.

Hodnocení vycházející z „kafemlejnku“ na některých VO přetrvává pro interní vědecké hodnocení.

Paralelně probíhá výzkum resortní a akademický a je velmi obtížné porovnávat jejich výsledky. Oba typy výzkumu přinášejí výsledky, které lze zařadit do RIV kategorií (vysoké školy a ústavy AV produkují převážně publikační výstupy typu J, B, C, zatímco rezortní výzkum je založen na kombinaci základního a aplikovaného výzkumu - s převahou výsledků typu Z, F, H, N,...), ale vznikají za podstatně odlišných podmínek, s jinými cíli a zaměřením na jejich uplatnění.

- Výše institucionální podpory

Přestože je pro všechny VO nedostatečná, je důležité, že její poskytování je stabilní.

Zatím výše IP neposkytuje každoroční potřebnou jistotu, že VO pokryje své potřebné náklady na VaV a provoz. Nejedná se tedy o dostatečně stabilizující položku a VO každoročně vstupují do nového roku s nejistotou, jak pokryjí své výzkumné a provozní potřeby.

- **Rozdělování institucionální podpory ve VO**

Způsob rozdělování IP se v jednotlivých VO liší:

- Poskytování interních grantů hrazených z IP, systém interních projektů
 - Podle výzkumných cílů a pracovníků podílejících se na výzkumných cílech
 - Část na interní granty a část podle potřeb
 - Dle interní směrnice definující maximální možnou výši využití IP pro různé kategorie nákladů
- **Účelová podpora VO**

Všechny VO jsou zapojeny do velkých projektů z podprogramu 3 programu Prostředí pro život. Jedná se o podprogram, který jako jediný nesleduje komerční využití a pomáhá poskytovat VO určitou finanční stabilitu v delším horizontu.

V projektech účelové podpory není správné požadovat kofinancování ze strany VO, neboť nemají komerční zdroje financování. V případě výzkumných organizací by měla být intenzita podpory 100 %.

Kvalifikovat se do soutěží GA ČR je velmi obtížné z důvodu požadovaného vysokého H indexu.

Institucionální podpora je často využívána na dofinancování projektů vzešlých z programů účelové podpory.

Program Prostředí pro život, který by měl být pro témata ochrany životního prostředí hlavní zdrojem účelové podpory, nemá dostatečný rozpočet a výsledkem je nedostatečně velký počet podpořených projektů. Program tak generuje vysoký podíl nepodpořených kvalitních projektů.

Nutnost zafinancovat VaV z velké části účelovou podporou vede v některých případech ke snaze vyhrávat v soutěžích i za cenu přizpůsobování témat a odchylování se od původních záměrů projektů tak, aby projekt co nejvíce odpovídal cílům a požadavkům programu.

Nezbytnou součástí náplně práce výzkumníka (zejména ve veřejných výzkumných institucích) je starat se o získání projektů. Vzhledem k tomu, že je to mnohdy podmínkou setrvání v VO, tato činnost zabírá velkou část jeho pracovní doby na úkor samotného VaV.

V českém prostředí je příliš mnoho různorodých VO a bylo by užitečné analyzovat jejich přesné zaměření, přínosy a vhodnost jejich právní formy.

- **Do jaké míry mají VO usilovat o publikace v impaktovaných časopisech?**

Některé VO zpochybňovaly, zda odpovídá požadavek na tyto publikace potřebě rezortního výzkumu. Zda excelentní výsledky v impaktovaných časopisech pomohou transferu jejich výzkumu do praxe, což vnímají jako hlavní poslání VO.

Z druhé strany není jisté, zda by se se snižujícím tlakem na kvalitu výstupů nesnižovala i kvalita výzkumu jako takového. Také z tohoto důvodu je potřebné usilovat o mezinárodní srovnávání.

Rezort musí vědět, jaké výstupy a výsledky od svých VO očekává a tomu přizpůsobit hodnocení.

Je potřeba zohlednit, že aplikovaný výzkum negeneruje tolik publikačních výsledků jako výzkum základní. Nicméně proti tomuto tvrzení se postavil názor, že může generovat stejný počet výsledků, pouze v jiných kategoriích RIV.

- **Je daná VO hodnocením dle Metodiky hodnocení VO na MŽP spravedlivě zaškálována?**

Finanční rozdíl mezi zařazením v A a B je tak malý, že zaškálování není příliš podstatné.

Shodné škálování pro všechny VO bez rozdílu není vhodné, každá organizace má jiné poslání i jiné podmínky.

Aby mohla VO usilovat o lepší hodnocení, musela by mít více výstupů, na to by potřebovala více lidí a více finančních prostředků od poskytovatele. Vnímá to tedy tak, že jsou zařazeni tam, kde je MŽP chce mít.

- **Je přidělování motivační složky dostatečně „motivační“?**

Vzhledem k tomu, že motivační složka se napříč škálováním prakticky neliší, není motivační.

Pro různě veliké VO představuje různě podstatnou částku bez vazby na škálování.

Měla by být vázána na výši IP.

Je potřeba vážit i čas a výši poskytnutí motivační složky vzhledem k možnostem VO ji skutečně vyčerpat a využít.

- **Obsazení oponentů v OPO**

Všechny VO znají své oponenty/hodnotitele a jsou spokojeni s jejich odbornou znalostí a také s tím, že minimálně jeden z oponentů je i znalcem samotné VO a je schopen posoudit její vývoj. Volba oponentů se zdá být vyvážená a objektivní.

Důležité je realizovat harmonizaci oponentských posudků (sjednocení hodnocení) a je dobré, že MŽP k tomu již přistoupilo.

V rámci peer review by oponenti měli umět posoudit přínos výzkumných výsledků VO.

Vybrat oponenty v zahraničí by bylo obtížné. Jednak toto nezajistí vyšší objektivitu (odborníci v daném oboru se znají), cizincům by navíc chybělo pochopení českého prostředí VaVaI.

- **Spolupráce s MŽP**

Spolupráce na koncepci VAV:

VO by uvítaly větší komunikaci při přípravě koncepce VaV. Doplnily Koncepci za svůj obor, potom se dlouho nic nedělo, chyběla jim zpětná vazba na své návrhy.

Do koncepce se dostane jen část návrhů VO.

Na koncepci má částečně vliv výměna ministrů, kdy se mění priority, na které se rezort plánuje zaměřit.

Spolupráce na prioritních výzkumných cílech (PVC) Programu pro život (PPŽ):

Jen některé VO se podílí na přípravě prioritních výzkumných cílů programu Prostředí pro život. Záleží to na konkrétních vztazích a komunikaci s odbory MŽP.

Organizace spolupráce:

MŽP naslouchá odborným doporučením VO, daří se předávat postoje VO k výzkumným potřebám rezortu i rady, jak v dané oblasti VaV pokračovat.

Vedení VO nemá přehled o všech společných aktivitách mezi MŽP a VO, komunikace probíhá napřímo mezi odbory a zaměstnanci VO.

Uvítali by určení styčných důstojníků k jednotlivým výzkumným úkolům.

Rozepisování jednotlivých výzkumných úkolů včetně personálního zajištění v průběžné zprávě DKRVO považují za nadbytečnou administrativní zátěž, která je pro MŽP na takto detailní úrovni nepřínosná.

Rámcová smlouva s MŽP nepředstavuje dostatečně stabilní složku příjmů pro poskytování kvalitní podpory výkonu státní správy, neboť je potřeba ji pravidelně obnovovat a z důvodu její výše opakovaně žádat o výjimku ze zákona o veřejných zakázkách.

- **Vyjádření k Metodice VaV resortu nebo M17 (mimo výhrady k jednotlivým modulům a jejich kritériím):**

Šablona DKRVO nekoresponduje s hodnocením OPO.

Stěžejní hodnocení VO vidí v modulech 3-5.

Bylo by užitečné najít mechanismus vytváření užitné hodnoty na základě výsledků VaV a tento uplatnit při hodnocení.

S hodnocením RVVI v modulech M1 a M2 se nedostatečně pracuje, ačkoliv jsou M1 a M2 projednány v rámci tripartity se zástupci MŽP za každou VO a zápisy z těchto jednání jsou zveřejněny na webových stránkách RVVI. Nicméně jsou tyto výsledky zohledňovány v rámci hodnocení OPO vedoucím k finalizaci škálování.

Chybí zohlednění počtu FTE resortních VO v oblasti VaVaI. Při tomto zohlednění bude potřeba posuzovat také misi VO - u některých VO se jen část pracovníků podílí na naplňování resortního výzkumu produkujícího výzkumné (RIV) výsledky. Další část se věnuje podpoře výkonu státní správy (bez produkce RIV výstupů).

Do hodnocení vstupuje nerovnováha mezi VO daná jejich právní formou, zaměřením a posláním VO.

Metodika hodnocení by neměla vytvářet vnitřní konkurenci v rámci jednoho resortu.

IP je používána ve VO za různými účely, na infrastrukturu, vykrývání účelové podpory, mzdové náklady a jiné, ale její vynaložení je hodnoceno vždy stejnými kritérii.

Hodnocení v rámci Modulu 1 Metodiky 17+ není vždy srozumitelné. Stává se, že pro VO není pochopitelné, jak zvolený expert vyhodnotil aplikované výsledky, které VO vybere k hodnocení společenské relevance a zdůvodní jejich kvalitu, rozsah, mnohdy i interdisciplinaritu, časovou náročnost i společenský dopad (což doloží i doporučujícími dopisy od resortu a příp. dalších uživatelů). Úspěšnost vznesení dotazu či námitky u RVVI je zcela minimální.

- **Má se VO zabývat aplikovaným i základním výzkumem?**

VO jsou z principu jejich posláním zaměřeny převážně na aplikovaný výzkum.

Základní výzkum se částečně realizuje v projektech z PP3 Prostředí pro život.

Názor na otázku, zda by neměl být základní výzkum vyhrazen AV ČR a univerzitám nebo zda je základní výzkum předpokladem kvalitního aplikovaného výzkumu i ve VO, není napříč VO jednoznačný.

- **Jak hodnotit přínos výsledků VaV VO pro rezort a podporu státní správy?**

Nejčastěji dostávají VO zadání od svého zřizovatele, reagují na poptávku rezortu. Většinou je to MŽP, ale někdy v rámci výzkumných cílů spolupracují i s jinými rezorty či univerzitami. V těchto případech se jedná o aplikovaný výzkum a výsledky výzkumu se rovnou aplikují v praxi.

VO realizují VaV pro potřeby rezortu, hlavním kritériem posouzení výsledků VaV by mělo být, zda VO plní účel, pro který byla založena.

Na odbornou podporu rezortu musí zřizovatel poskytnout VO prostředky.

VO by měla být ve VaV proaktivní, neměla by řešit pouze konkrétní požadavky rezortu.

11.2. Příloha 2: Údaje o VaVaI rezortních VO MŽP a MZe

Cílem empirické části diplomové práce je shromáždit data charakterizující provádění VaVaI v rezortních VO. Některá jsou k dispozici ve veřejně dostupných dokumentech, některá si evidují VO, ale nebyla dosud takto shromážděna.

Údaje jsou uváděny za rok 2021. Jedná se o poslední rok, ke kterému jsou k dispozici uzavřená data. Ve všech tabulkách barevná zvýraznění poukazují na extrémní hodnoty.

Následující tabulka prezentuje **data VO rezortu MŽP**.

Jsou čerpána z výročních zpráv, průběžných zpráv k plnění DKRVO, Informačního systému výzkumu vývoje a inovací a v některých případech na vyžádání dle zákona 106/1999 Sb. o svobodném přístupu k informacím a byla kontrolována zástupci VO.

Resortní výzkumná organizace	Počet výsledků základního výzkumu v RIV	Počet výsledků aplikovaného výzkumu v RIV	Typ RVO (s.p.o., v.v.i., s.r.o., a.s.)	Další státní prostředky (kromě IP na DKRVO) čerpané ve 2021	Prostřednictvím rozpočtové kapitoly MZP (Příspěvek na provozní činnost)	Prostředky vyplacené MZP výzkumné organizaci na základě smlouvy o podpoře výkonu státní služby	Celkové výnosy organizace	Institucionální podpora na DKRVO	účelové prostředky
VÚKOZ	36	82 v.v.i.			0	15 380 310	162 798 751	65 813 358	37 399 082
VÚV TGM	73	45 v.v.i.			0	24 020 719	211 966 000	78 368 000	68 181 145
CENIA	7	13 s.p.o.		63 808 506			153 018 000	5 266 000	5 165 000
ČGS	155	273 s.p.o.		96 328 000			422 349 019	114 345 000	145 142 225
ČHMÚ	35	116 s.p.o.		579 750 000			1 028 719 000	20 574 000	84 952 997

Tabulka 7 Údaje rezortních VO MZP za rok 2021

Resortní výzkumná organizace	Počet výzkumných pracovníků (bez techniků ve výzkumu atd.)	Přepočtený stav výzkumných pracovníků	Náklady na výzkumné pracovníky (mzdové náklady vč. režii)	Počet zaměstnanců VO	Průměrný přepočtený počet zaměstnanců	Náklady na zajištění výzkumných cílů (definovaných v Průběžné zprávě k DKRVO za 2021)
VÚKOZ	95	64,28	117 913 275	199	162,18	117 913 275
VÚV TGM	123	102,93	77 802 000	237	189	198 294 000
CENIA	24	10	8 014 000	99	90	10 430 906
ČGS	263	224,9	179 583 973	413	354,3	179 583 973
ČHMÚ	176	140,5	260 584 000	731	692	102 395 000

Tabulka 8 Údaje rezortních VO MZP za rok 2021

Z diskuse s VO vyplynula nejednotnost výpočtu některých veličin. Pro analýzu VaVaI (například porovnání VO v určitých kategoriích) musí být předem jasně definované parametry a metodika jejich výpočtu. Zde by byla užitečná další práce na jejich stanovení.

VÚKOZ v komentáři k celkovým výnosům organizace uvádí, že se jedná o výnosy včetně jiné činnosti a zúčtování fondů (účetní operace), k institucionální podpoře na DKRVO, že se jedná o částku včetně kapitálových/investičních prostředků ve výši 9 300 000 Kč.

Počet výzkumných pracovníků VÚKOZ okomentoval, že jedná se **pouze o výzkumné pracovníky, nikoli všechny pracovníky zabývající se výzkumem a nejsou mezi ně zahrnuti technici ve výzkumu, laboranti ad.** To odpovídá popisu zadání ve sloupci Počet výzkumných pracovníků (bez techniků ve výzkumu atd.).

K uvedené hodnotě ve sloupci Náklady na výzkumné pracovníky (mzdové náklady vč. režii) VÚKOZ přidal komentář, že se jedná o **finanční prostředky čerpané na VO v rámci DKRVO včetně režii, bez investic.**

Obdobně ve sloupci Náklady na zajištění výzkumných cílů (definovaných v Průběžné zprávě k DKRVO za 2021) že se jedná se o **finanční prostředky čerpané na výzkumné oblasti v rámci DKRVO včetně režii, bez investic.**

K položce Náklady na výzkumné pracovníky (mzdové náklady vč. režii) uvádí VÚV TGM číslo 93 076 000 a dále doplňuje, že **77 802 000 Kč jsou poměrově odhadnuté náklady na mzdy výzkumných pracovníků v poměru výzkumníků a techniků ve výzkumné sekci.**

VÚV TGM také doplnil, že je potřeba vyjasnit pojem základní mzda, zda je to příjem včetně odměn za projekty, nebo je to náklad na osobu (tzn. mzda, energie, ICT, vybavení přístroji apod.) VÚV TGM zvolil **průměrnou mzdu, která se vykazuje jako uznatelná položka pro projekty a lze ji získat z výroční zprávy.**

ČHMÚ u položky Náklady na výzkumné pracovníky (mzdové náklady vč. režii) k částce 260 584 000 Kč doplňuje, že **z toho mzdové náklady jsou 136 130 tis. Kč, ostatní neinvestiční náklady 124 454 tis. Kč.**

K nákladům na zajištění výzkumných cílů (definovaných v Průběžné zprávě k DKRVO za 2021) VÚV TGM uvádí, že **se jedná o reálné náklady na výzkum (hlavní činnost) dle výroční zprávy (a zprávy auditora).**

ČGS komentovala, že u uváděných výsledků v RIV se jedná o výsledky odvedené do RIV v roce 2021.

Přestože pro správné porovnání by nejprve měla vzniknout metodika stanovení porovnávaných parametrů, následující tabulka poskytuje 5 výstupů počítaných ze shromážděných údajů.

Resortní výzkumná organizace	Přepočtený počet výzk. pracovníků ku všem pracovníkům	Počet výsledků v RIV na FTE výzkumného pracovníka	Náklady na zajištění výzk. cílů na jednoho výzk. pracovníka	Poměr IP k nákladům na zajištění výzk. cílů	Podíl institucionální podpory na součtu institucionální + účelové podpory	Náklady na DKRVO na jeden výsledek v RIV
VÚKOZ	39,63%	1,84	1 834 370	55,82%	63,76%	999 265
VÚV TGM	54,46%	1,15	1 926 494	39,52%	53,48%	1 680 458
CENIA	10,68%	2,08	1 086 553	50,48%	50,48%	521 545
ČGS	63,48%	1,90	798 506	63,67%	44,07%	419 589
ČHMÚ	20,30%	1,07	728 790	20,09%	19,50%	678 113

Tabulka 9 Výpočty nad daty rezortních VO MŽP

Z tabulek plyne, že ČHMÚ a CENIA mají nejmenší počet výzkumných pracovníků vůči počtu všech zaměstnanců, u ČHMÚ je také nízký poměr IP vzhledem k nákladům na zajištění výzkumných cílů, stejně jako mají malý poměr stabilního financování a velkou část si zajišťují prostřednictvím účelové podpory.

Nicméně v rezortu MŽP se organizace méně liší právními formami, roli hraje spíše velikost a historie provádění výzkumu a také, jak je psáno v práci výše, vize a zaměření výzkumu.

VO rezortu MZe

V rezortu MZe bylo čerpáno z poskytnutých Průběžných evaluačních zpráv (PEZ) VO opět za rok 2021 a z údajů o počtu zaměstnanců VO poskytnutých MZe, dále ze Starfos⁶⁴ a na vyžádání dle zákona 106/1999 Sb. o svobodném přístupu k informacím.

⁶⁴ Starfos.tacr.cz

Resortní výzkumná organizace (RVO)	Publikační výsledky	Aplikované výsledky	Ostatní	Právní forma	Příspěvek na provozní činnost	Výnosy určené k financování DKRVO (Náklady na zajištění výzkumných záměrů)	Institucionální podpora	Účelová podpora	Smluvní a kolaborativní výzkum
Agritec Plant Research	17	19	29	s.r.o.		20 664 000	10 099 000	7 324 000	923 000
Agrotest fito	22	11	30	s.r.o.		31 291 000	17 657 000	4 989 000	2 657 000
Agrovýzkum Rapotín	11	9	26	s.r.o.		19 640 000	11 196 000	6 834 000	31 000
Chmelařský institut	78	52	26	s.r.o.		22 173 000	8 872 000	6 056 000	2 365 000
Národní zemědělské muzeum	16	0	19	s.p.o.	111 544 332	8 416 000	4 531 000	3 885 000	0
OSEVA vývoj a výzkum	1	0	1	s.r.o.		12 889 000	5 404 000	5 352 000	379 000
Ústav zemědělské ekonomiky a informací	15	1	6	s.p.o.	155 572 976	11 846 000	9 939 000	932 000	0
Výzkumné centrum SELTON	0	11	3	s.r.o.		12 069 000	5 347 000	728 000	4 100 000
Výzkumný a šlechtitelský ústav ovocnářský Holovousy	53	36	20	s.r.o.		103 601 000	41 133 000	28 869 000	2 848 000
Výzkumný ústav bramborářský Havlíčkův Brod	10	22	35	s.r.o.		43 749 000	11 293 000	25 735 000	1 329 000
Výzkumný ústav lesního hospodářství a myslivosti	78	25	86	v.v.i.		127 086 000	27 422 000	41 454 000	4 688 000
Výzkumný ústav meliorací a ochrany půdy	30	30	27	v.v.i.		92 100 000	14 474 000	45 718 000	3 332 000
Výzkumný ústav mlékárenský	27	17	15	s.r.o.		32 907 000	12 408 000	17 757 000	1 746 000
Výzkumný ústav pivovarský a sladařský	21	10	56	a.s.		44 247 000	15 776 000	11 835 000	6 751 000
Výzkumný ústav potravinářský Praha	8	26	36	v.v.i.		40 743 000	15 604 000	14 148 000	5 661 000
Výzkumný ústav rostlinné výroby	89	82	223	v.v.i.		307 000 000	119 149 000	130 000 000	17 500 000
Výzkumný ústav veterinárního lékařství	57	49	58	v.v.i.		240 542 000	112 406 000	101 548 000	16 381 000
Výzkumný ústav zemědělské techniky	18	23	39	v.v.i.		55 001 000	19 571 000	18 915 000	3 559 000
Výzkumný ústav živočišné výroby	86	42	111	v.v.i.		208 506 000	86 280 000	32 974 000	758 000
Zemědělský výzkum	33	17	42	s.r.o.		33 519 410	13 646 000	12 744 540	836 000

Tabulka 10 Data rezortních VO MZe

Resortní výzkumná organizace (RVO)	Počet výzkumných pracovníků (plný i zkrácený úvazek)	Přepočtený stav výzkumných pracovníků	Počet zaměstnanců	Přepočtený počet zaměstnanců	Náklady zajištění výzkumných záměrů	Počet projektů financovaných z Programu Země v r. 2021
Agritec Plant Research	19	8,69	45	21,5	20 664 000	5
Agrotest fyto	18	13,03	52	35,24	31 291 000	4
Agrovýzkum Rapotín	10	10,9	23	23,34	19 640 000	0
Chmelařský institut	14	12,5	24	28	22 173 000	4
Národní zemědělské muzeum	29	6,25	33	6,3	8 416 000	0
OSEVA vývoj a výzkum	11	7,34	24	17,89	12 889 000	0
Ústav zemědělské ekonomiky a informací	67	10,12	74	10,43	11 847 000	0
Výzkumné centrum SELTON	12	5	23	9,9	5 397 000	2
Výzkumný a šlechtitelský ústav ovocnářský Holovousy	48	38,6	109	91,32	103 601 000	12
Výzkumný ústav bramborářský Havlíčkův Brod	24	22	75	65	37 028 000	2
Výzkumný ústav lesního hospodářství a myslivosti	67	56,77	123	108,5	78 691 000	17
Výzkumný ústav meliorací a ochrany půdy	53	47,85	89	82,8	83 957 000	27
Výzkumný ústav mlékárenský	31	18,77	46	26,57	32 907 000	14
Výzkumný ústav pivovarský a sladařský	15	15	65	65	46 087 000	2
Výzkumný ústav potravinářský Praha	23	16,27	38	29,93	29 701 000	4
Výzkumný ústav rostlinné výroby	127	115,55	308	282,72	279 889 000	41
Výzkumný ústav veterinárního lékařství	189	137,13	287	226,2	240 542 000	19
Výzkumný ústav zemědělské techniky	35	28,84	47	40,84	53 184 000	6
Výzkumný ústav živočišné výroby	99	80,1	203	168,5	109 941 000	17
Zemědělský výzkum	24	18,5	42	33,8	37 599 000	5

Tabulka 11 Data rezortních VO MZe

Průběžné evaluační zprávy VO rozlišují mezi vědeckovýzkumným pracovníkem, technikem ve výzkumu, studentem a režijním

zaměstnancem. Tabulky výše pracují s počtem vědeckovýzkumných pracovníků.

Náklady na zajištění výzkumných cílů vznikly součtem nákladů za jednotlivé výzkumné cíle, které VO uvádějí v PEZ.

Následující tabulka provádí výpočty nad daty VO a barevně jsou opět zvýrazněny extrémní hodnoty.

Resortní výzkumná organizace (RVO)	Právní forma	Počet výzk. pracovníků ku všem zaměstnancům (FTE)	Počet výsledků na výzkumného pracovníka	Náklady na zajištění výzk. cílů na jednoho výzk. pracovníka	Poměr IP k Výnosům na DKRVO	Podíl rozpočtu na výzk. cíle ku výnosům na DKRVO	Podíl IP na nákladech na zajištění výzkumných záměrů	Podíl institucionální podpory na celkové veřejné podpoře (úcelová + institucionální)	Náklady na zajištění výzkumných cílů na jeden výsledek v RIV
Agritec Plant Research	s.r.o.	40%	7,5	2 377 906	49%	100%	49%	58%	317 908
Agrotest fito	s.r.o.	37%	4,8	2 401 458	56%	100%	56%	78%	496 683
Agrovýzkum Rapotín	s.r.o.	47%	4,2	1 801 835	57%	100%	57%	62%	426 957
Chmelařský institut	s.r.o.	45%	12,5	1 773 840	40%	100%	40%	59%	142 135
Národní zemědělské muzeum	s.p.o.	99%	5,6	1 346 560	54%	100%	54%	54%	240 457
OSEVA vývoj a výzkum	s.r.o.	41%	0,3	1 755 995	42%	100%	42%	50%	6 444 500
Ústav zemědělské ekonomiky a informací	s.p.o.	97%	2,2	1 170 652	84%	100%	84%	91%	538 500
Výzkumné centrum SELTON	s.r.o.	51%	2,8	1 079 400	44%	45%	99%	88%	385 500
Výzkumný a šlechtitelský ústav ovocnářský Holovousy	s.r.o.	42%	2,8	2 683 964	40%	100%	40%	59%	950 468
Výzkumný ústav bramborářský Havlíčkův Brod	s.r.o.	34%	3	1 683 091	26%	85%	30%	30%	552 657
Výzkumný ústav lesního hospodářství a myslivosti	v.v.i.	52%	3,3	1 386 137	22%	62%	35%	40%	416 354
Výzkumný ústav meliorací a ochrany půdy	v.v.i.	58%	1,8	1 754 587	16%	91%	17%	24%	965 023
Výzkumný ústav mlékárenský	s.r.o.	71%	3,1	1 753 170	38%	100%	38%	41%	557 746
Výzkumný ústav pivovarský a sladařský	a.s.	23%	5,8	3 072 467	36%	104%	34%	57%	529 736
Výzkumný ústav potravinářský Praha	v.v.i.	54%	4,3	8 872 000	38%	73%	53%	52%	424 300
Výzkumný ústav rostlinné výroby	v.v.i.	41%	3,4	2 422 233	39%	91%	43%	48%	710 378
Výzkumný ústav veterinárního lékařství	v.v.i.	61%	1,2	1 754 117	47%	100%	47%	53%	1 466 720
Výzkumný ústav zemědělské techniky	v.v.i.	71%	2,8	1 844 105	36%	97%	37%	51%	664 800
Výzkumný ústav živočišné výroby	v.v.i.	48%	3	1 372 547	41%	53%	78%	72%	460 004
Zemědělský výzkum	s.r.o.	55%	5	2 032 378	41%	112%	36%	52%	408 685

Tabulka 12 Výpočty nad daty rezortních VO MZe

MZe zřizuje a poskytuje institucionální podporu na VaVaI 20 výzkumným organizacím: 10 společnostem s.r.o., 2 státním

příspěvkovým organizacím a 7 veřejným výzkumným organizacím a jedné akciové společnosti.

Porovnáním dat obou rezortů lze dojít k následujícím pozorováním:

- Přepočtený počet výzkumných pracovníků ku všem pracovníkům VO, je mezi rezorty podobný, výjimkou je CENIA s nejnižším podílem výzkumníků na počtu všech zaměstnanců (pouze 11 %) a ČHMÚ (20 %).
- Počet výsledků na výzkumného pracovníka vychází u MZe až na výjimky dvojnásobný proti rezortu MŽP. U MŽP se tato hodnota pohybuje 1-2, u MZe 3-4. Odpovídá to většímu množství výsledků v RIV, které VO MZe produkují.
- Podíl nákladů na zajištění výzkumných cílů na jednoho pracovníka je v rámci rezortů vyrovnaný, kromě ČGS a ČHMÚ, kde je téměř poloviční. Také u CENIA je podprůměrný.
- Poměr IP k nákladům na zajištění výzkumných cílů je napříč rezorty srovnatelný 40-60% až na několik výjimek, kdy Ústav zemědělské ekonomiky a informací, s.p.o. nebo Výzkumné centrum SELTON, s.r.o. mají podíl IP na nákladech na výzkumné cíle 84% a 99%. U ČHMÚ je to naopak 20%.
- Co se týká podílu stabilizační složky financování (IP) na součtu IP a účelové podpory, nejvyšší je opět u výše zmíněných dvou VO MZe (Ústav zemědělské ekonomiky a informací, s.p.o. nebo Výzkumné centrum SELTON, s.r.o.) a nejnižší u ČHMÚ.

Výše popsaná zjištění ukazují určité tendence a specifika, kterými by bylo vhodné se zabývat více do hloubky.

Po vyjasnění metodiky, jak přesně dojít k údajům popisujícím výnosy a výdaje na VaVaI, by bylo užitečné porovnat VO stejných právních forem, například veřejné výzkumné instituce.

Mezi další doporučení patří, aby VO MŽP poskytovaly v DKRVO informaci o nákladech na zajištění jednotlivých výzkumných cílů a v rezortu MZe by bylo užitečné mít k dispozici informaci o celkových výnosech VO.